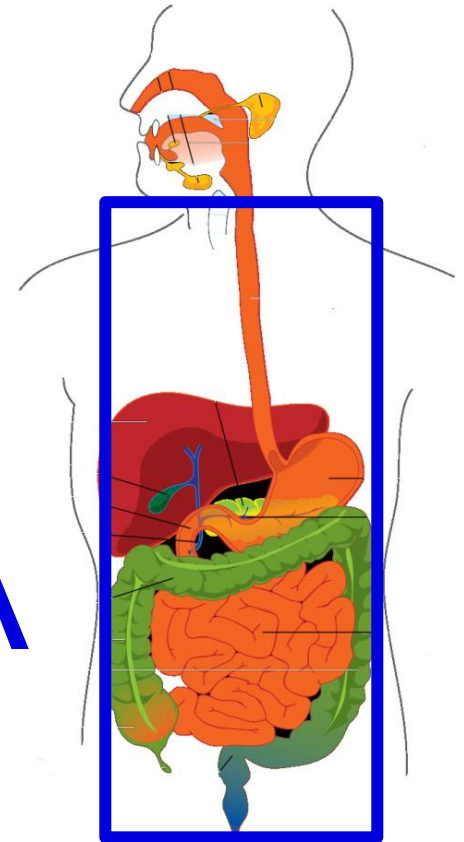
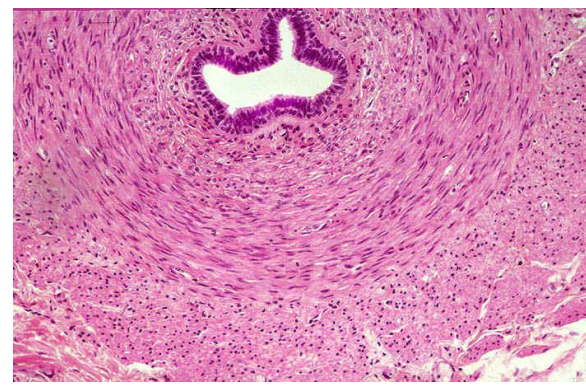
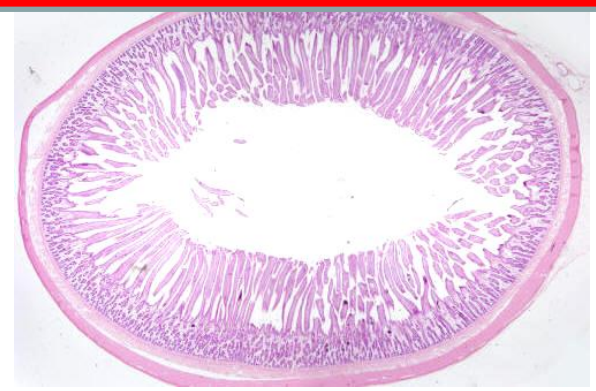
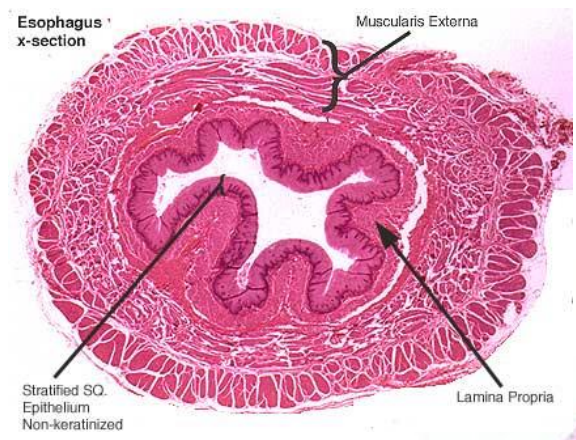

VÝVOJ A MIKROSKOPICKÁ ANATOMIE GIT II

OBEČNÁ STAVBA DUTÝCH ORGÁNŮ

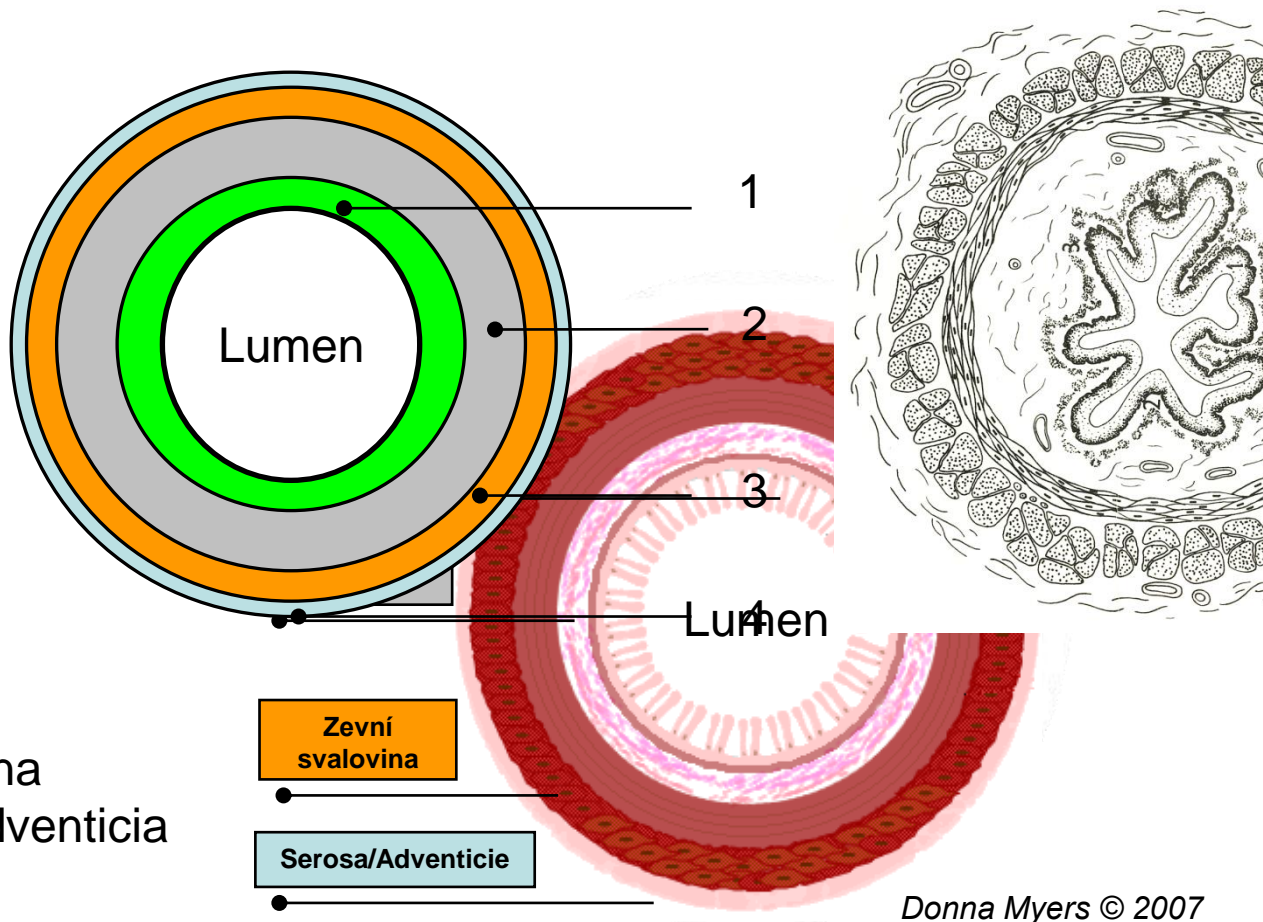
DUTÉ ORGÁNY

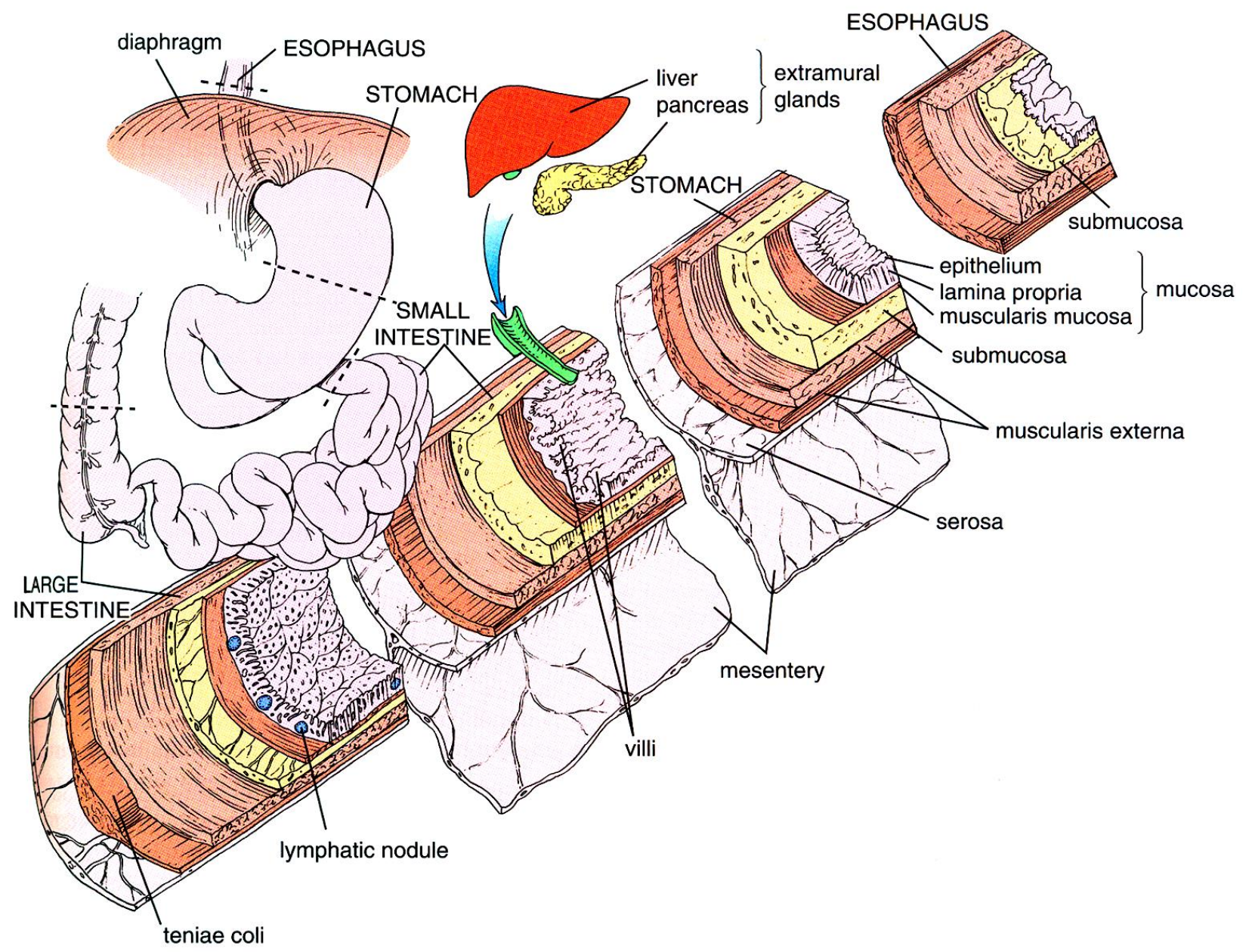
Univerzální architektura

Čtyři základní vrstvy

1. Tunica mucosa
2. Tela submucosa)
3. Tunica muscularis externa
4. Tunica serosa/Tunica adventicia

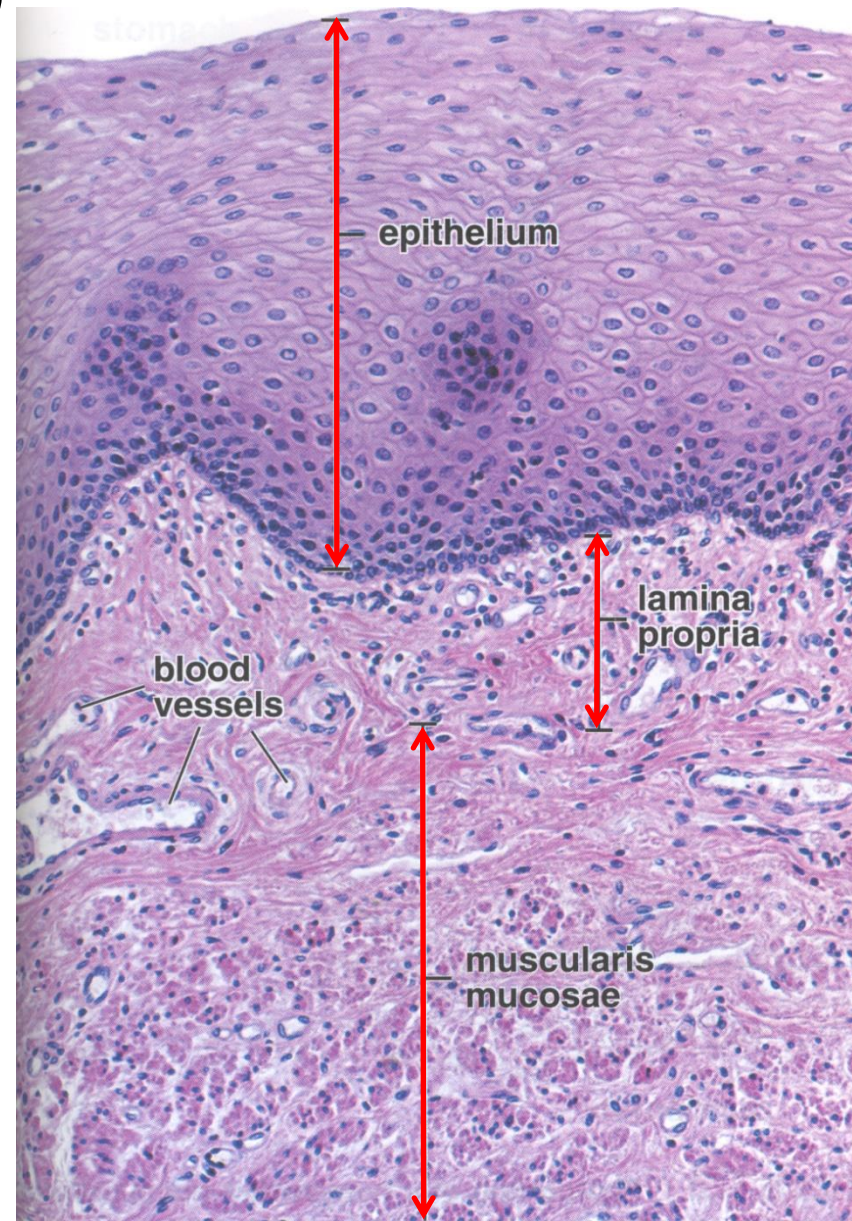
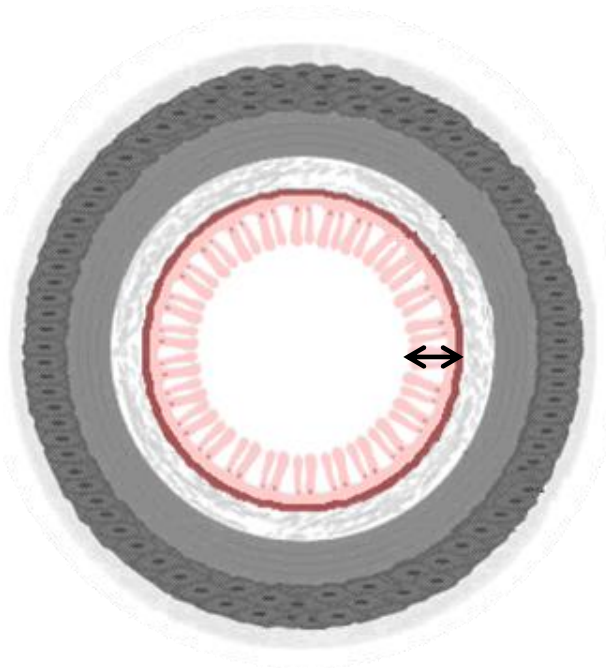
OBEČNÁ STAVBA TRÁVICÍ TRUBICE

Sliznice - mukóza (Tunica mucosa)

- vnitřní vrstva trávicí trubice vystýlající lumen
- protektivní, absorpční a resorpční funkce
- mikroskopická stavba závisí na lokalizaci

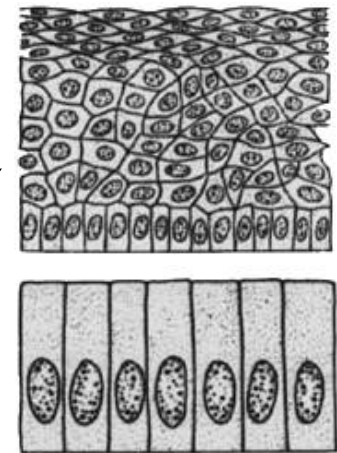
- Lamina **epithelialis** mucosae
- Lamina **propria** mucosae
- Lamina **muscularis** mucosae

Sliznice - mukóza (Tunica mucosa)

Lamina epithelialis mucosae

- typ epitelu je určený funkcí daného oddílu trávicí trubice
- ústní dutina, farynx, jícen, anus – **vrstevnatý dlaždicový** (nerohovějící)
- žaludek, tenké a tlusté střevo – **jednovrstevný cylindrický**
- **hlen** – produkován slizničními nebo podslizničními žlázkami (ústní dutina, jícen), sekrečním epitelem (žaludek) nebo pohárkovými buňkami (střevo)

Lamina propria mucosae

- vrstva **slizničního** vaziva – řídké kolagenní nebo retikulární vazivo
- fenestrované krevní kapiláry – odvod metabolitů (střevo)
- lymfatické kapiláry
- slizniční žlázy nebo krypty (jícen, žaludek, střevo)
- inervace, buňky imunitního systému

Lamina muscularis mucosae

- tenká vrstva hladkých svalových buněk s různou orientací
- drobné mechanické pohyby mukózy usnadňující sekreci a absorpci (nezávisle na peristaltice)

Submukóza (Tela submucosa)

= podslizniční vazivo

- výrazná vrstva řídkého kolagenního vaziva
- určuje celkový tvar sliznice (slizniční řasy)
- větší krevní a lymfatické cévy, které zásobují t. mucosa, muscularis externa a t. serosa

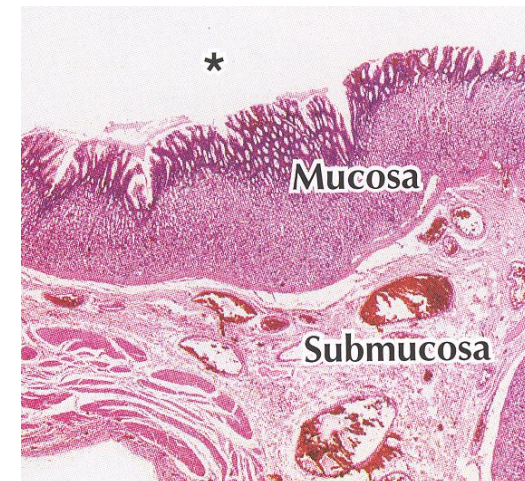

Inervace

- nervová pleteň **plexus submucosus Meissneri**
 - = skupinky multipolárních neuronů a malých ganglií),
 - viscerální senzoričká vlákna (sympatikus) i vlákna a
 - terminální ganglia parasympatiku = **enterický nervový systém**
- řídí zejména sekreční aktivitu žláz

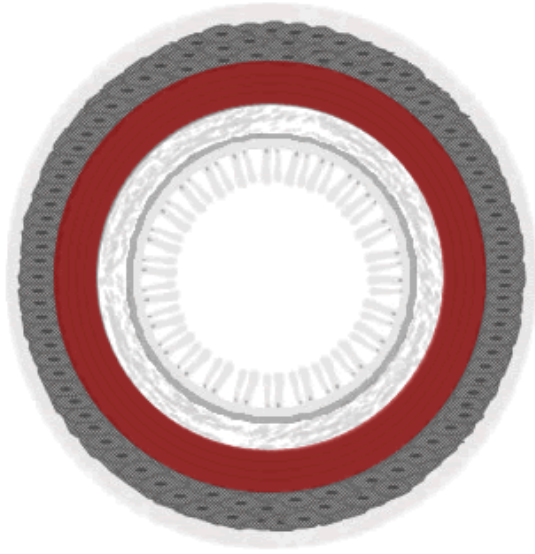
Žlázy

- pouze v některých na oddílech trávicí trubice (jícen, duodenum)
- protektivní mucinózní sekret (hlen)

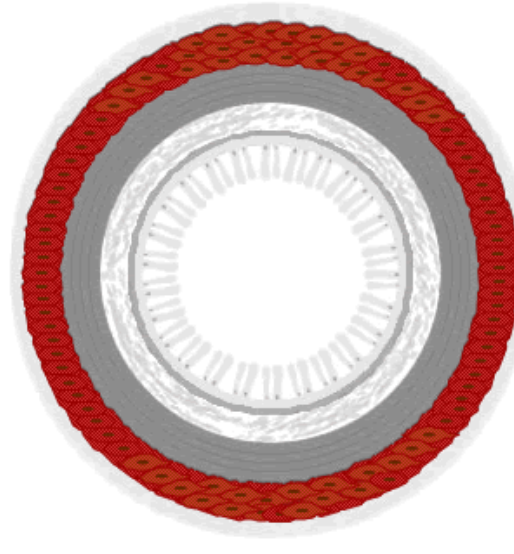

Zevní svalová vrstva (Tunica muscularis externa)

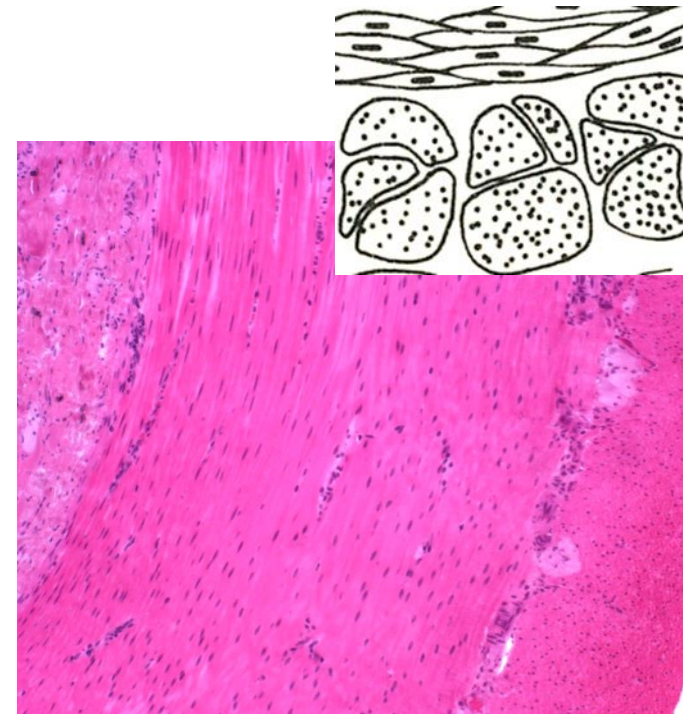
- dvě koncentrické, relativně silné vrstvy hladké svaloviny, oddělené tenkou vrstvou vaziva
- spirálovité uspořádání obou svalových vrstev → na preparátu jako **cirkulární** (vnitřní) a **longitudinální** (vnější) vrstva
- **myenterický (Auerbachův) plexus**
- peristaltika – pasáž obsahu trávicí trubice
- lokální modifikace muscularis externa
 - žaludek – třetí (šikmá) vrstva svaloviny
 - taenie coli (mesocolica, omentalis, libera) – zesílená část longitudinální vrstvy v tlustém střevě
 - interní anální sfinkter

Cirkulární

Longitudinální

Seróza/Adventicie (Tunica serosa/adventitia)

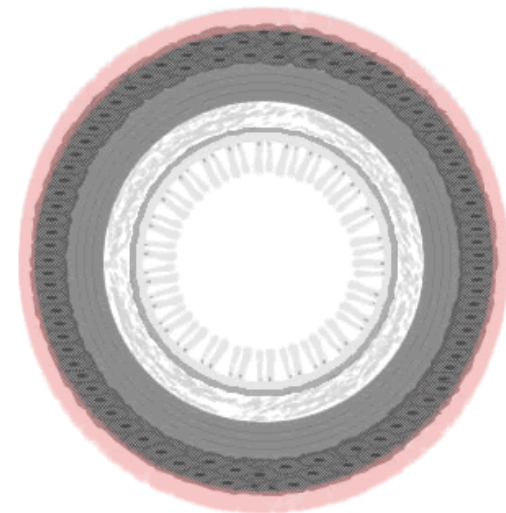
- vnější vrstva trávicí trubice

Seróza

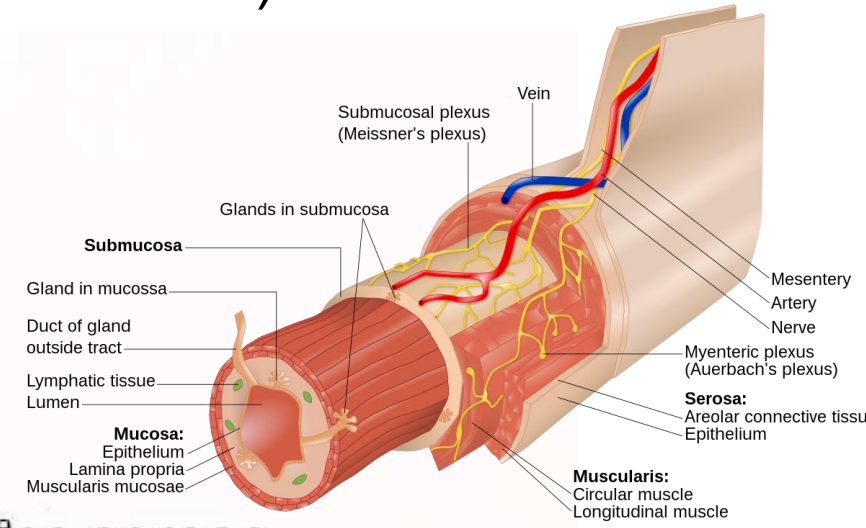
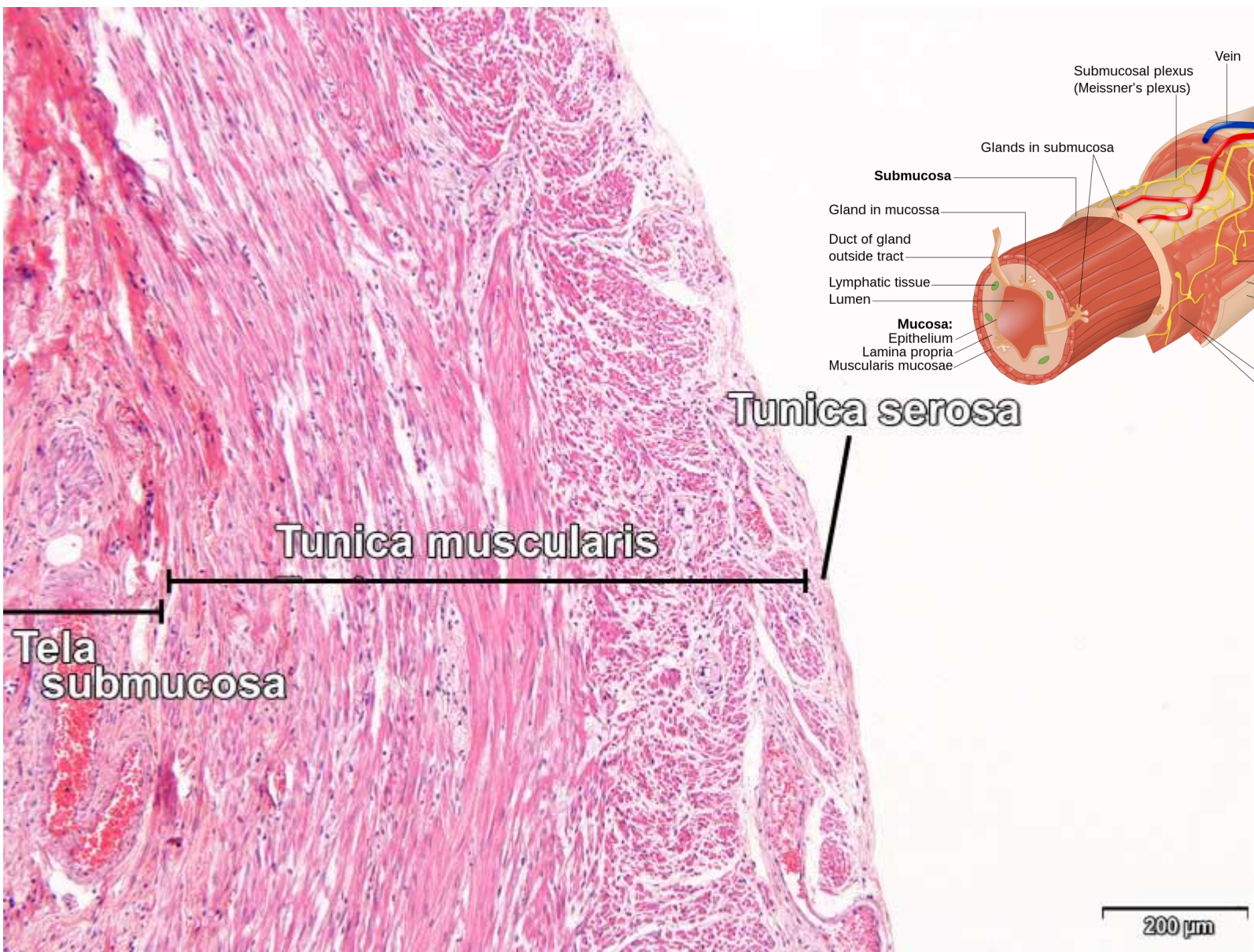
- serózní membrána tvořená jednovrstevným dlaždicovým epitelem (l. epithelialis serosae) a řídkým kolagenním vazivem (lamina propria serosae)
- syn. mesothelium, viscerální peritoneum
- přechází v mezenterium
- serózou z mezenteria do stěny trávicí trubice prochází velké krevní a lymfatické cévy a nervy
- bariéra vůči patogenům, antiadhezivní vlastnosti – intracoelomový pohyb
- imunitní funkce (Ag prezentace), produkce ECM, atd.

Adventicie

- některé části trávicí trubice nejsou kryté serózou
- hrudní část jícnu, části trávicího traktu v břišní a pánevní dutině v místě fixace (duodenum, část tlustého střeva, rektum a anální kanál)
- pouze vazivová tkáň přecházející do okolní intersticiální vazivové tkáně

Seróza/Adventicie (Tunica serosa/adventitia)

Tunica muscularis

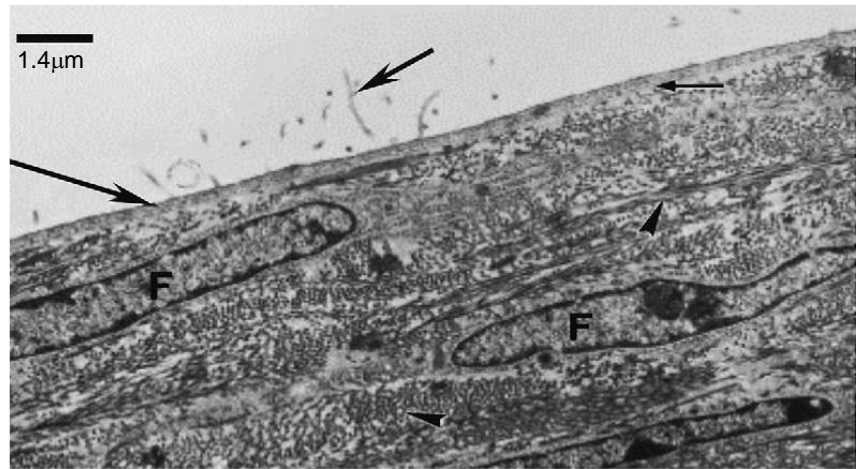
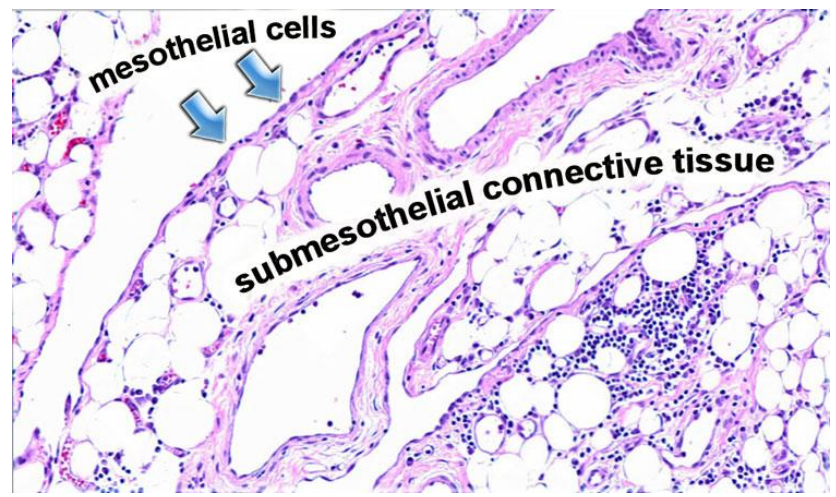
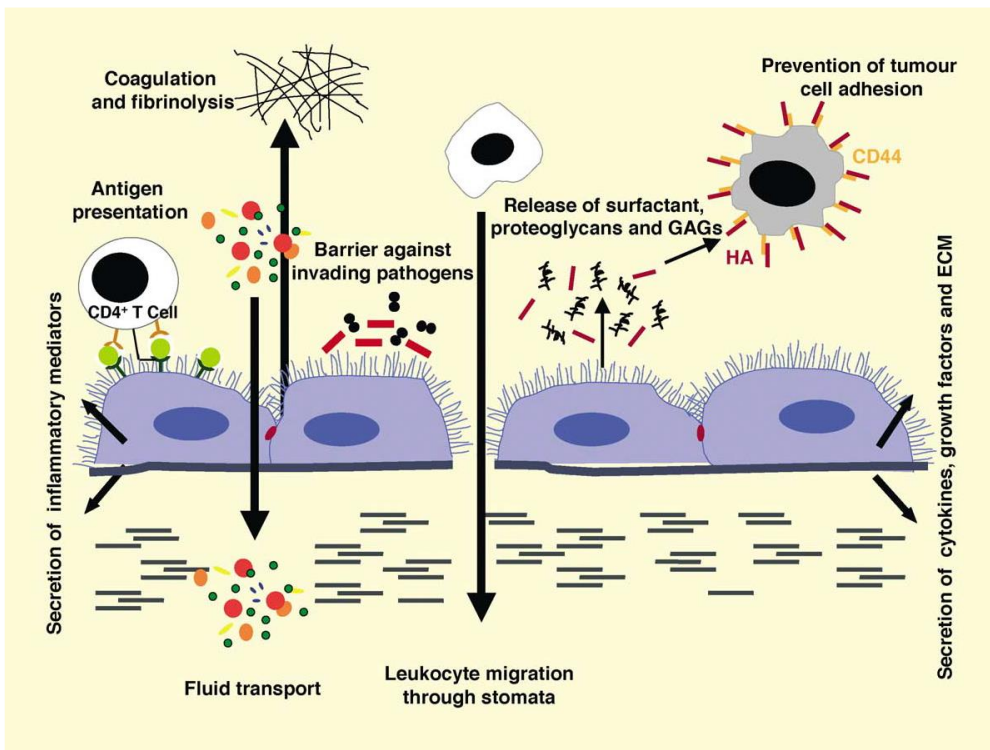
Tunica serosa

Tela submucosa

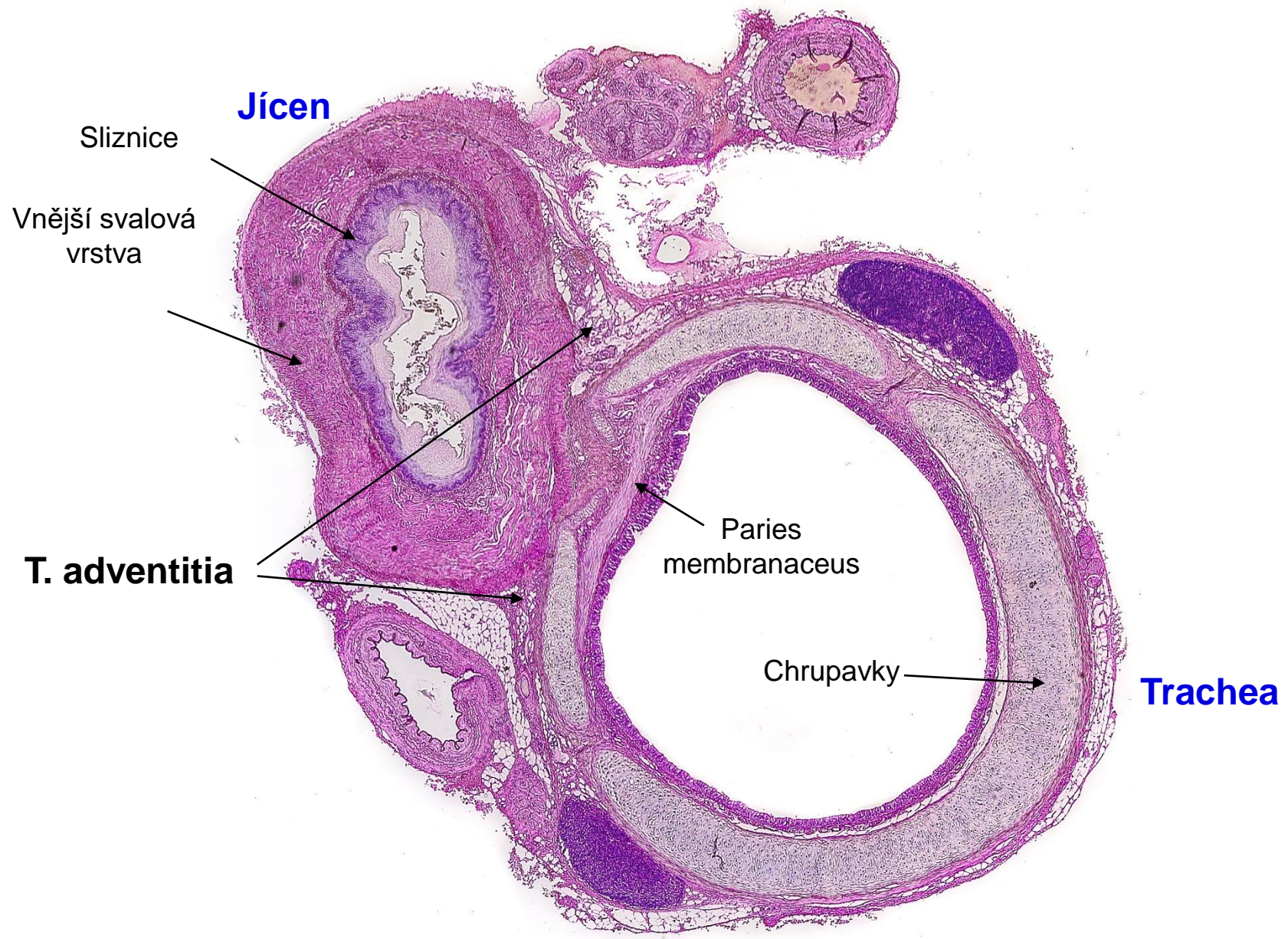
200 μm

OBEČNÁ STAVBA TRÁVICÍ TRUBICE

T. serosa má důležité imunitní, transportní a bariérové funkce

OBEČNÁ STAVBA TRÁVICÍ TRUBICE

Enterický nervový systém

- intramurální, autonomní NS
- 100×10^6 neuronů
- nervové pleteně:
- sympatikus – větve splanchnických nervů, parasympatikus – X. hlavový nerv

Plexus submucosus (Meissneri)

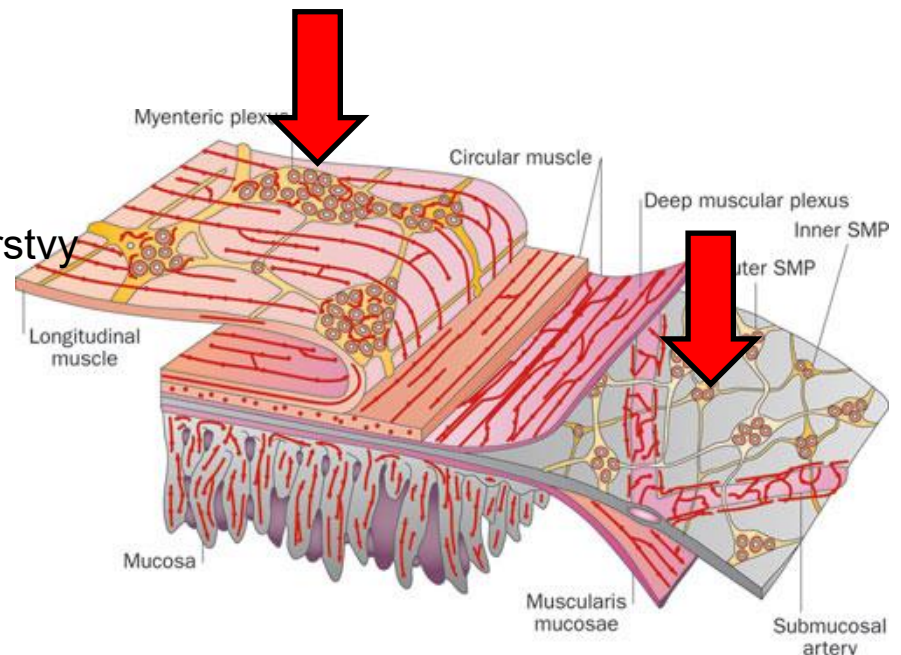
- podslizniční nervová pleteň
- inervuje muscularis mucosa a cirkulární vrstvu muscularis externa
- regulace sekrece

Plexus myentericus (Auerbachii)

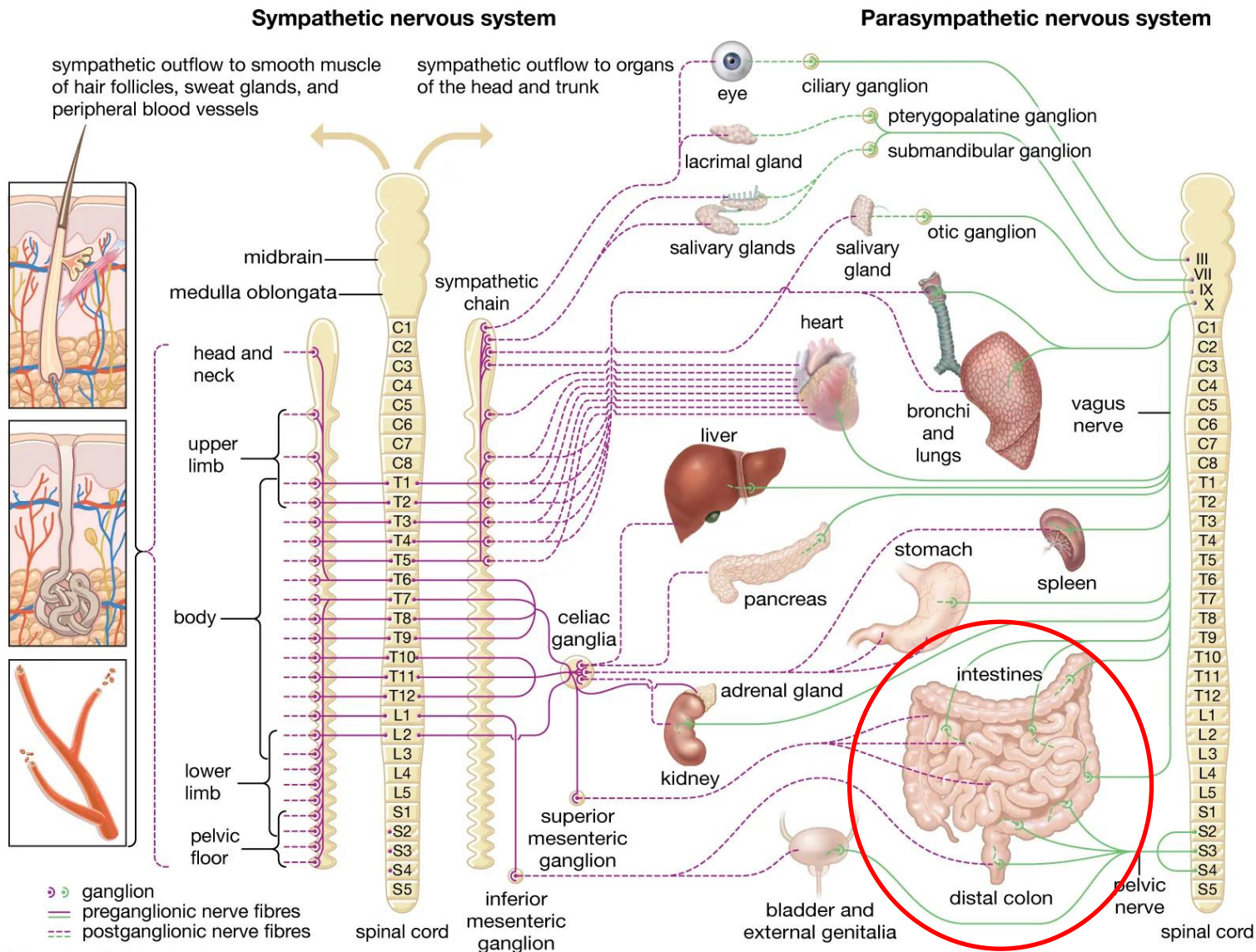
- tunica muscularis, inervuje obě svalové vrstvy
- peristaltika

Intersticiální (Cajalovy) buňky

- pacemaker ENS
- spojují ENS a svalové buňky
- koordinují a vyvolávají peristaltiku

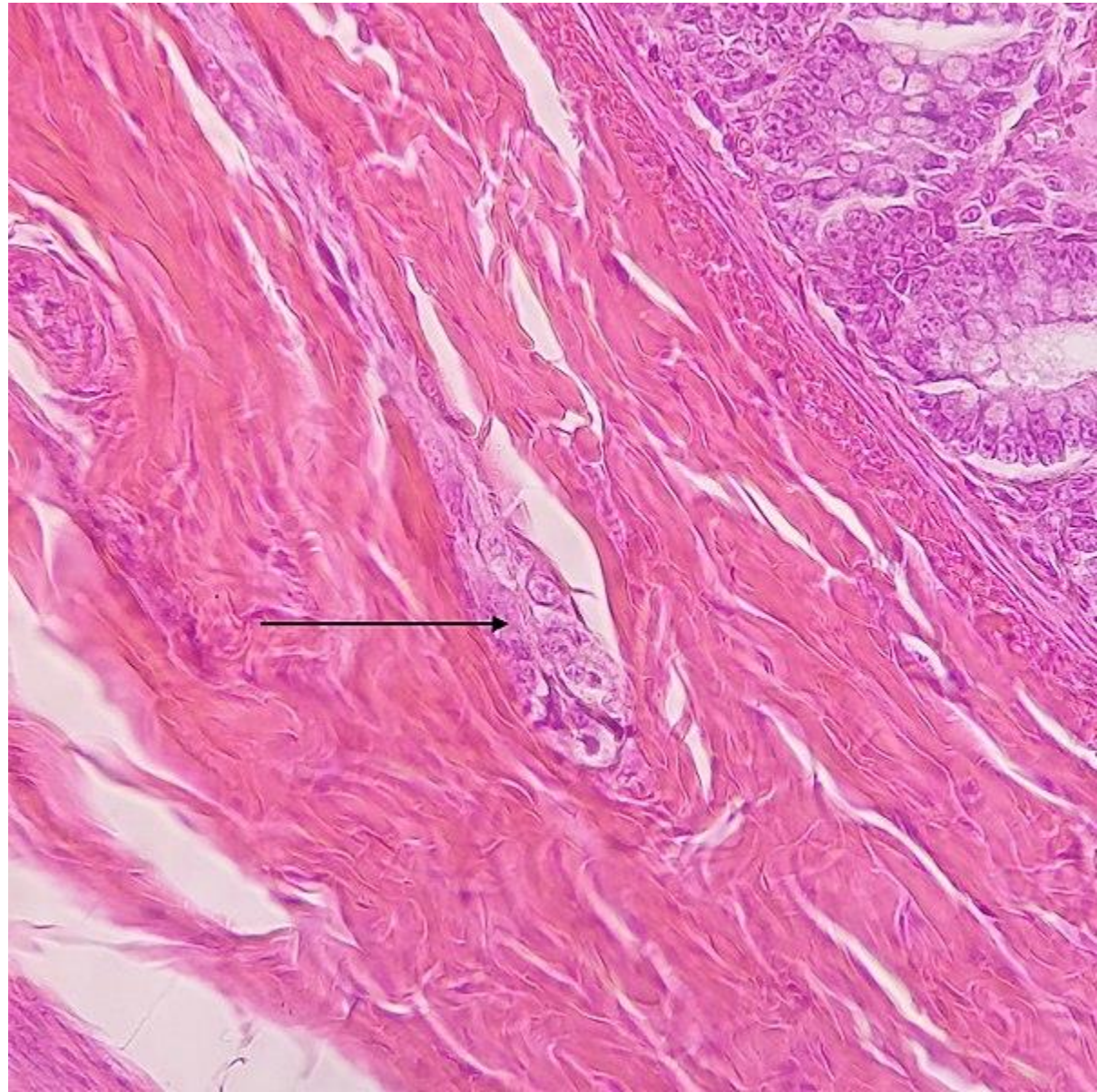

Enterický nervový systém

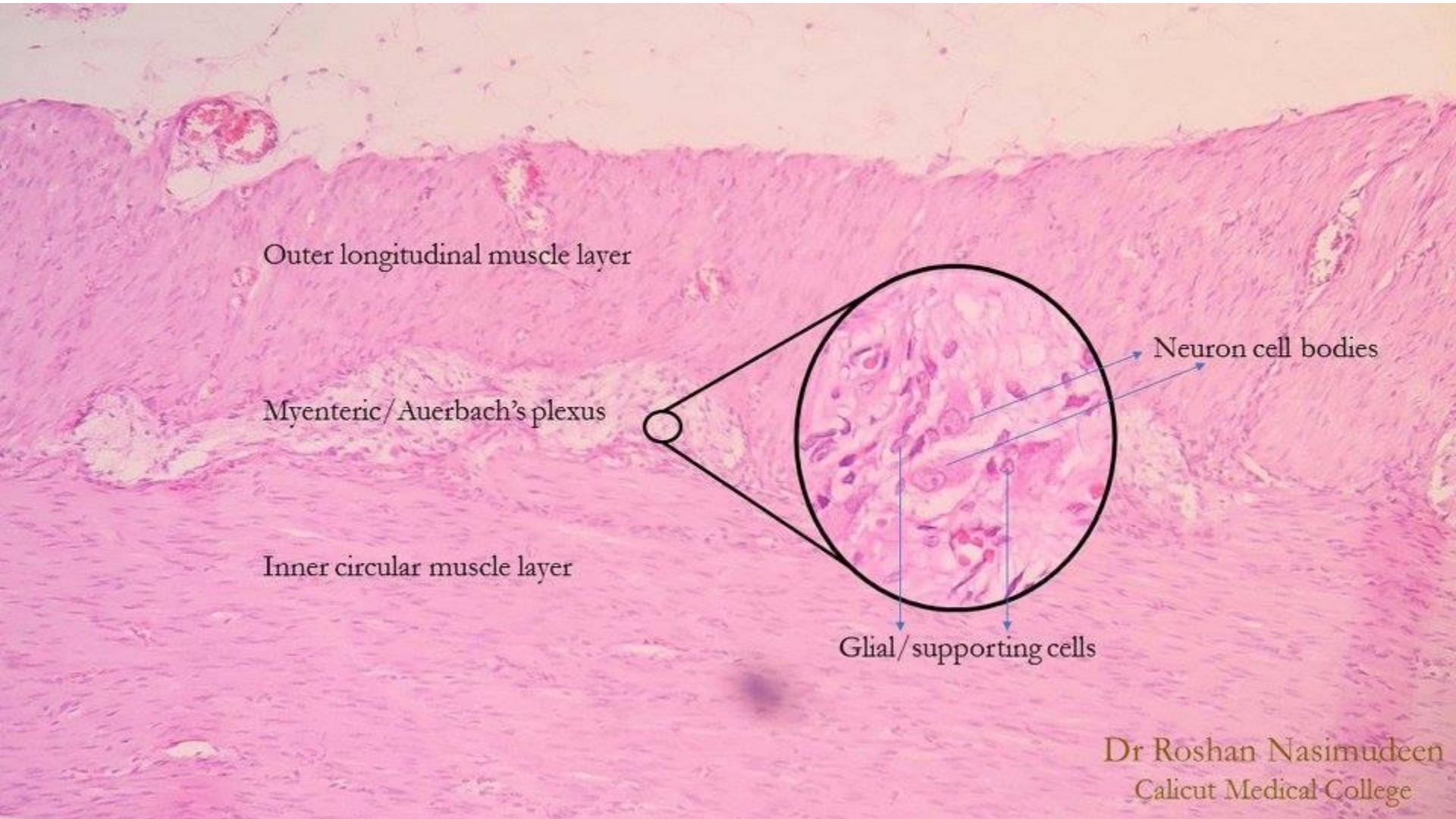
Enterický nervový systém

Plexus submucosus (Meissneri)

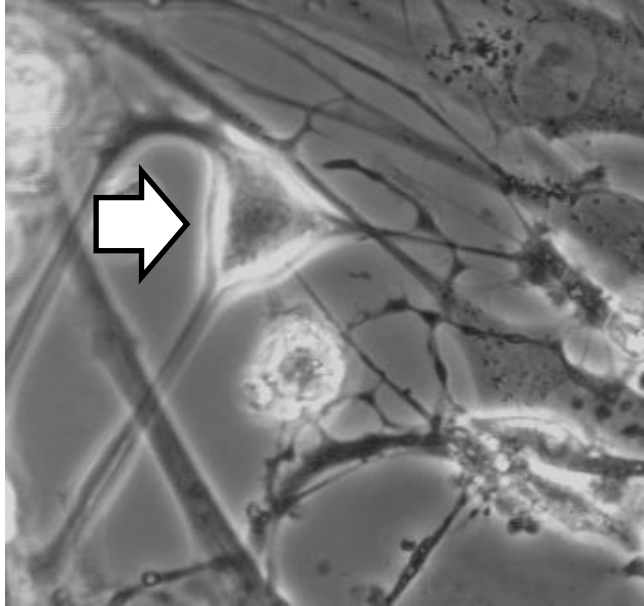
Enterický nervový systém

Plexus myentericus (Auerbachii)

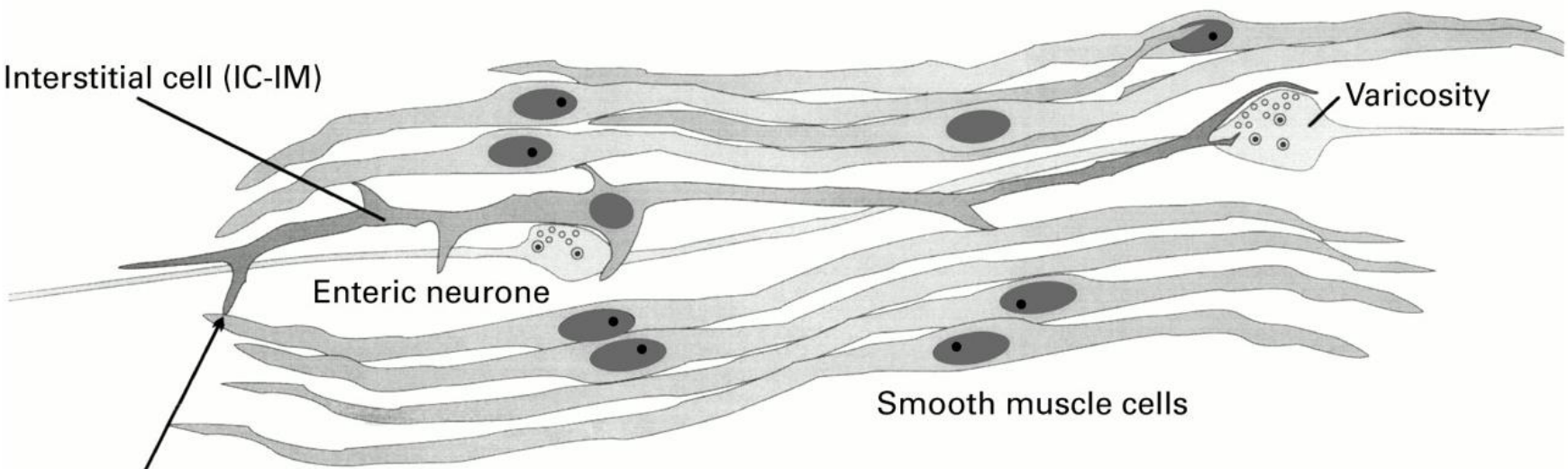

Enterický nervový systém

Intesticiální Cajalovy buňky

Interstitial cells of Cajal mediate enteric neurotransmission

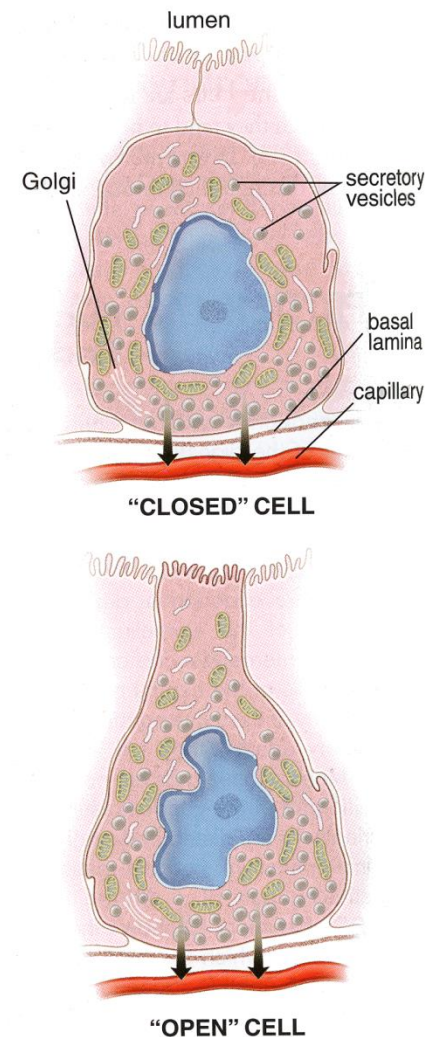

Electrical coupling between ICC and smooth muscle cell

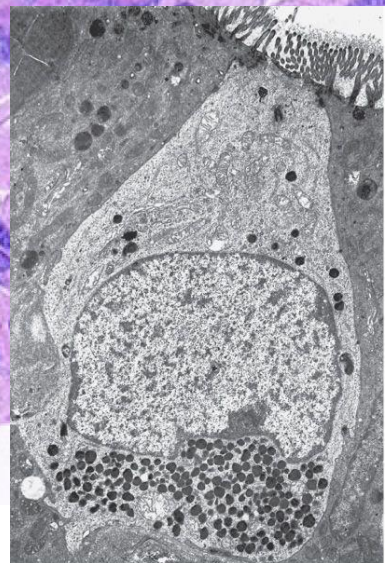
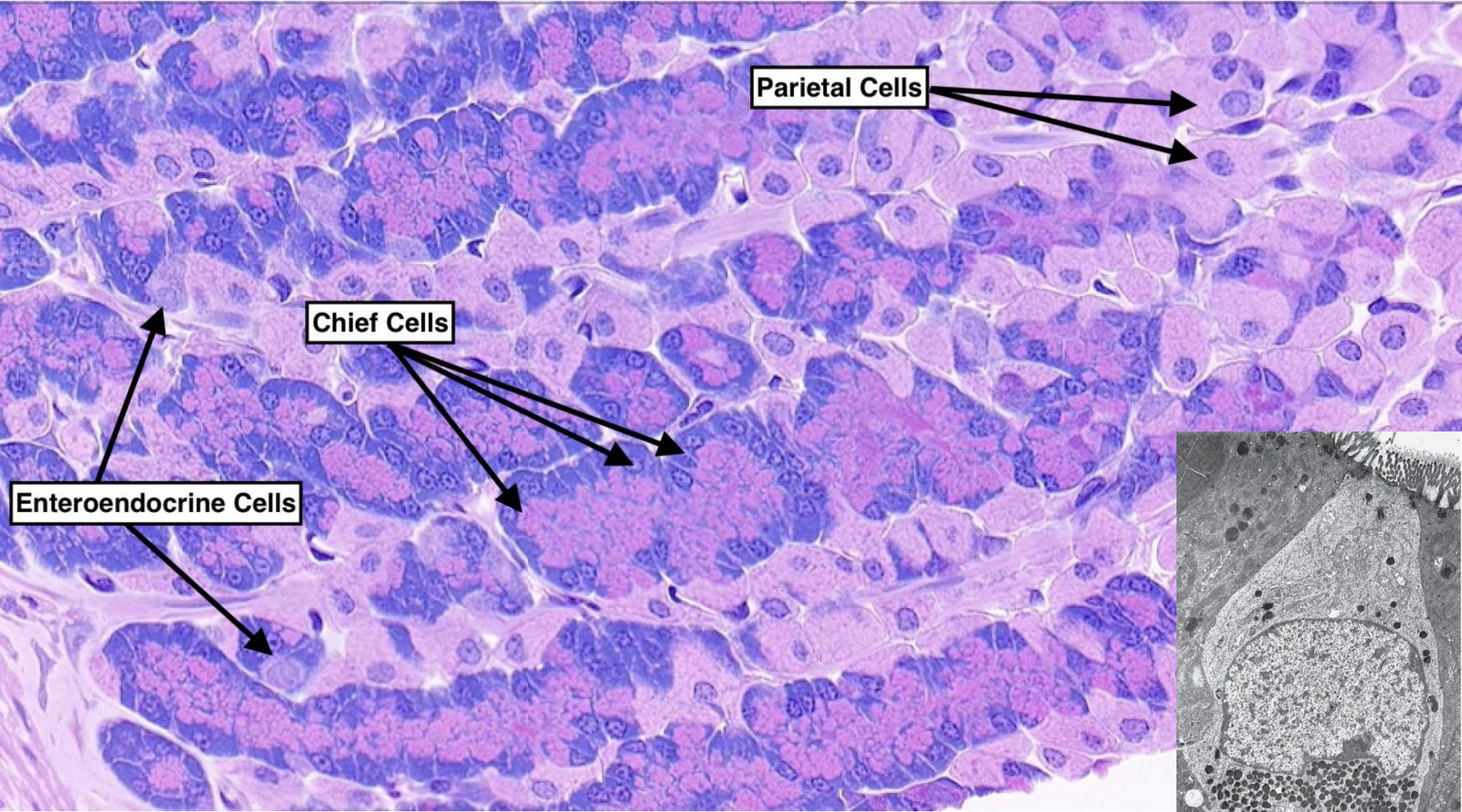
Enteroendokrinní systém

- produkují střevní hormony – endokrinní nebo parakrinní sekrece
- peptidy nebo biogenní aminy (histamin, serotonin)
- minoritní, obsahují sekreční granula klasické histologické metody rozlišují různé typy buněk na základě rozdílné afinity k různým barvivům
- DNES/APUD
- GIT chemosensing

Typ	Hormon	Lokalizace/funkce
D buňky	Somatostatin	- Žaludek, střevo, jaterní a pankreatické vývody - Jako D buňky Langerhansových ostrůvků v pankreatu
EC buňky	Serotonin	- Žaludek, střevo, žlučník - Peristaltika
ECL buňky	Histamin	- Žaludek - Sekrece HCl
G buňky	Gastrin	- Pars pylorica, duodenum - Sekrece HCl, pepsinu
L (EG) buňky	Enteroglukagon	- Žaludek, střevo - Tlumí sekreci pankreatických enzymů a peristaltiku

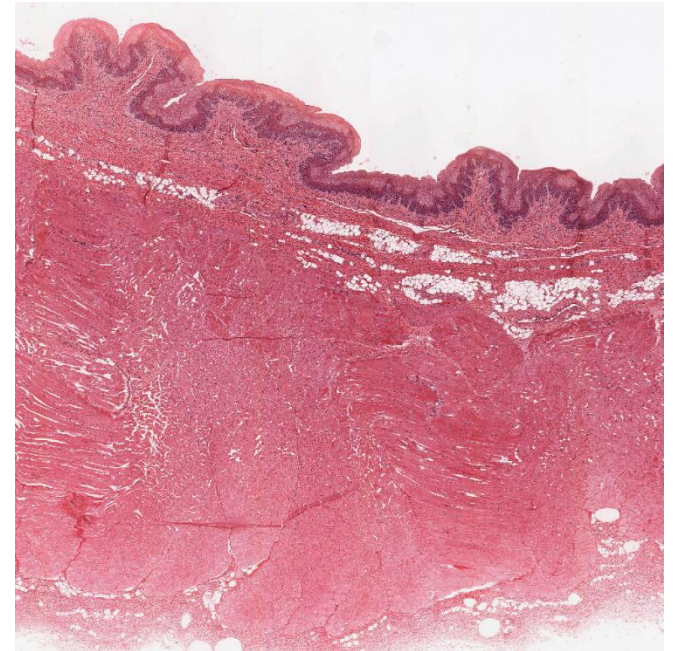
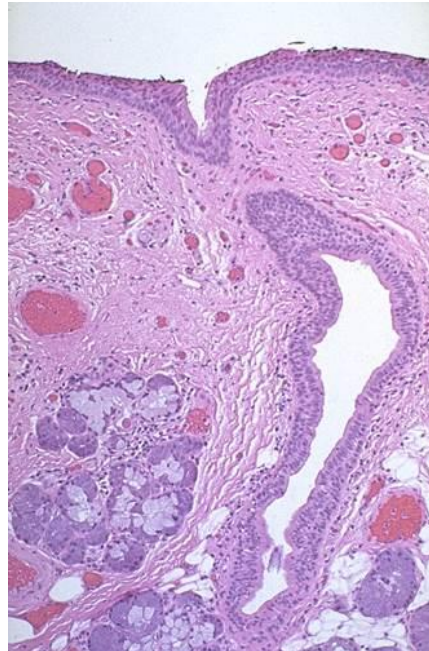
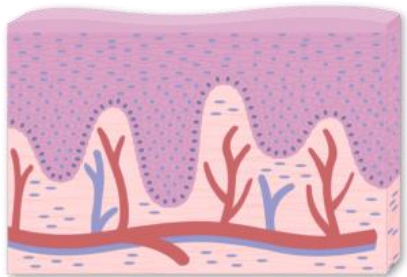
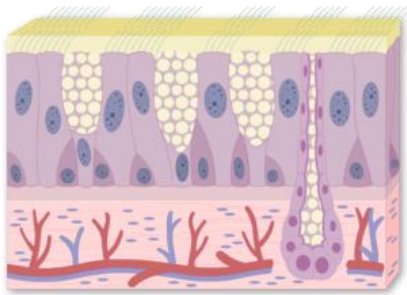
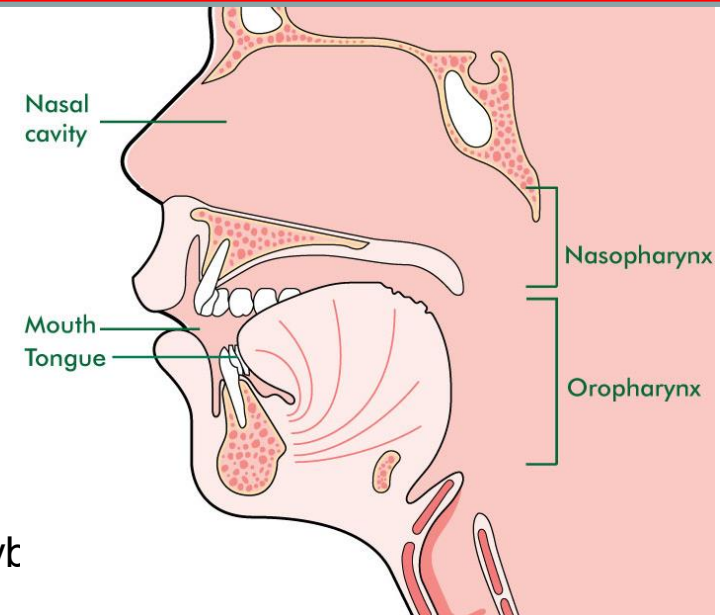
Enteroendokrinní systém

MIKROSKOPICKÁ ANATOMIE TRÁVICÍ TRUBICE

Hltan

- **pars nasalis**
 - víceřadý cylindrický epitel s řasinkami
 - seromucinózní žlázy
- **pars oralis et laryngea**
 - nekeratinizující vrstevnatý dlaždicový epitel
 - mucinózní žlázy
- kolagenní vazivo (lamina propria), podslizniční vazivo chyt
- kosterní svalovina

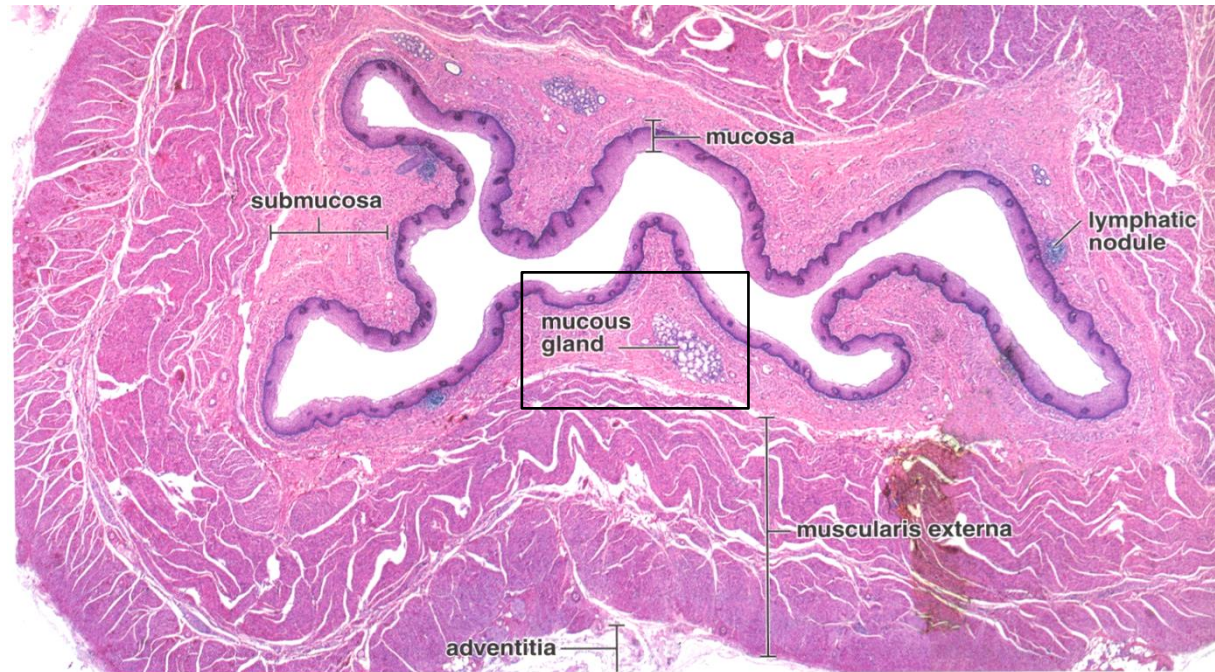
Jícen

- Mukóza

- nerohovějící vrstevnatý dlaždicový epitel → protektivní funkce (odolnost sliznice)
- l. propria a l. muscularis mucosae silnější než jinde v GIT
- distálně mucinózní gll. esophageae

- Submukóza

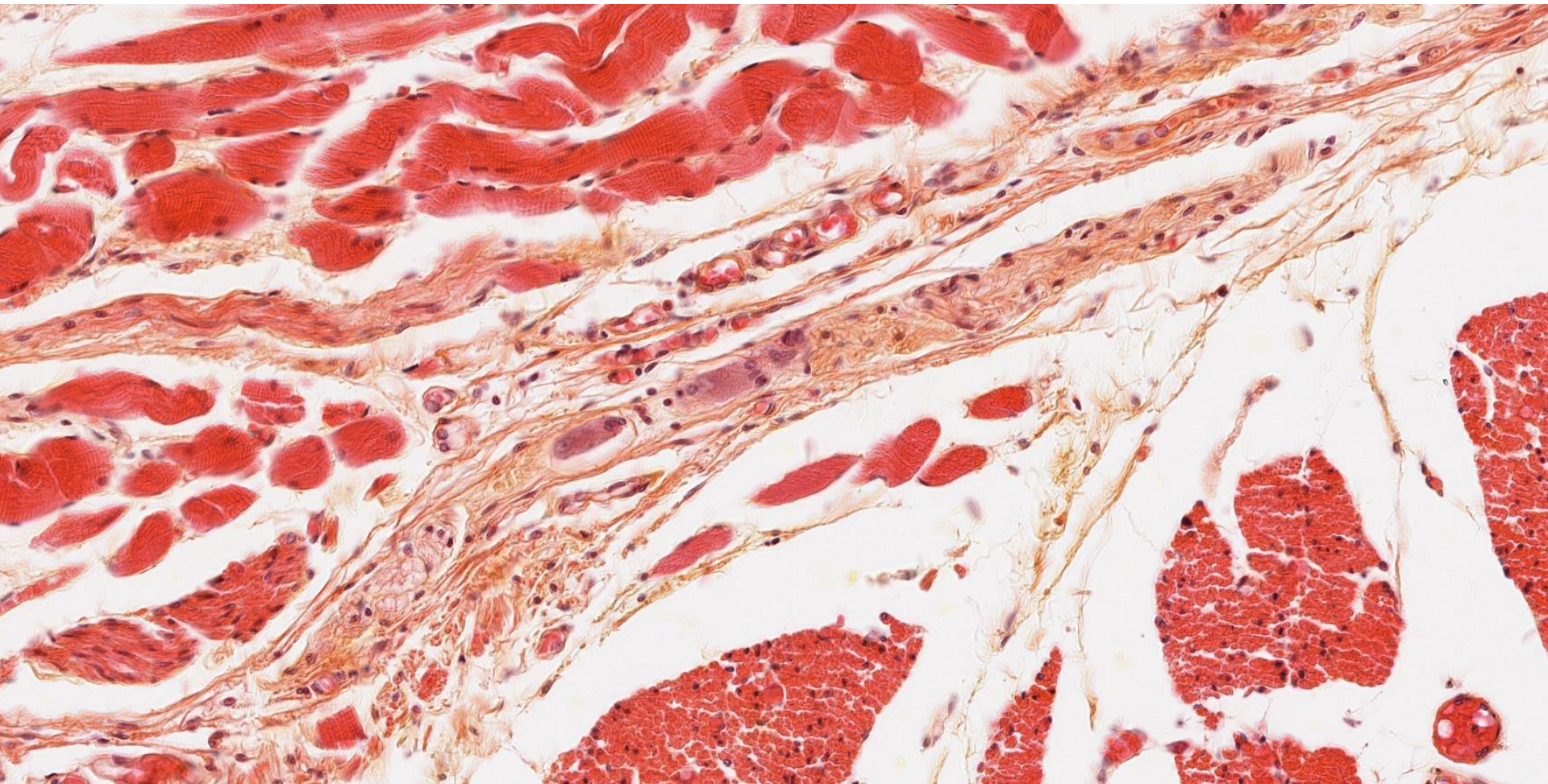
- řídké kolagenní vazivo, určuje tvar lumen (slizniční řasy)
- krevní a lymfatické cévy, plexus submucosus Meissneri
- submukózní žlázy (tubulární, mucinózní)
- difúzní lymfatická tkáň

JÍČEN - OESOPHAGUS

- **T. muscularis externa**

- vnitřní cirkulární a vnější longitudinální vrstva
- horní třetina – kosterní svalovina, střední třetina – smíšená – kosterní + hladká, dolní třetina – pouze hladká svalovina
- inervace – plexus myentericus Auerbachi

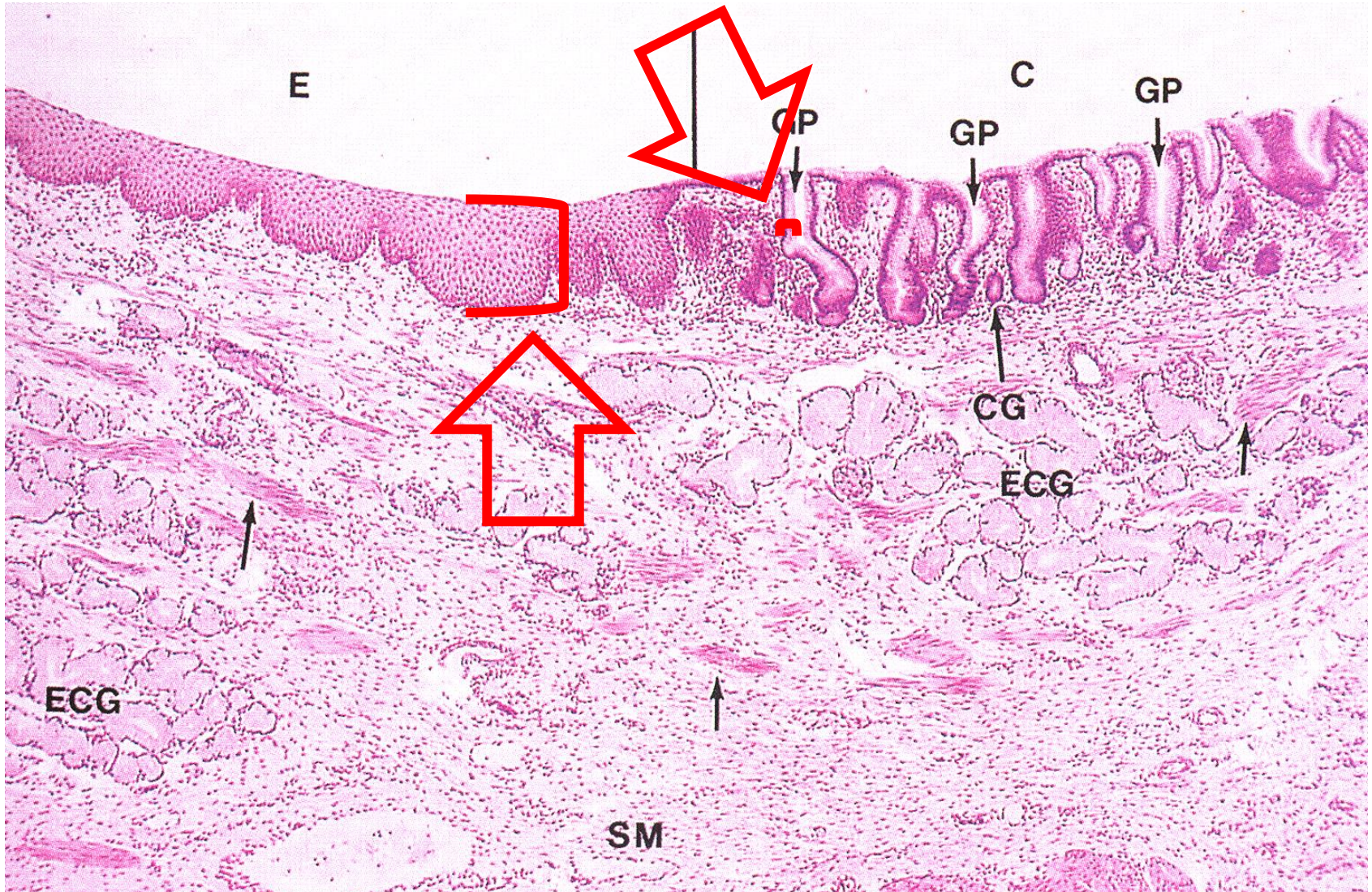

JÍCEN - OESOPHAGUS

- **Adventicie**
 - krční a hrudní úsek – spojuje jícen s okolím
 - řídké kolagenní vazivo
- **Séróza**
 - po průchodu bránicí, abdominální dutina

Nerohovějící vrstevnatý dlaždicový epitel → jednovrstevný cylindrický epitel

ŽALUDEK – VENTRICULUS, GASTER

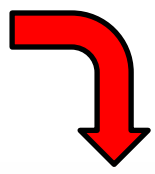
Žaludek

- obecná stavba dutého orgánu
- anatomické oddíly se liší i histologickou stavbou
- slizniční řasy

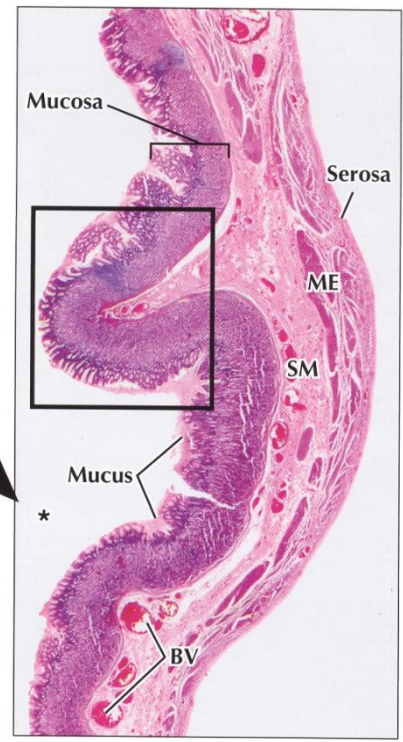
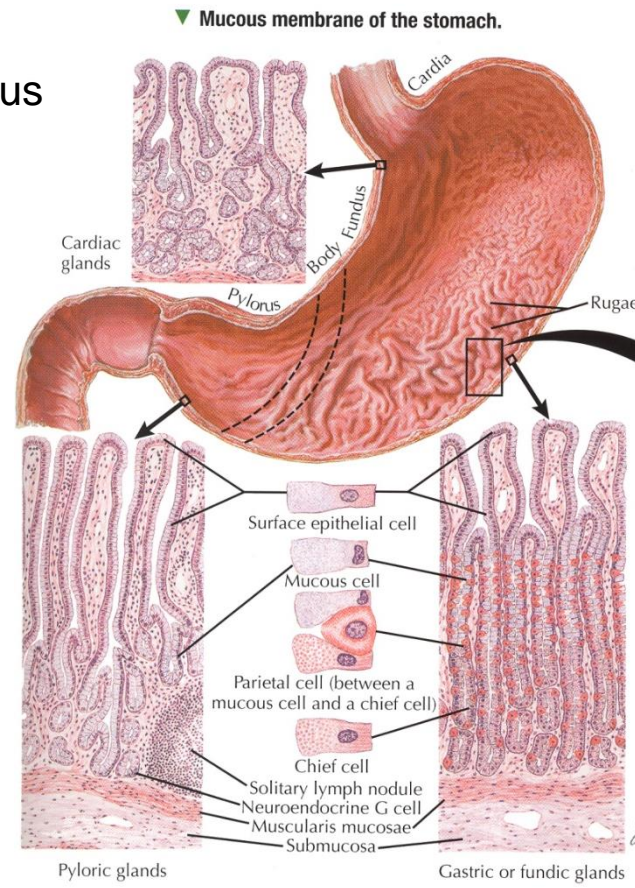
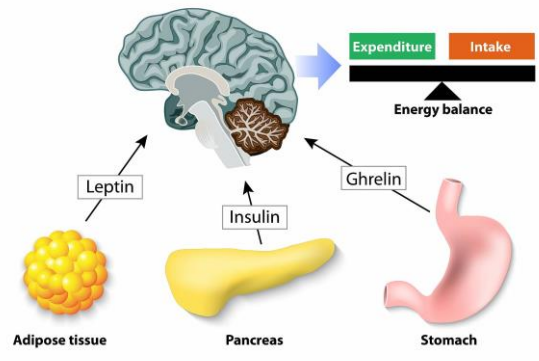
- rugae (plicae) gastricae
- podélné + sulcus salivarius
- submukóza
- objemová flexibilita

- GALT

- ghrelin

CONTROL OF FOOD INTAKE

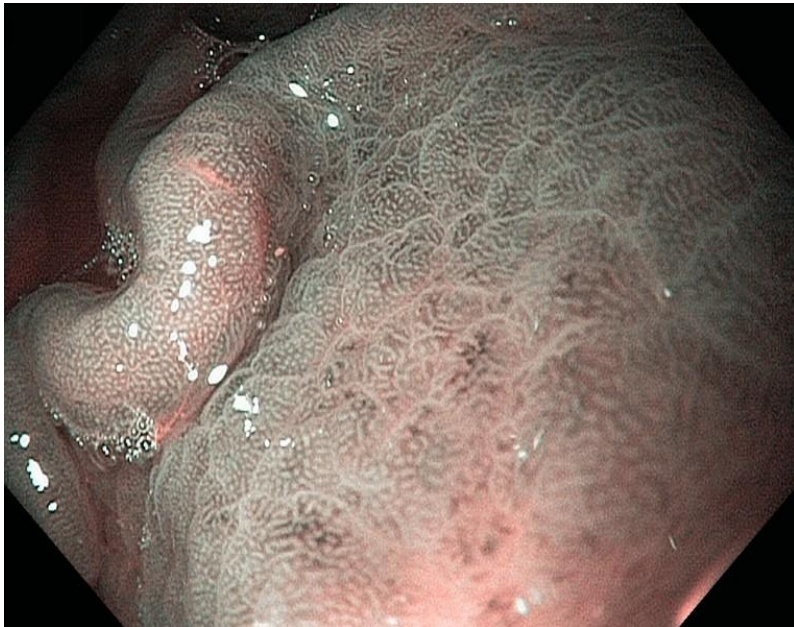
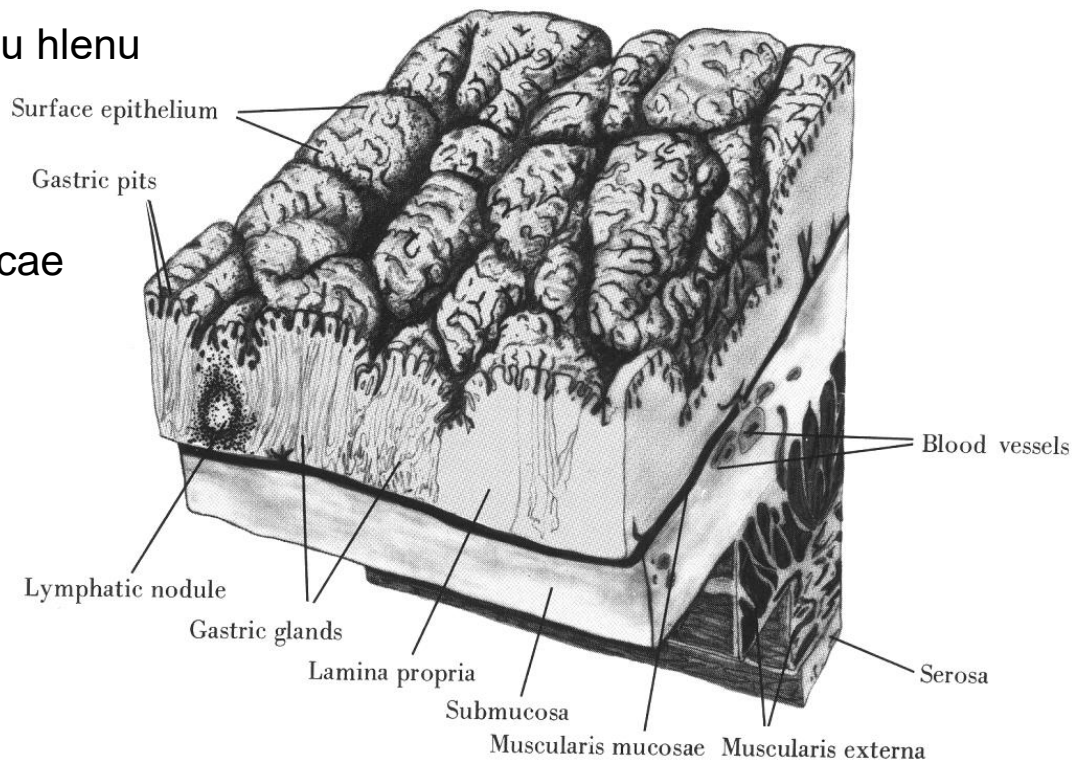

▲ Light micrograph (LM) of the stomach wall showing four concentric layers at low magnification. A thick mucosa (formed mostly of tightly packed gastric glands) lines the lumen (*). The rectangle indicates a ruga consisting of a submucosal connective tissue core covered by mucosa. A thick layer of mucus secreted by surface cells forms a barrier over the mucosa for protection of tissues from acid and proteolytic enzymes in the lumen. The submucosa (SM) has prominent blood vessels (BV). Serosa covers the muscularis externa (ME) externally. 10x. H&E.

F. Netter M.D.

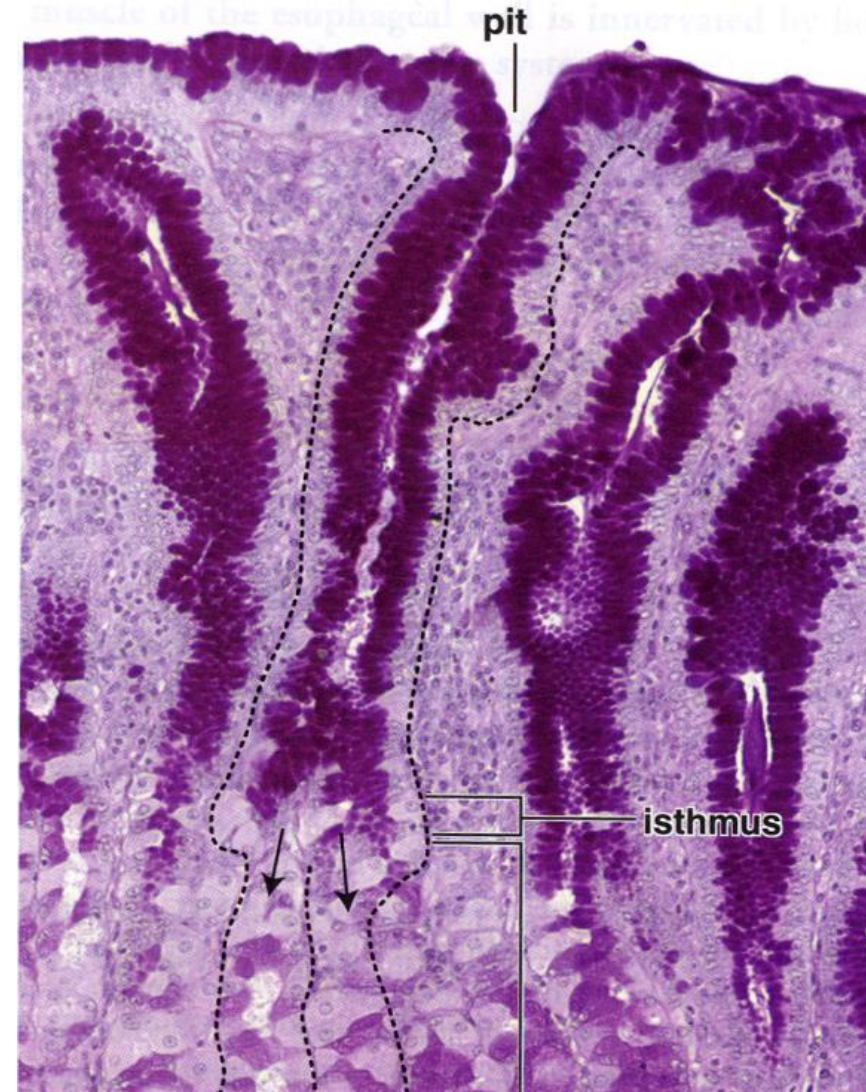
Sliznice žaludku

- jednovrstevný cylindrický epitel
- povrchový epitel produkuje souvislou vrstvu hlenu
(mucinogenní granula, vysoký obsah HCO_3^- , K^+)
= protektivní funkce
- areae gastricae (1-6 mm), foveolae gastricae

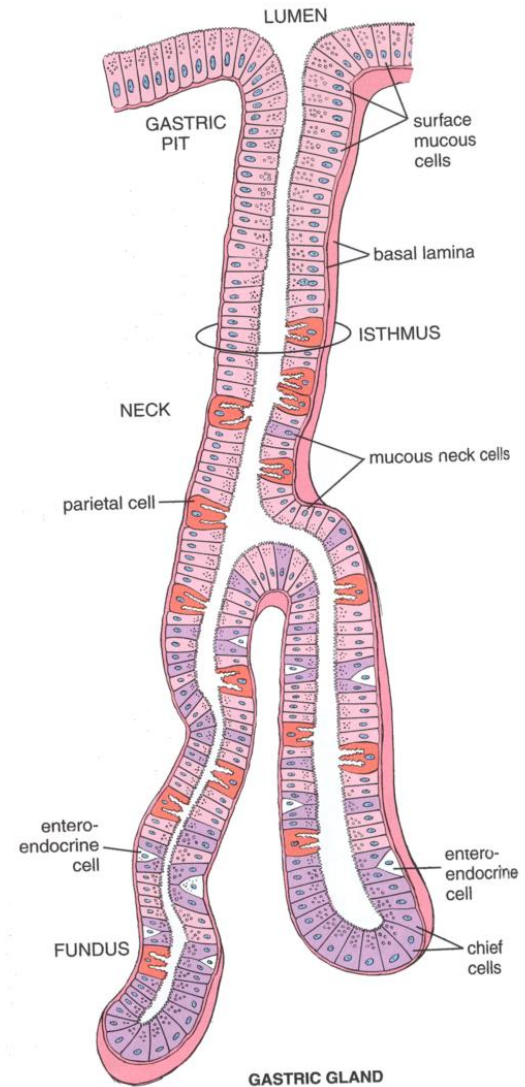
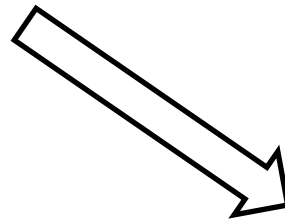
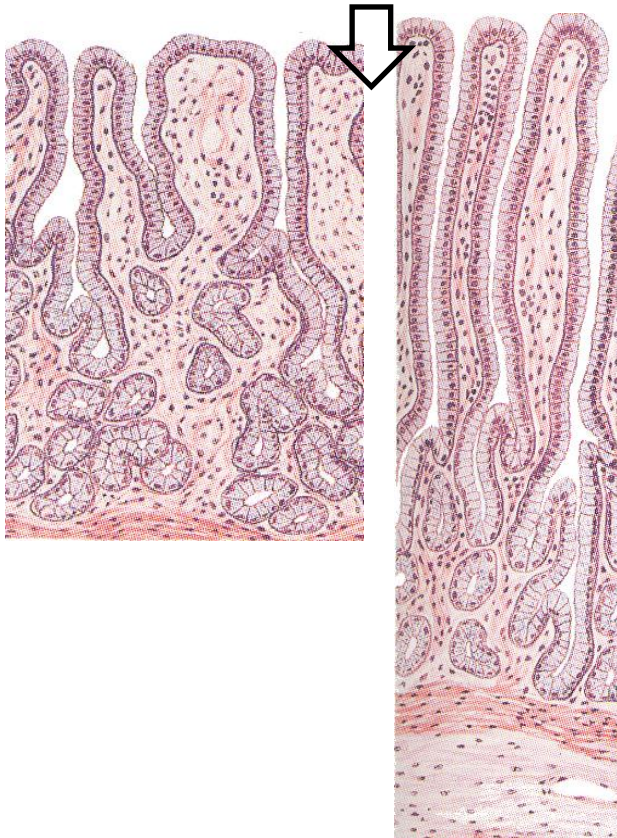
Sliznice žaludku

- jednovrstevný cylindrický epitel
- povrchový epitel produkuje souvislou vrstvu hlenu (mucinogenní granula, vysoký obsah HCO_3^- , K^+)
= protektivní funkce
- areae gastricae (1-6 mm), foveolae gastricae

Žlázy žaludku

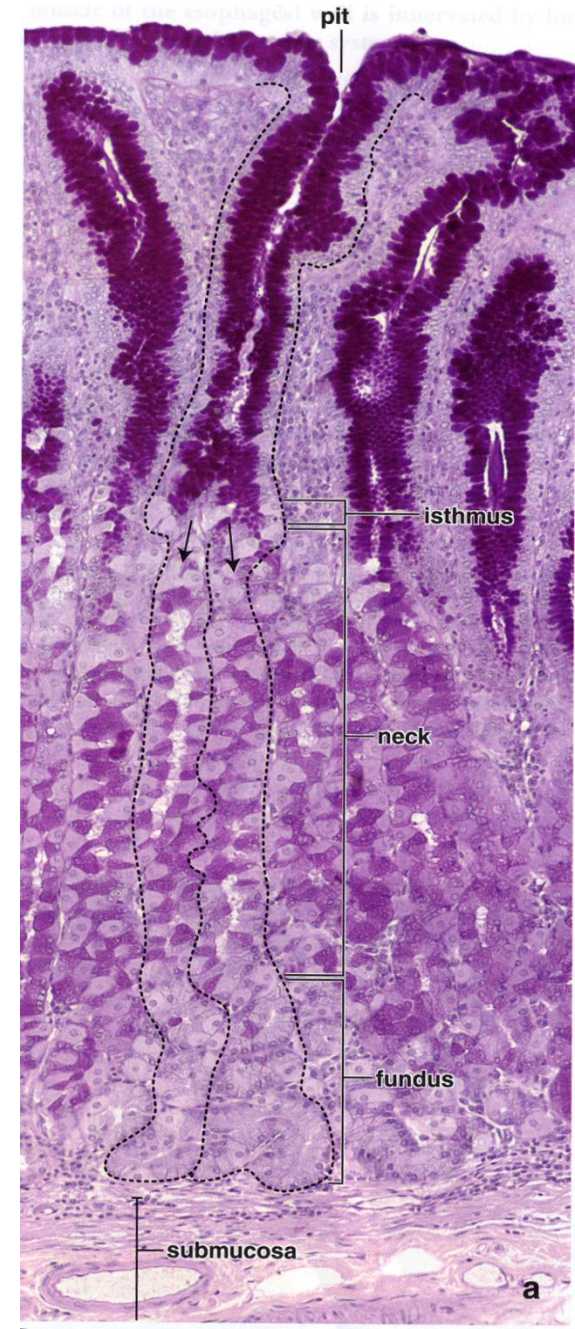
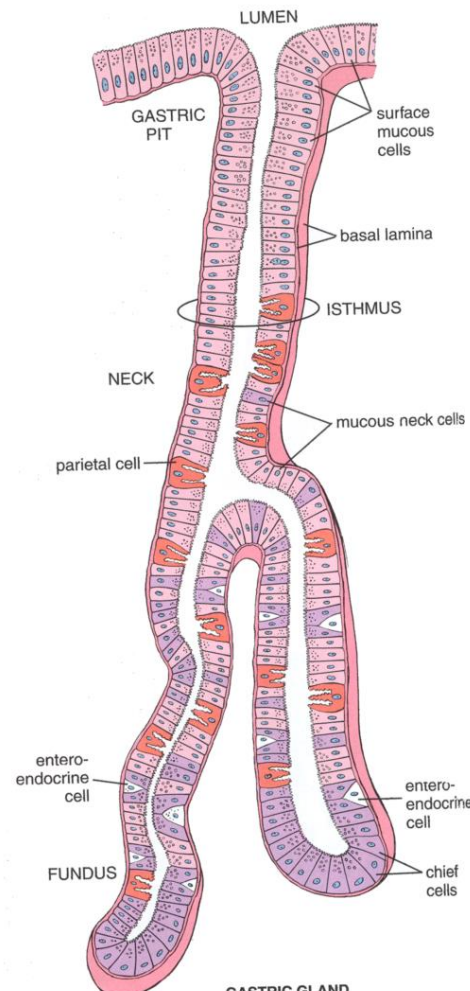
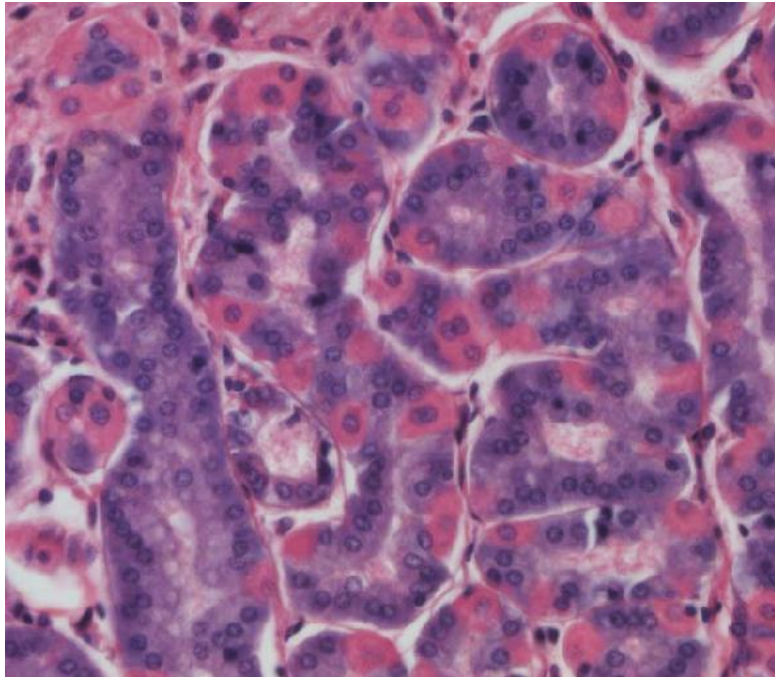
- slizniční, v l. propria
- rozvětvené, tubulární
- Gll. gastricae propriae
- Gll. cardiacae
- Gll. pyloricae

ŽALUDEK – VENTRICULUS, GASTER

Gl. gastricae propriae

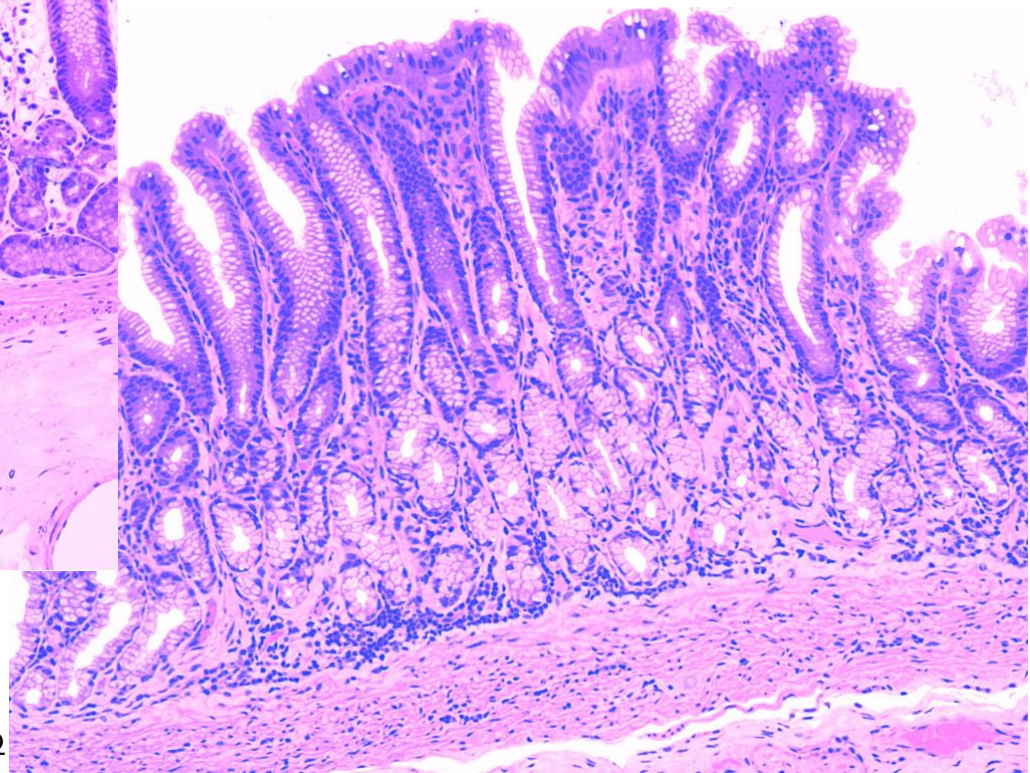
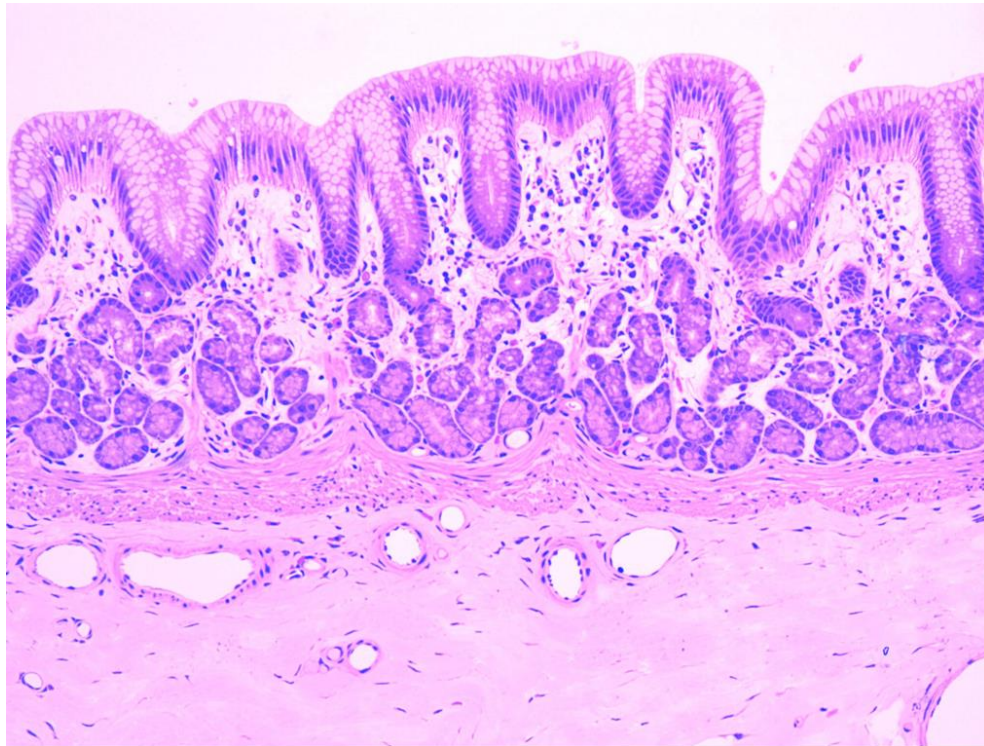
- žlázy fundu a těla žaludku
- tubulární, jednoduché nebo ke konci rozvětvené, ústí po 2-7 na dno žaludečních jamek
- 15×10^6
- produkce trávicích enzymů, HCl

ŽALUDEK – VENTRICULUS, GASTER

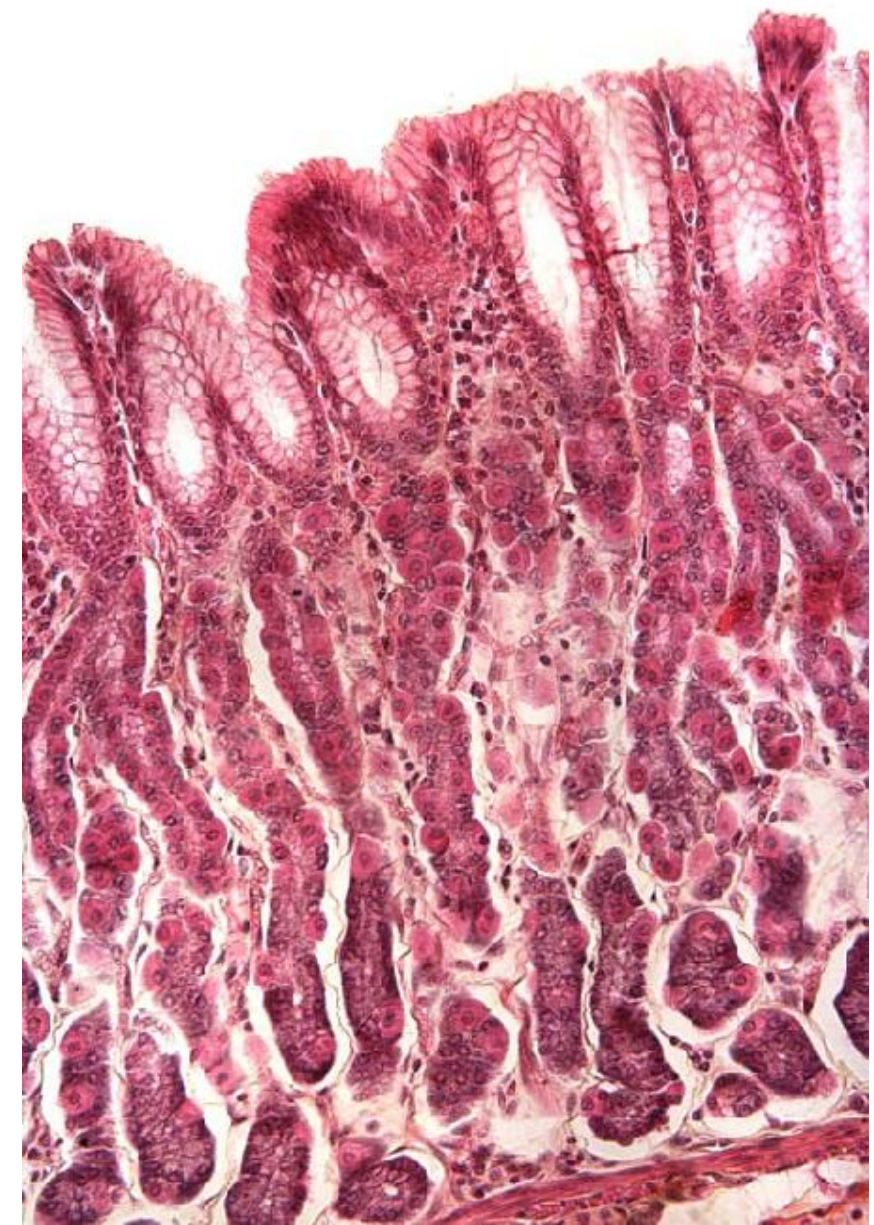
Gll. cardiceae, gll. pyloriceae

- slizniční žlázy kardie a pyloru
- tubulární, rozvětvené
- ústí na dno žaludečních jamek
- produkce hlenu

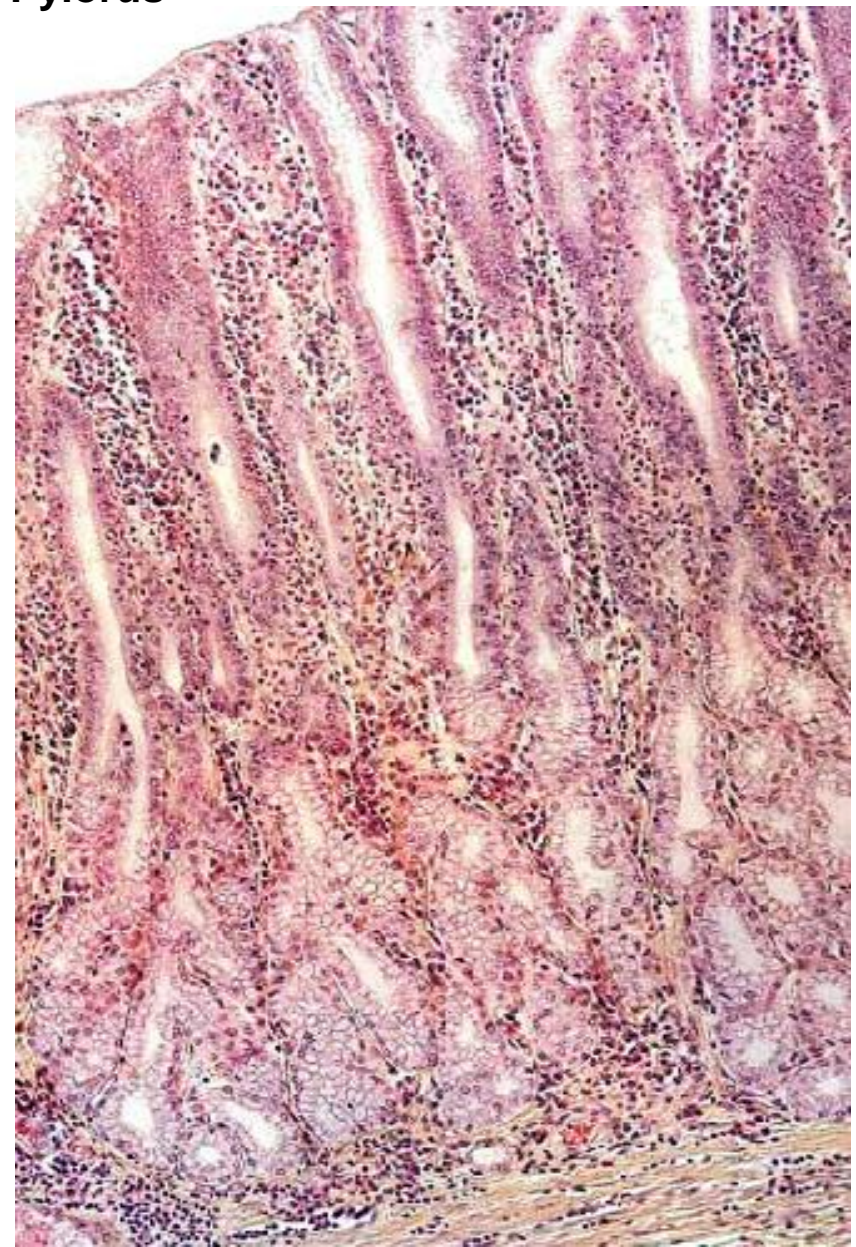

ŽALUDEK – VENTRICULUS, GASTER

Fundus

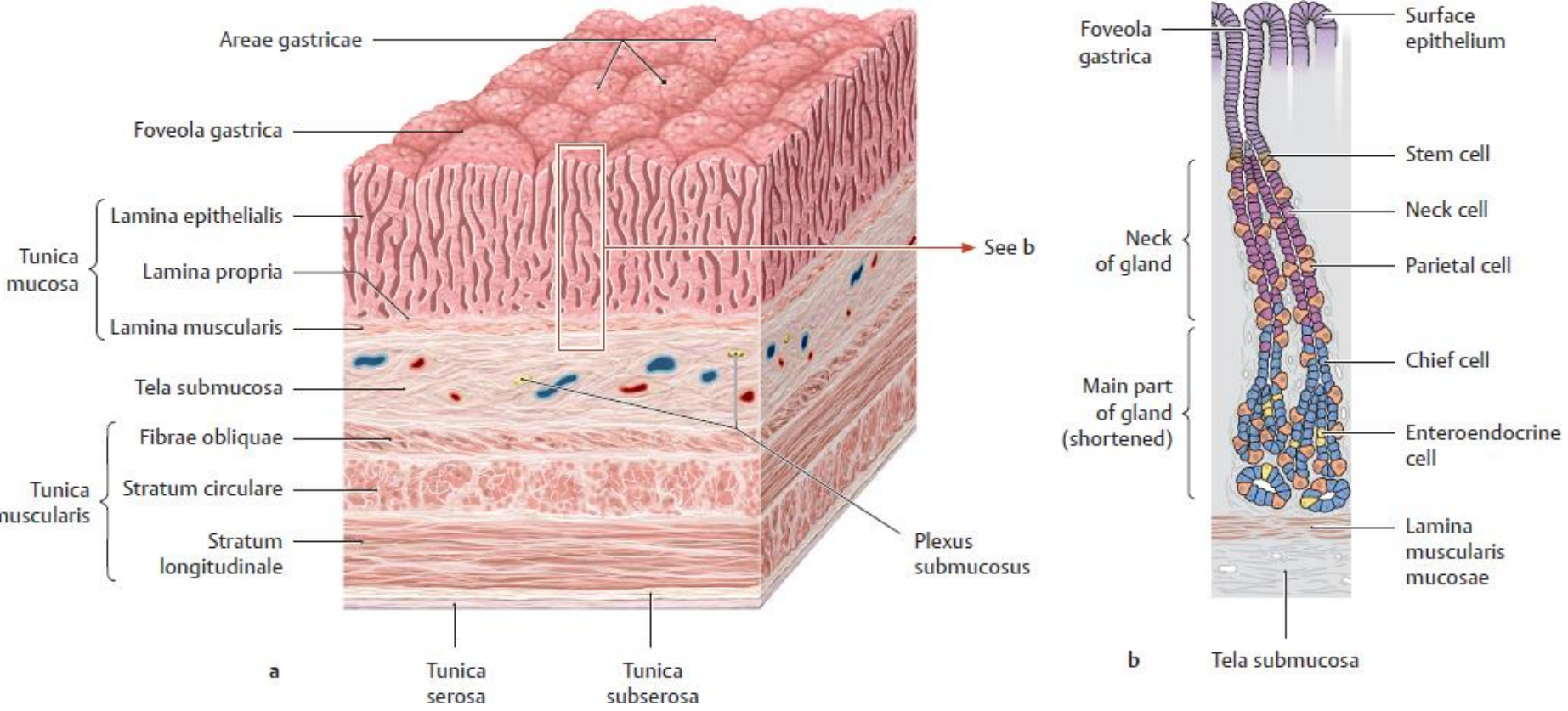

Pylorus

ŽALUDEK – VENTRICULUS, GASTER

Fundus

ŽALUDEK – VENTRICULUS, GASTER

Gl. gastricae propriae

Hlavní buňky (pepsinogenní, zymogenní)

- nejpočetnější, dolní úsek těla žlázek a fundus
- pyramidový tvar, bazofilní cytoplasma, RER, pepsinogenní granula
- pepsin, lipáza

Krycí buňky (parietální, oxyntické)

- přechod krčku a těla
- eosinofilní, velké množství mtch. a SER
- složitá dynamická ultrastruktura
- intracelulární kanálky v apikální části s mikroklyky – membránově vázané enzymové komplexy produkující H^+ a Cl^-

Enteroendokrinní buňky

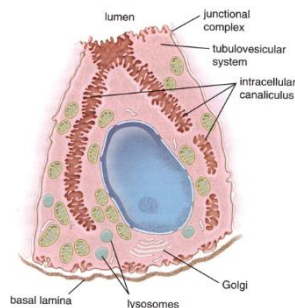
- serotonin, gastrin, histamin

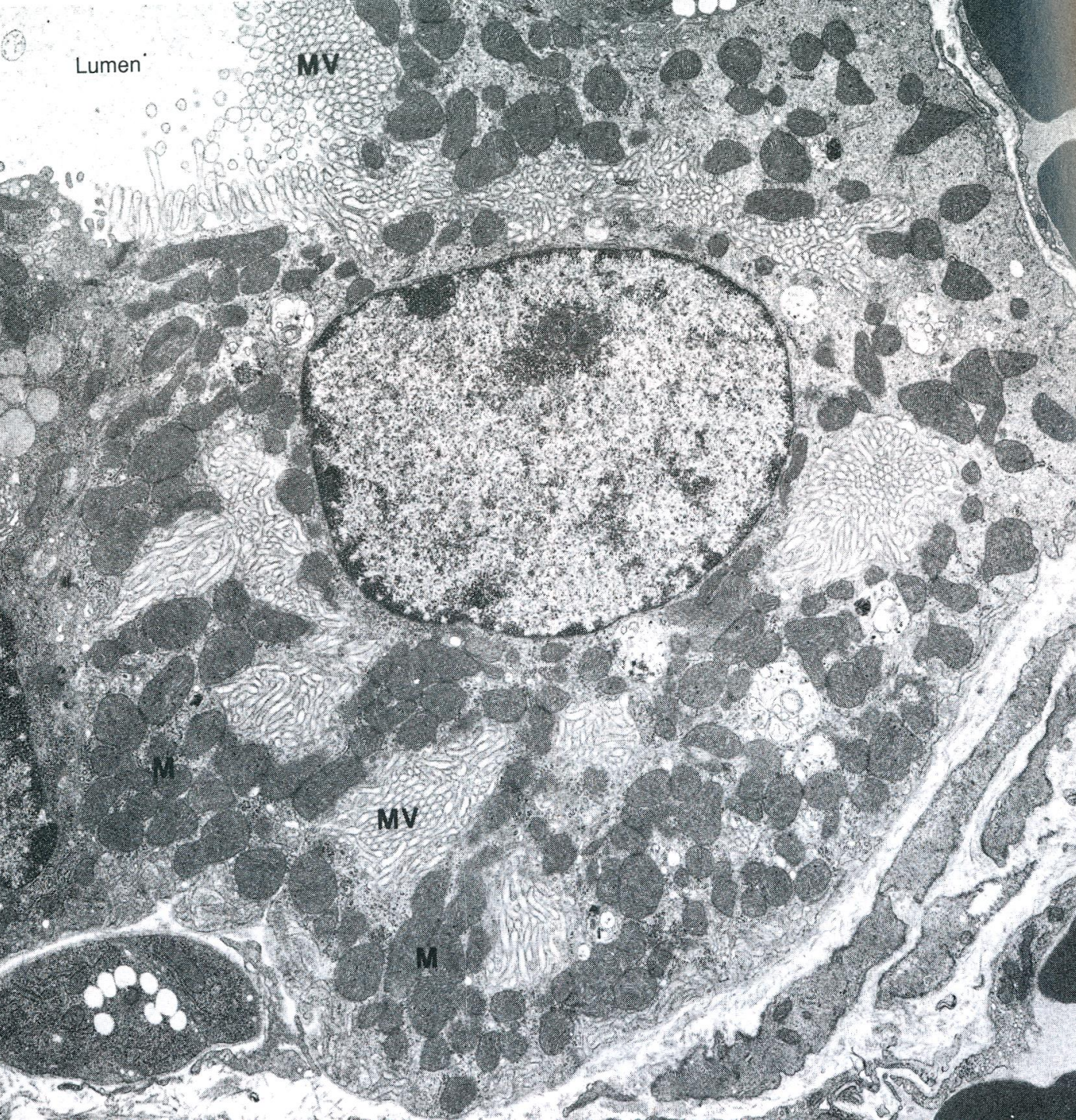
Mucinózní buňky krčků

- kubické, mukus

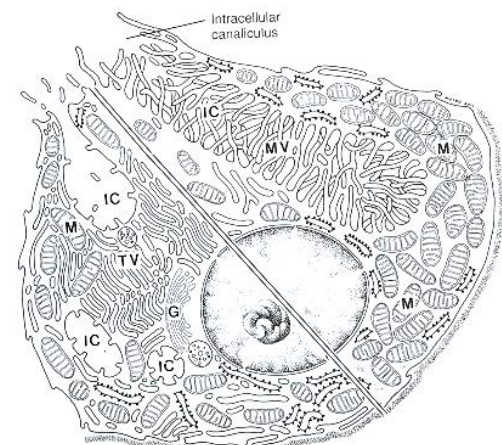
Kmenové buňky žaludeční sliznice

- málo početné, nízce cylindrické
- schopnost regenerace žaludeční sliznice

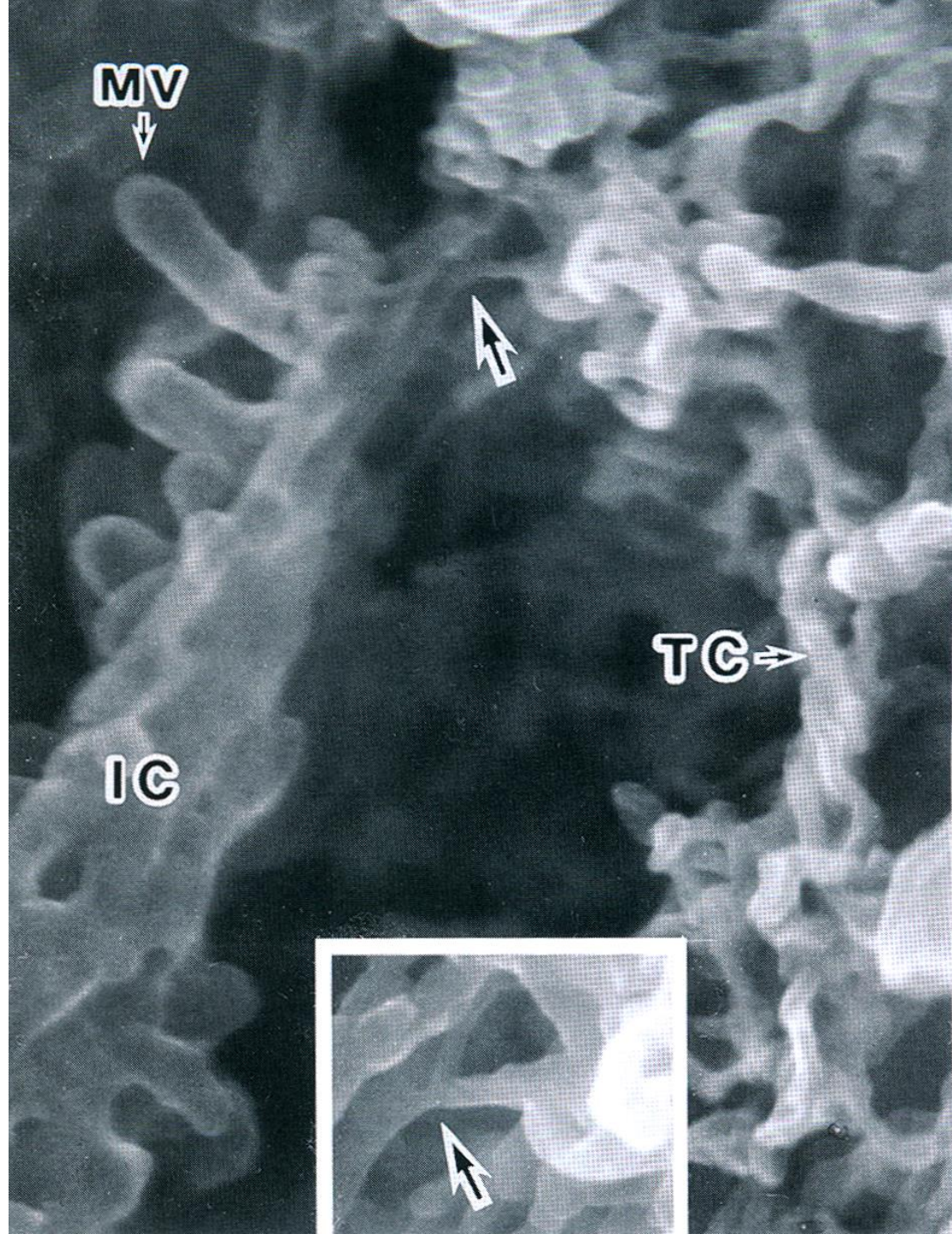

Krycí buňka
×10 200

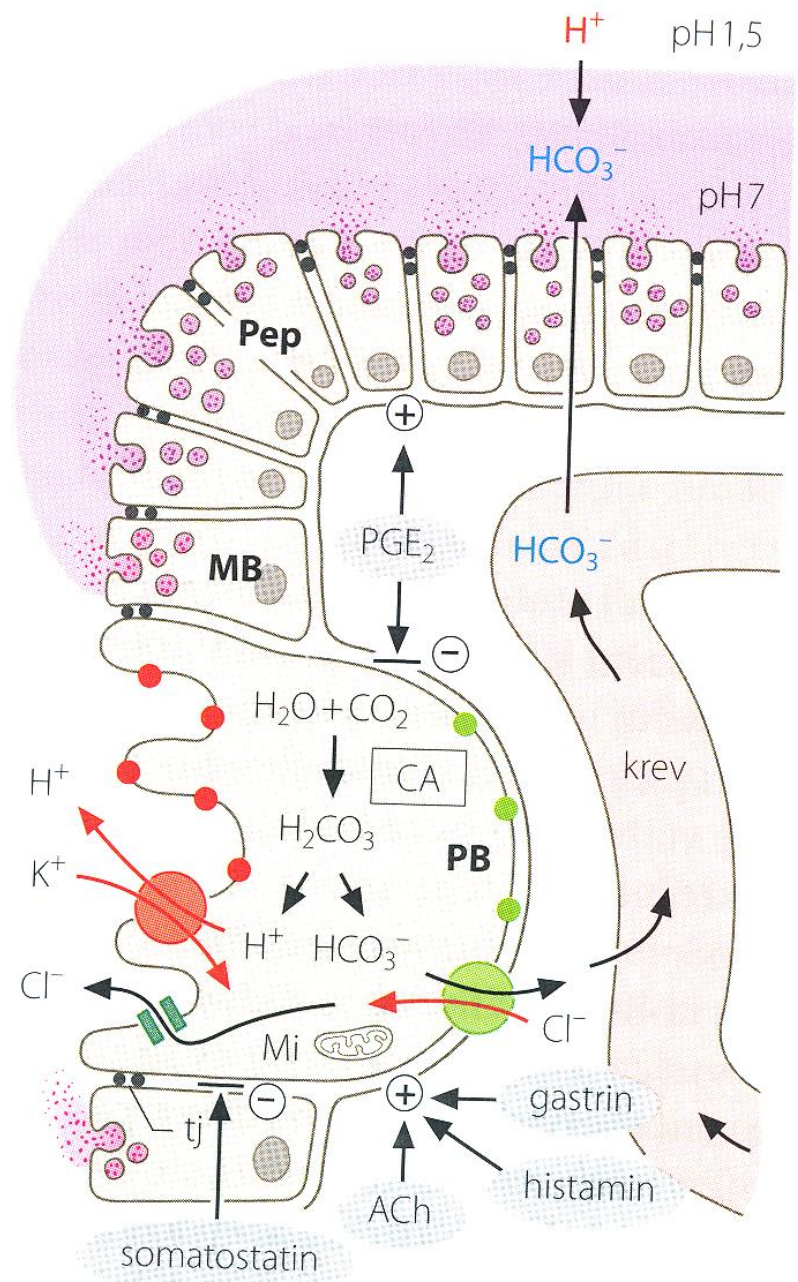
Krycí buňka
×100 000

ŽALUDEK – VENTRICULUS, GASTER

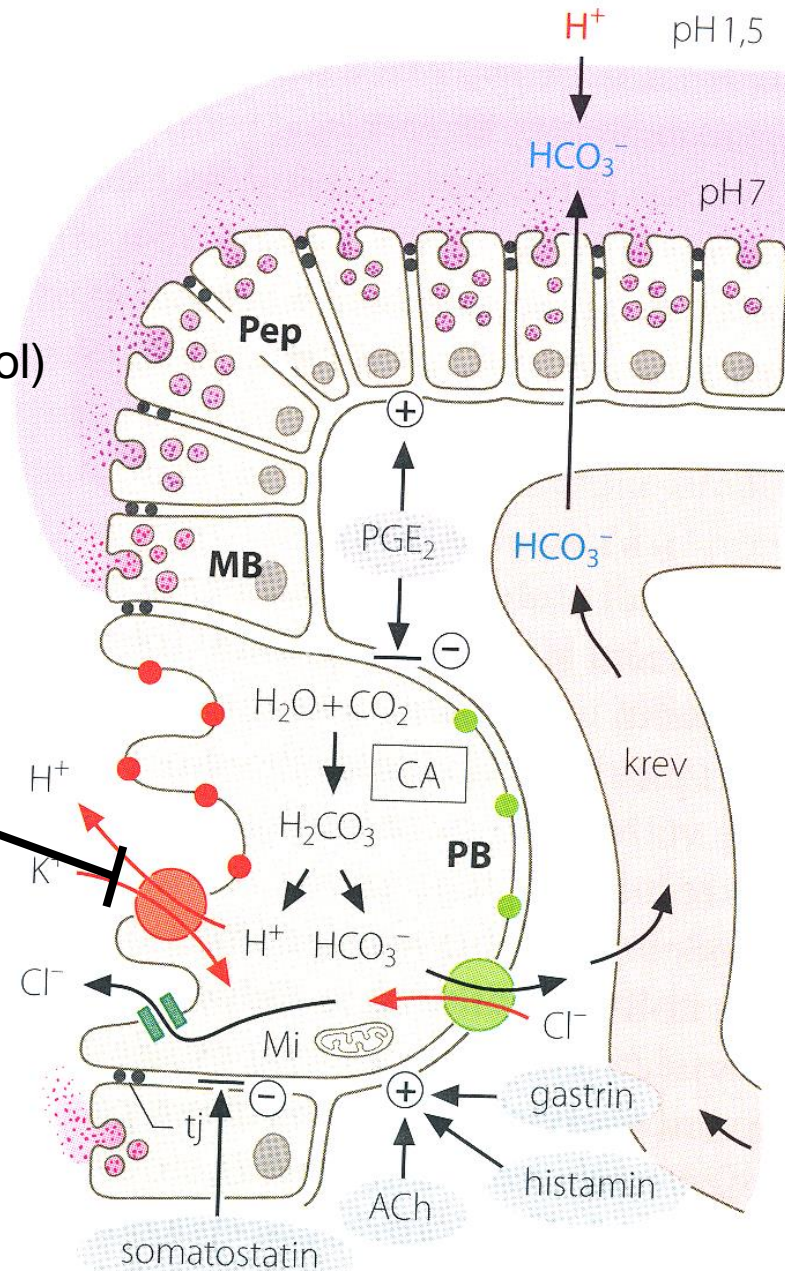
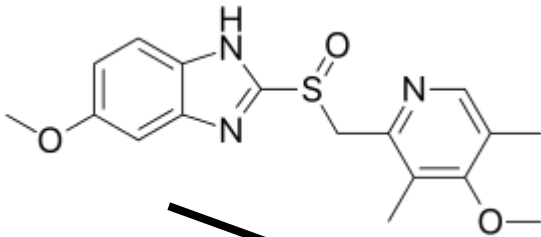
Jak to v žaludeční sliznici funguje?

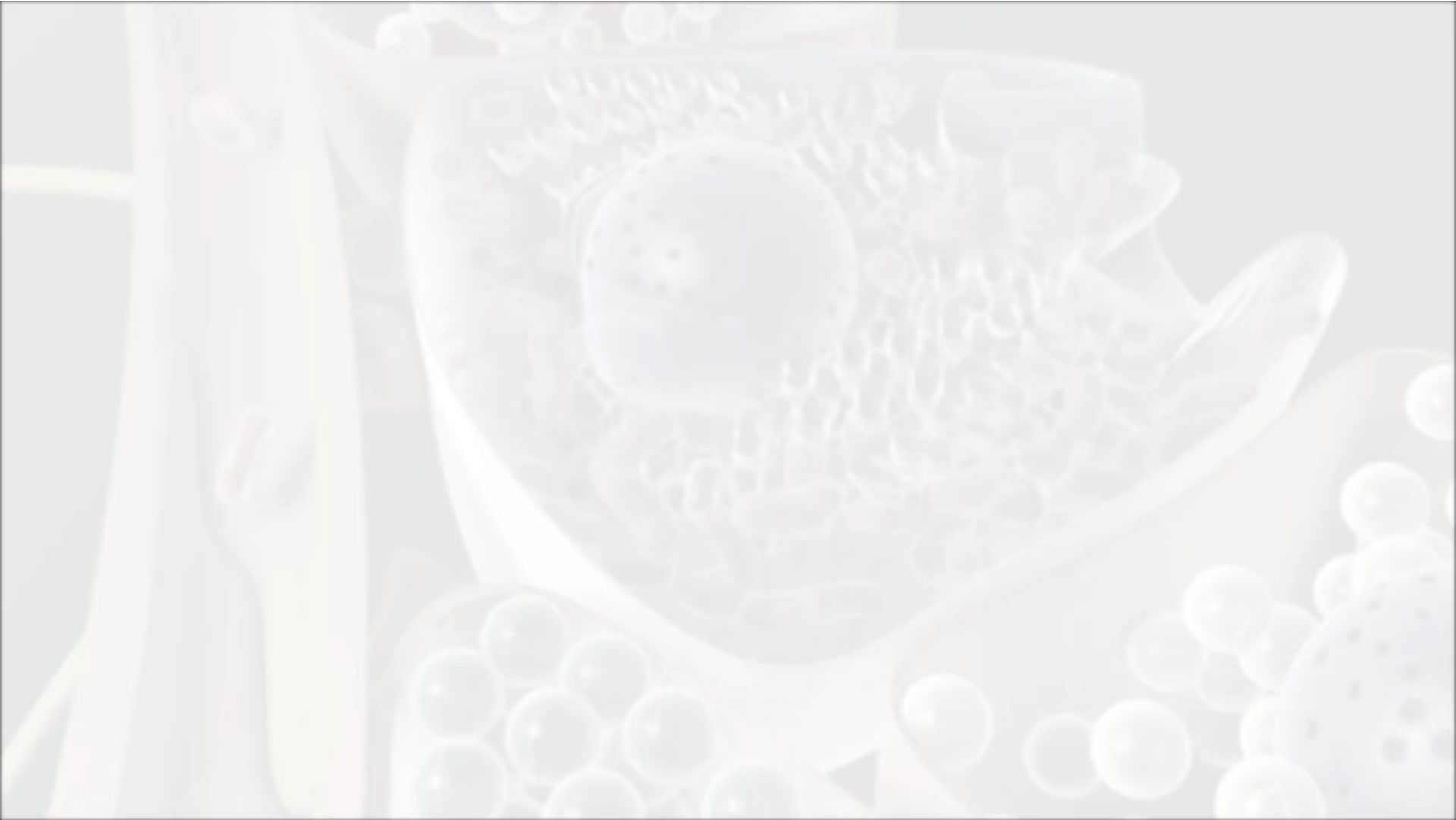
Lumen of stomach	Cell Types	Substance Secreted
Mucous neck cell		Mucus (protects lining)
		Bicarbonate
Parietal cells		Gastric acid (HCl)
		Intrinsic factor (Ca ⁺⁺ absorption)
Enterochromaffin-like cell		Histamine (stimulates acid)
Chief cells		Pepsin(ogen)
		Gastric lipase
D cells		Somatostatin (inhibits acid)
G cells		Gastrin (stimulates acid)

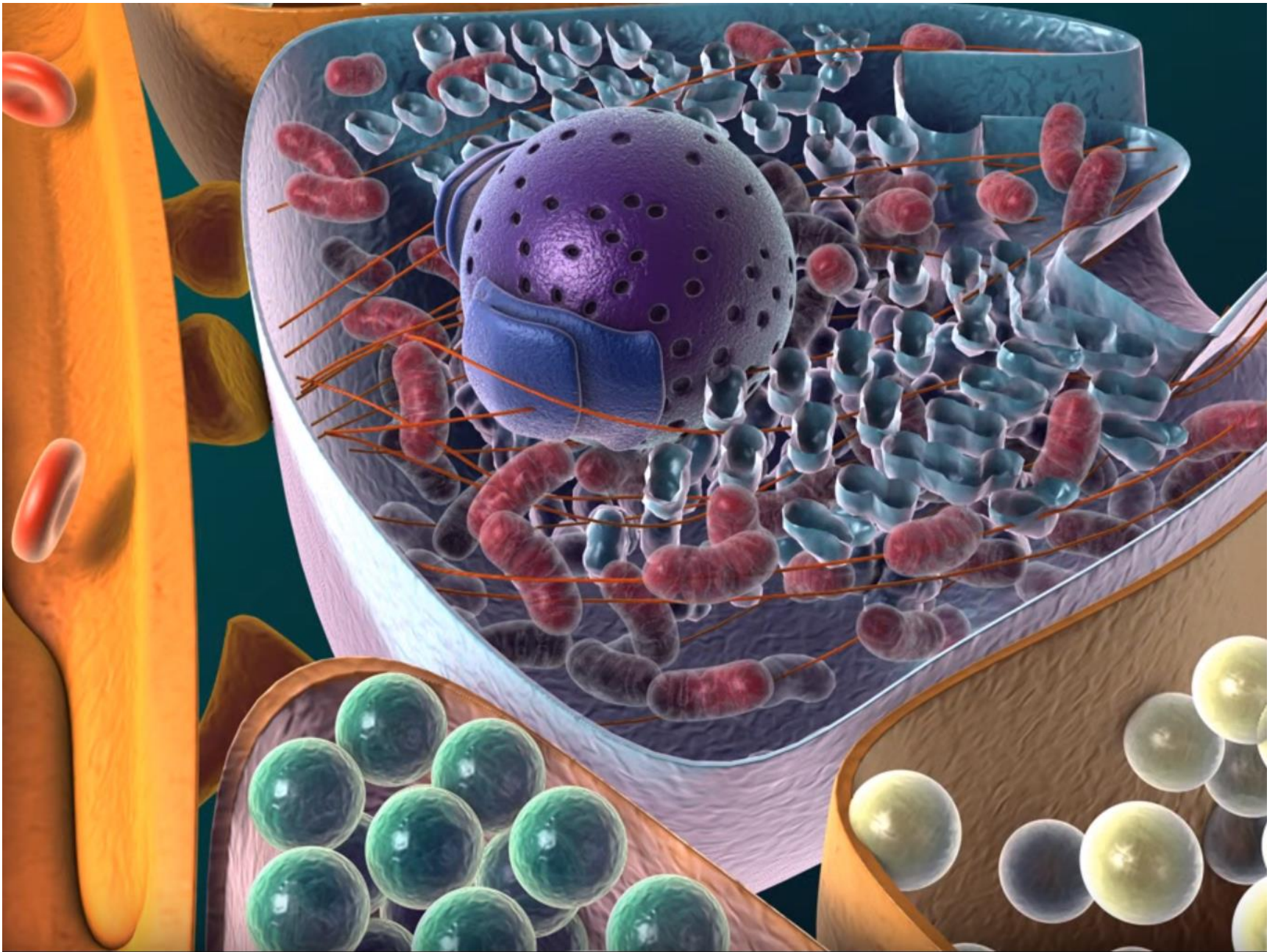

A proč je to důležité?

H⁺/K⁺ ATPase inhibitory (Omeprazol)

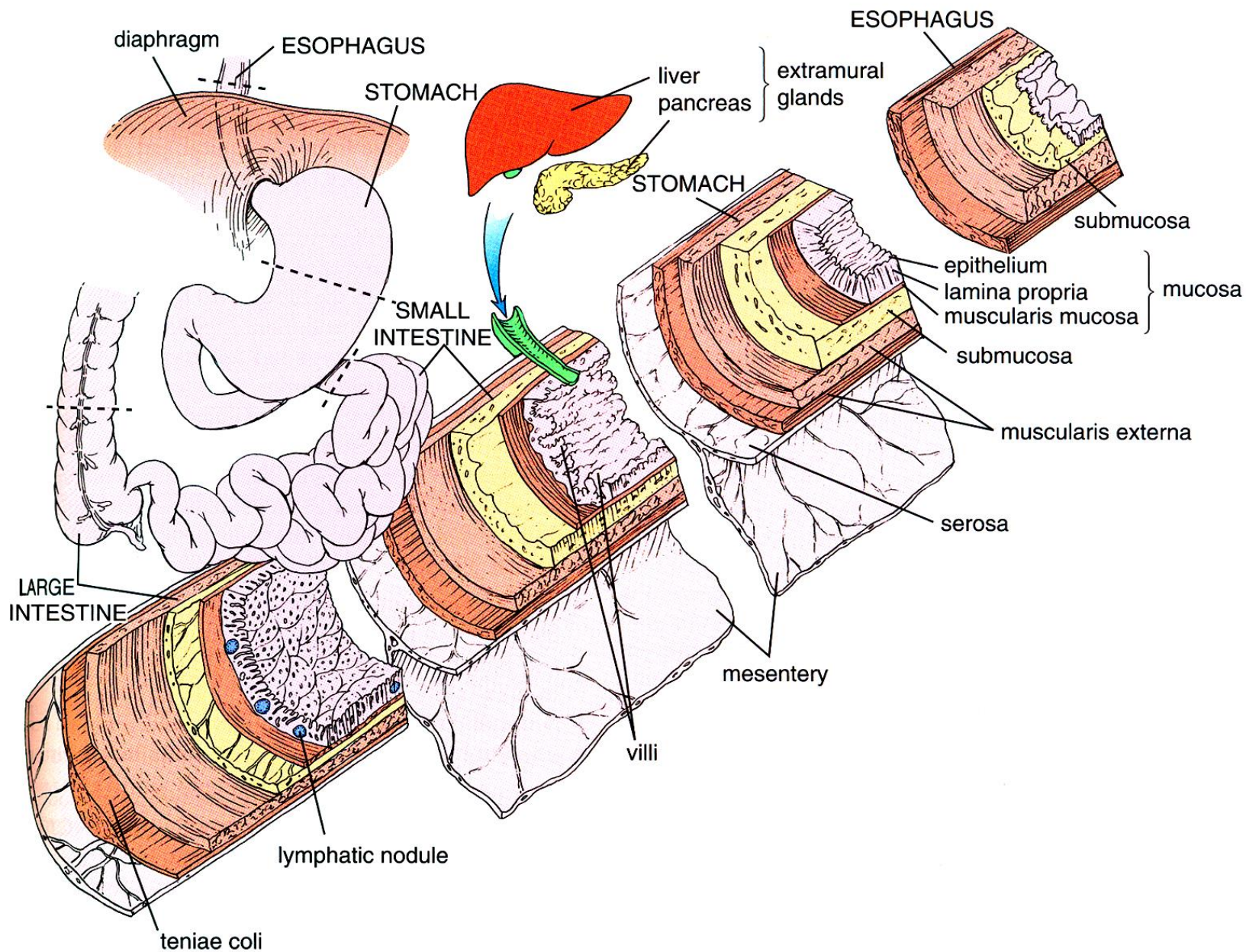

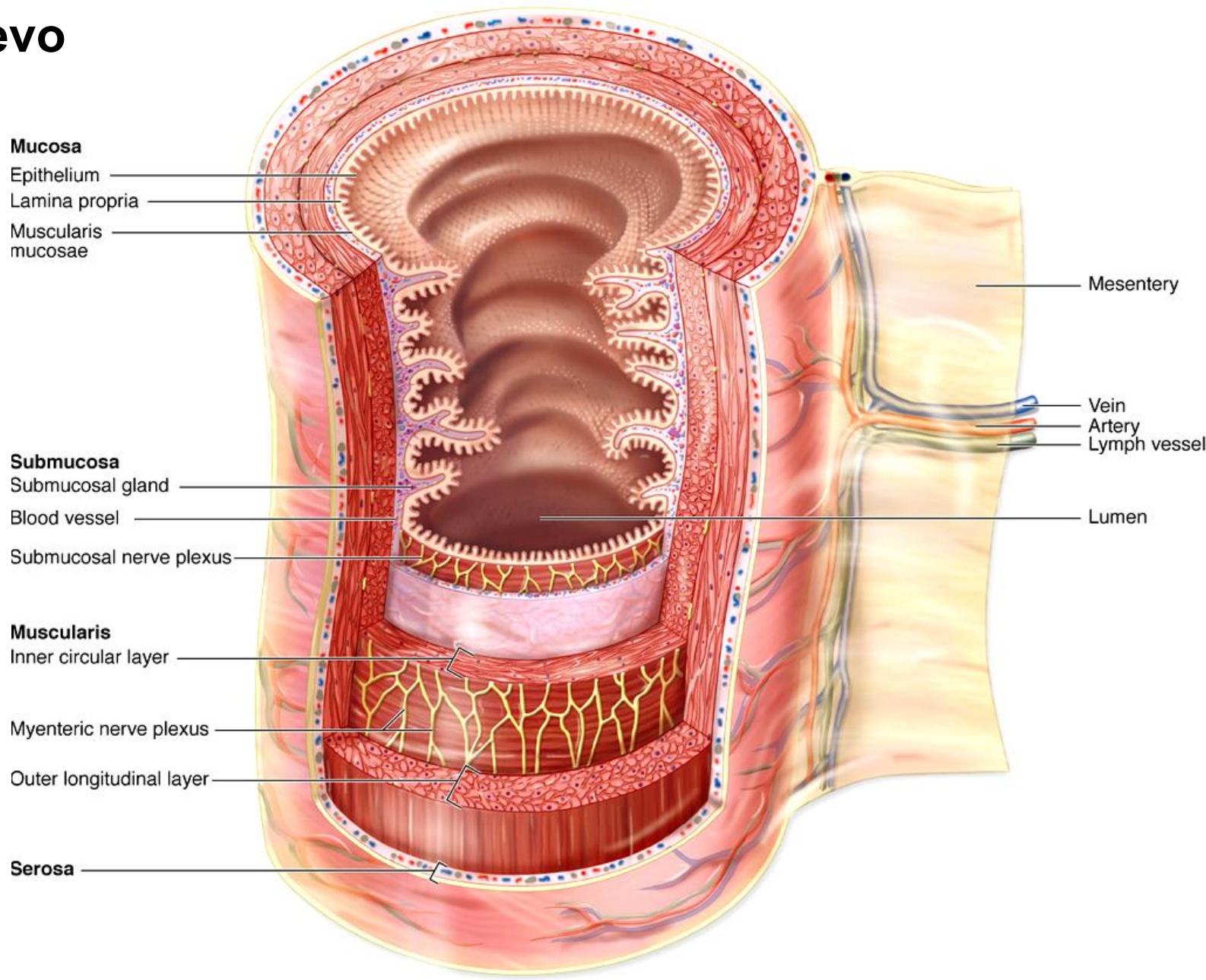
<https://www.youtube.com/watch?v=XhB7WNJVg3U>

OBEČNÁ STAVBA TRÁVICÍ TRUBICE - STŘEVO

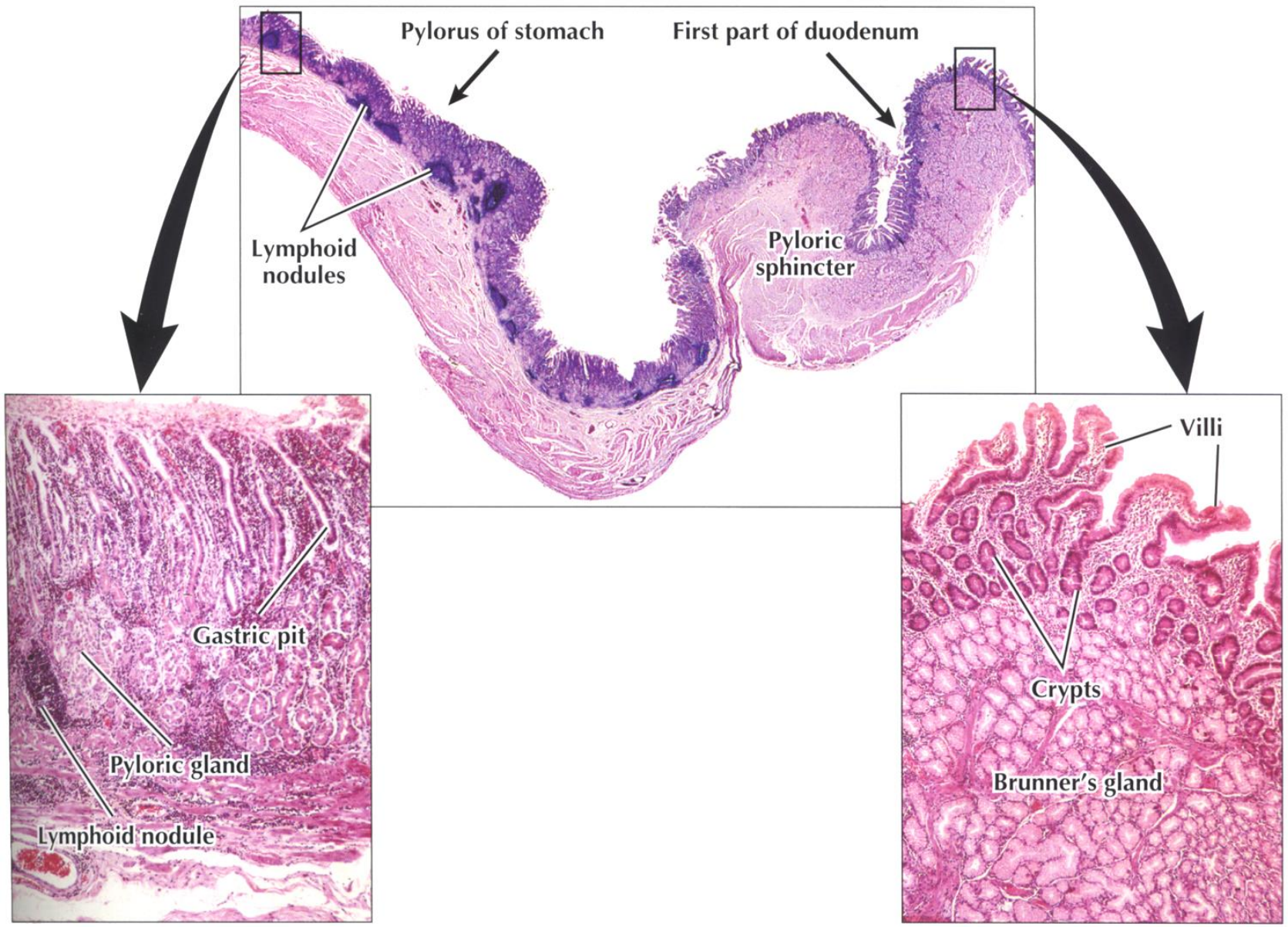

OBEČNÁ STAVBA TRÁVICÍ TRUBICE - STŘEVO

Tenké střevo

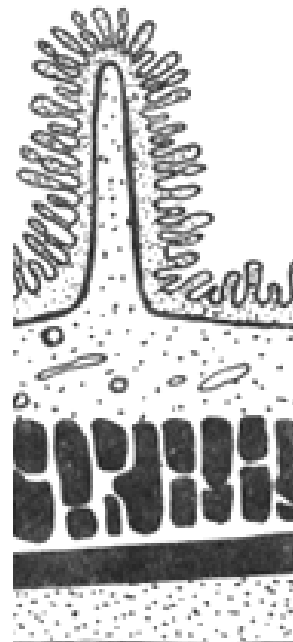
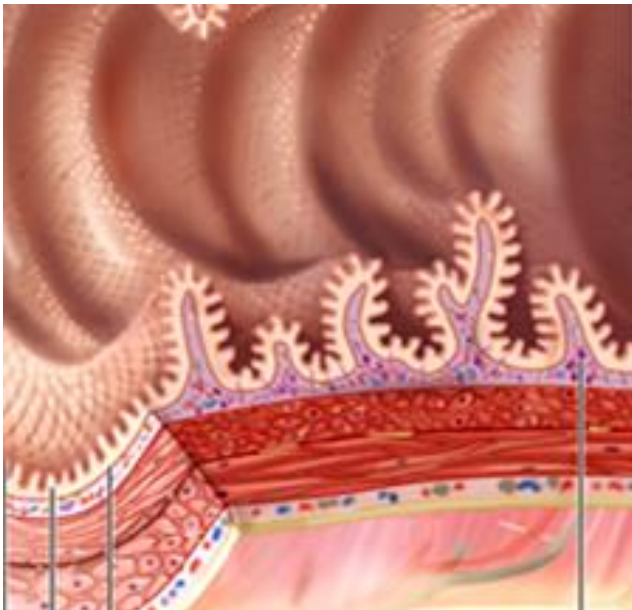
TENKÉ STŘEVO – GASTRO-DUODENÁLNÍ SPOJENÍ

Resorpce v tenkém střevě

sliznice a podslizniční vazivo vytvářejí struktury sloužící k maximálnímu zvětšení resorpční plochy:

1. **plicae circulares** (Kerckringi) – **podslizniční vazivo + sliznice**, celkem asi 800, zvětšení plochy 2-3x, distální část duodena
2. **klky** (villi intestinales) – **sliznice** (l. propria + epitel), klky jsou 0,5-1,5 mm dlouhé, 10-40/mm², celkem asi 4 mil., zvětšení plochy 5-10x
3. **mikroklky** (žíhaná kutikula/žíhaný lem) – **apikální povrch resorpčních buněk** (enterocytů) – mikroklky jsou 1- 2 μm dlouhé a 0,1 μm široké, 100 mil./mm², zvětšení plochy 20x

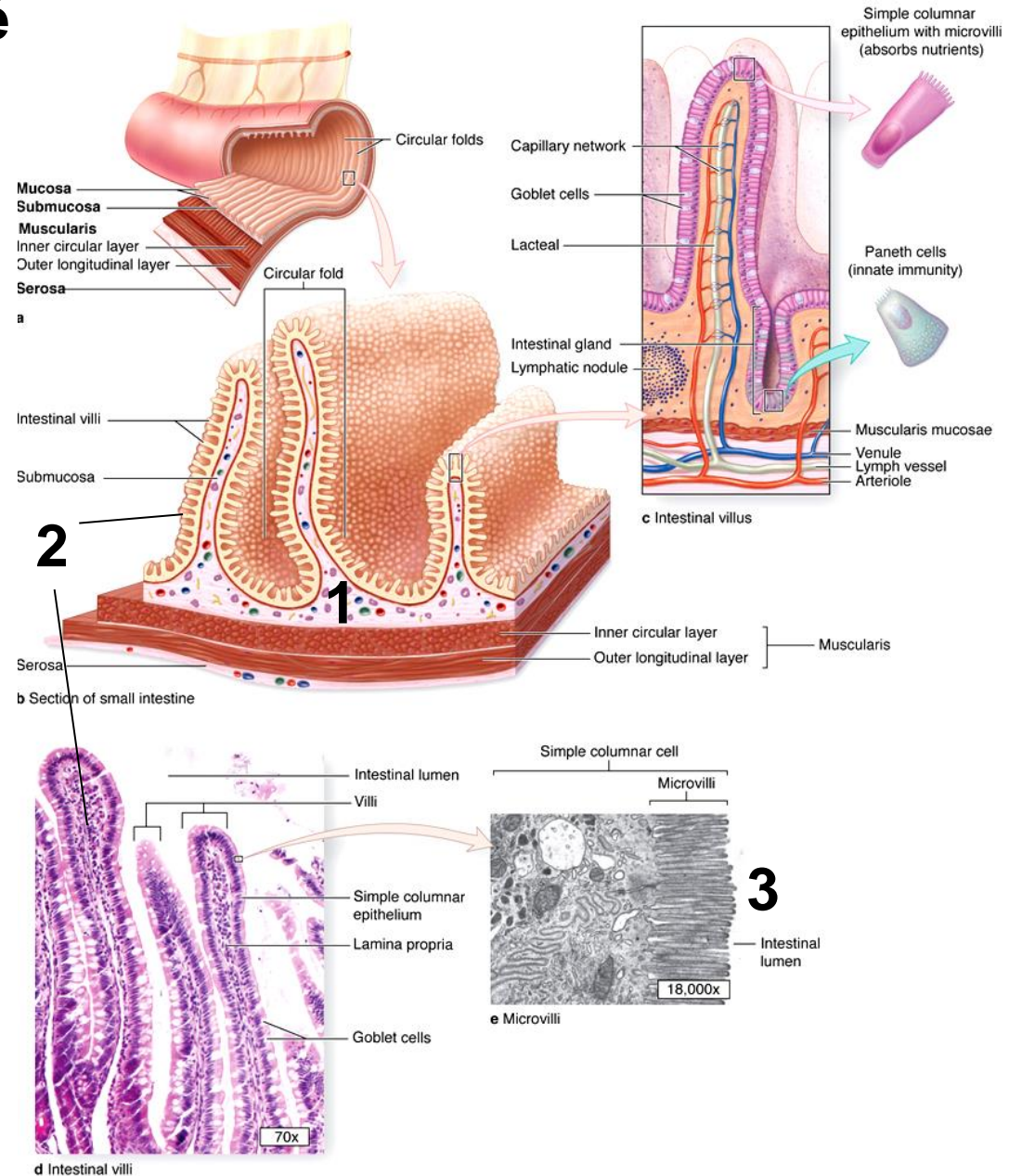

celkem zvětšení resorpční
plochy 200-600x

TENKÉ STŘEVO – ADAPTACE K RESORPCI

Resorpce v tenkém střevě

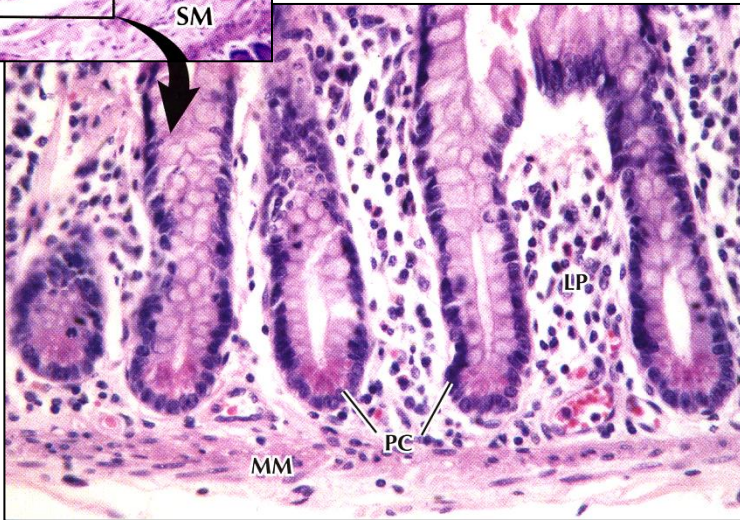
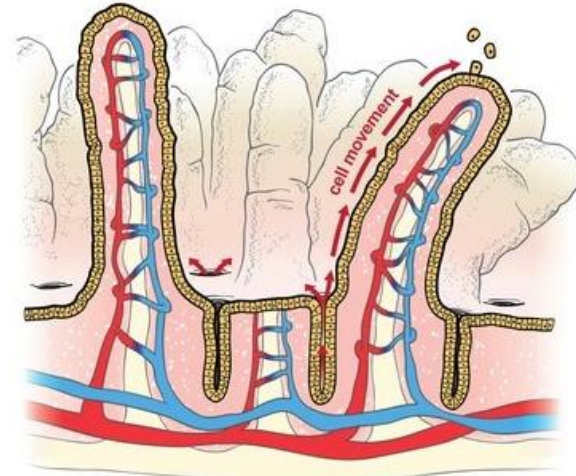
- 1. plicae circulares (Kerckringi)
- 2. klky (villi intestinales)
- 3. mikroklky (žíhaná kutikula)

Sliznice tenkého střeva

10.3109/10408444.2013.768596

Střevní klky

Lieberkühnovy krypty

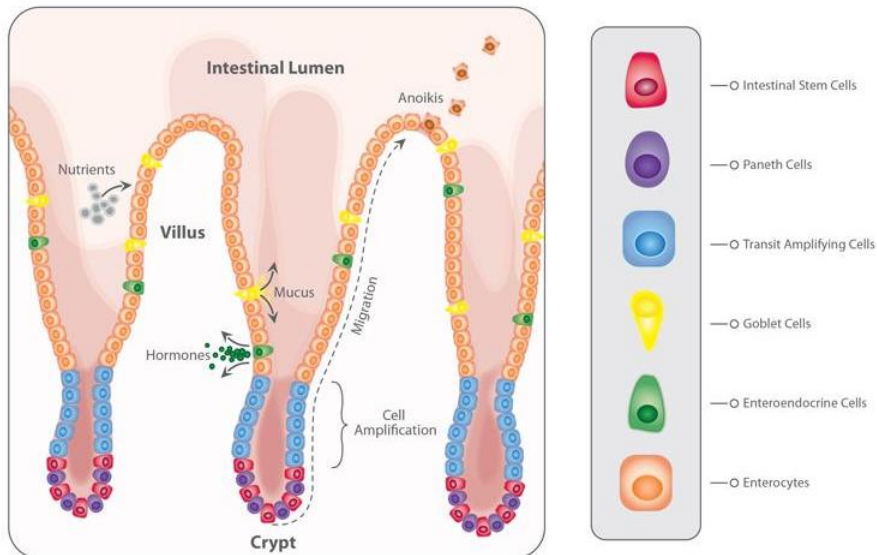
Střevní klky (villi intestinales)

- slizniční výrůstky
- směrem k ileu se jejich počet i výška snižují
- při jejich bázi ústí Lieberkühnovy krypty
- ve vazivu cévní zásobené tvořící kapilární síť a lymfatická (chylová) céva
- lymfatické uzlíky
- buňky střevních klků:
 - enterocyty
 - enteroendokrinní buňky
 - pohárkové buňky
 - M-buňky
 - a další...

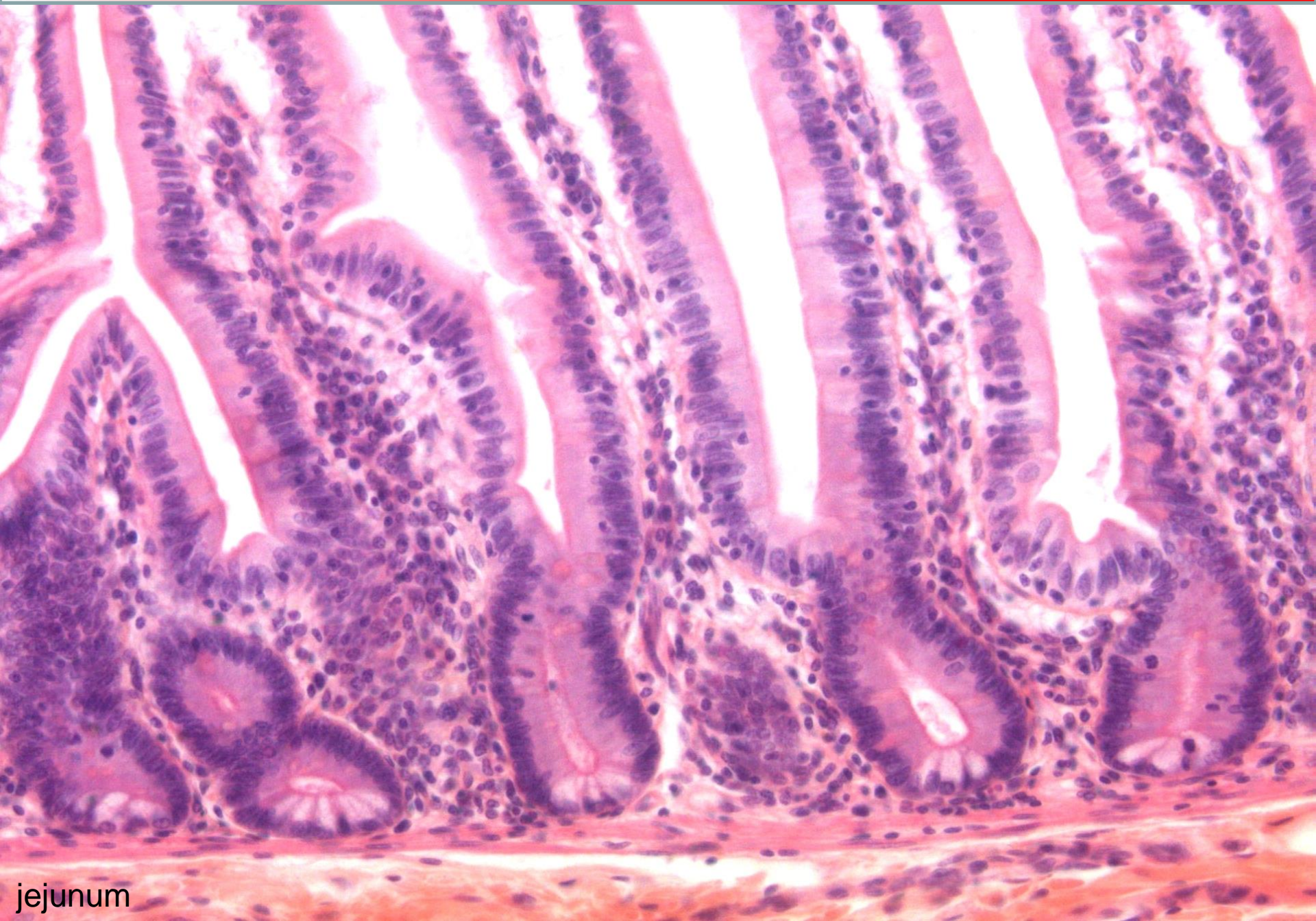

Lieberkühnovy krypty (gll. intestinales)

- jednoduché slizniční tubulární struktury, hluboké 0,3-0,5 mm
- uložené v l. propria a otevírají se do lumen střeva
- buňky Lieberkühnových krypt
 - enterocyty
 - pohárkové buňky
 - enteroendokrinní buňky
 - Panethovy buňky
 - kmenové buňky

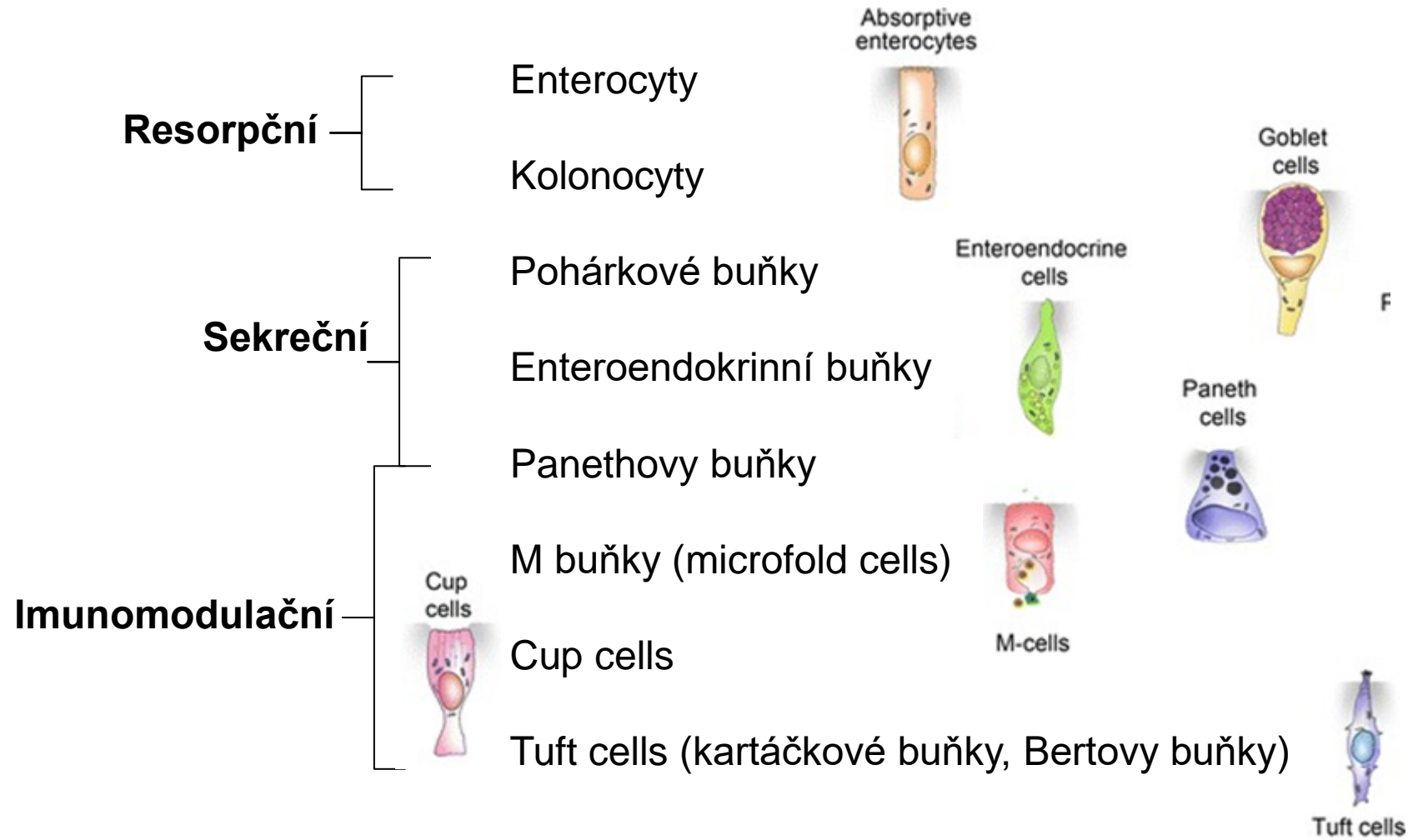

TENKÉ STŘEVO – SLIZNICE

jejunum

BUŇKY STŘEVNÍ SLIZNICE

Střevní kmenové buňky

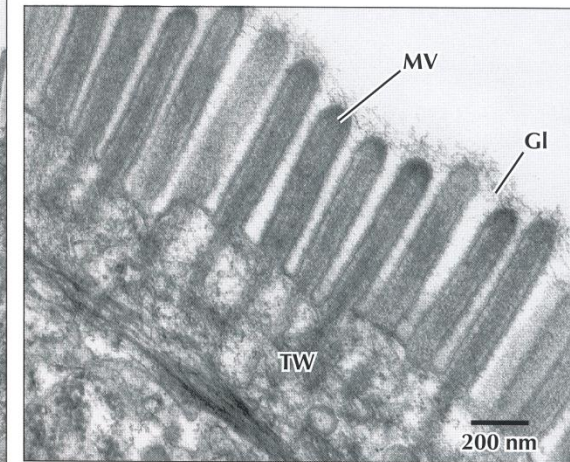
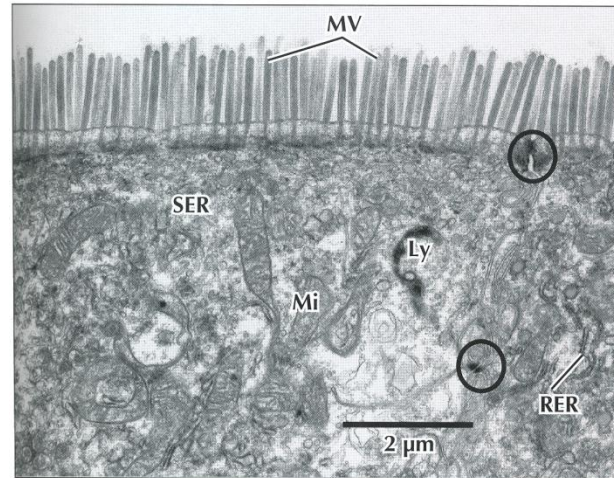
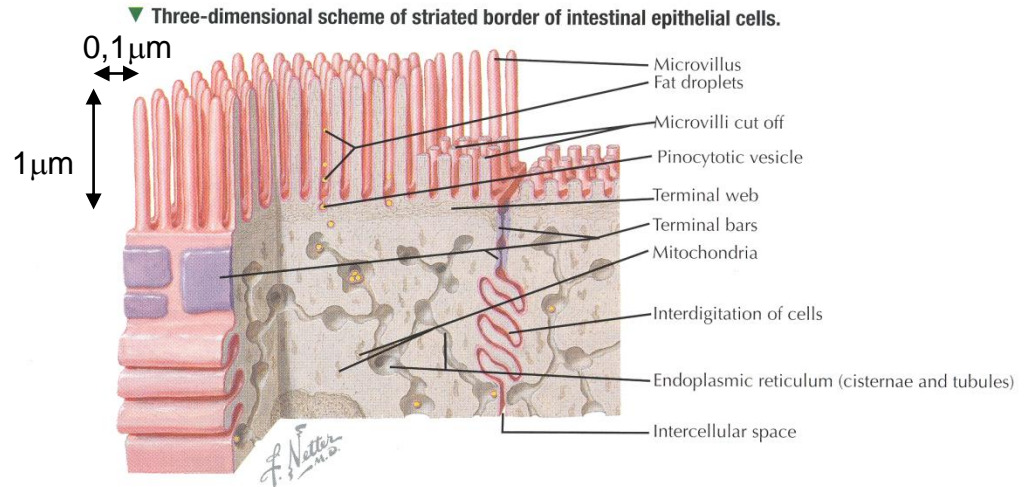
BUŇKY STŘEVNÍ SLIZNICE

Enterocyty

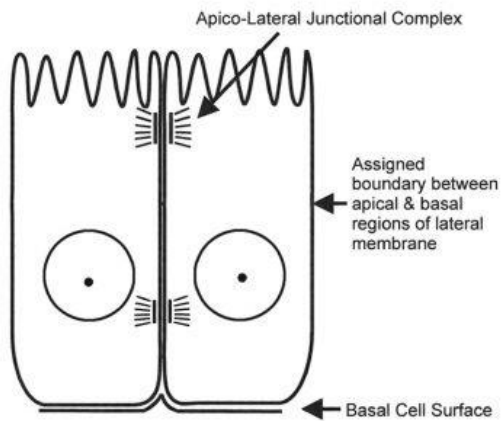
- vysoké, cylindrické buňky
- bazálně uložené jádro
- modifikace apikálního povrchu – mikrokly (3000) + glykocalyx (0,5 μ m) = *žíhaný lem (kutikula)*
- těsná vzájemná spojení, interdigitace

Funkce:

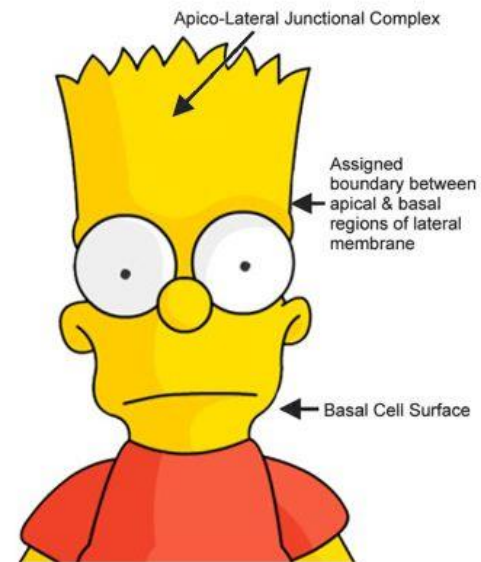
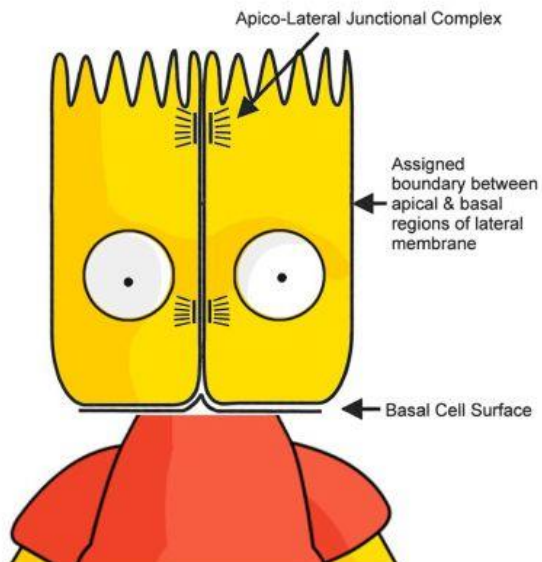
- trávení – enzymatické komplexy na membráně mikrokly
- absorpce a transport – pasivní, facilitovaný i aktivní
- zpracování lipidů- chylomikrony

▲ EMs of enterocytes at low (Left) and high (Right) magnification. Apical microvilli (MV) make up a striated border and extend from free surfaces of the cells. A fuzzy glycocalyx (GI) covers them. A terminal web (TW) of actin filaments in the apical cytoplasm reaches into microvilli. Intercellular junctions (circles) are between adjacent cells. The cytoplasm contains mitochondria (Mi), lysosomes (Ly), and smooth (SER) and rough (RER) endoplasmic reticulum. **Left:** 10,000 \times ; **Right:** 50,000 \times .

	Day 1	Day 5
Apical	79 %	18 %
Lateral	15 %	1 %

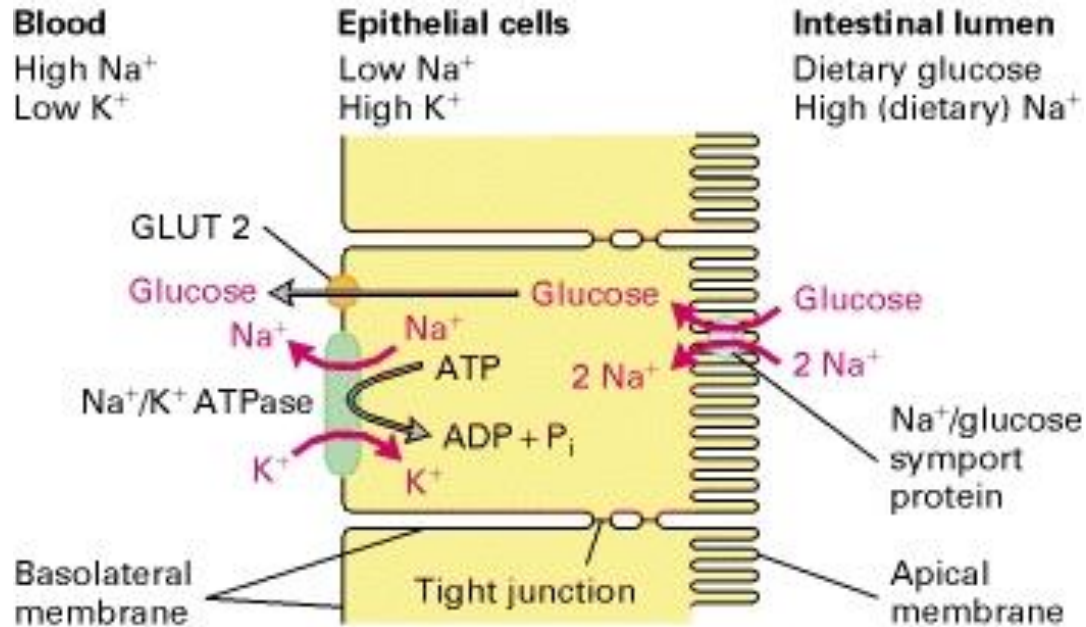

BUŇKY STŘEVNÍ SLIZNICE

BUŇKY STŘEVNÍ SLIZNICE

Transport a resorpce – koncentrační gradienty

Transport of glucose from intestinal lumen to blood stream

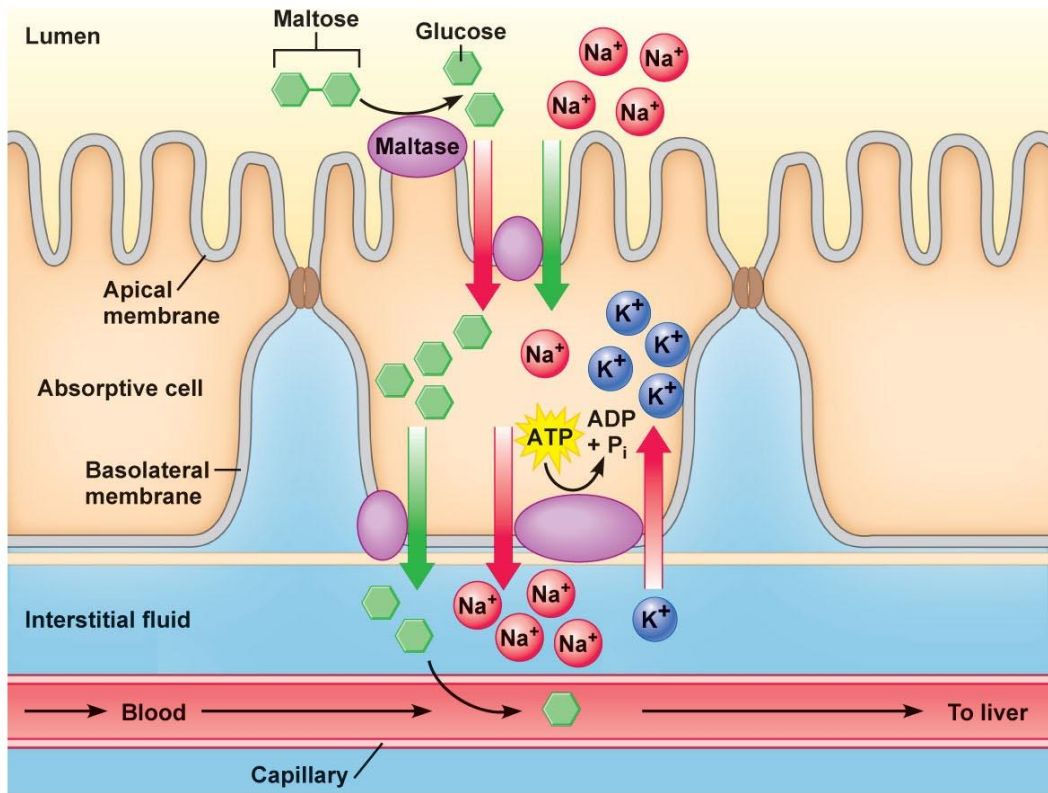
Na⁺/K⁺ ATPase - basolateral surface - concentration gradient Na⁺ and K⁺

K⁺ gradient generates negative membrane potential

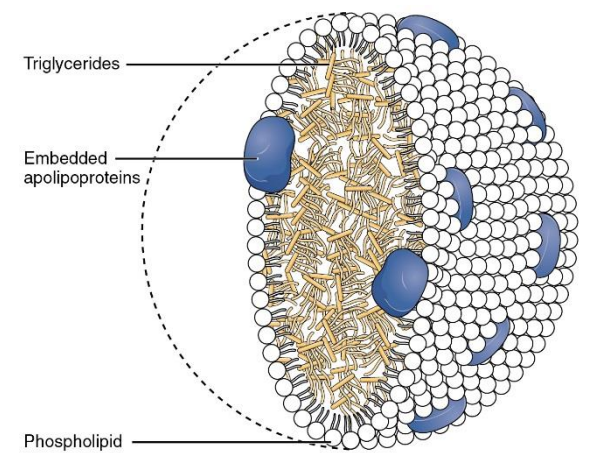
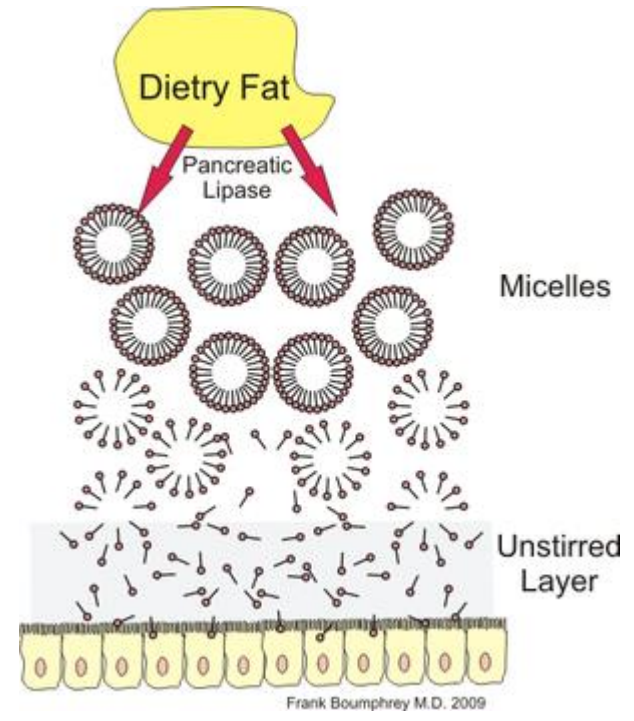
Na⁺/glucose symport on apical surface

Facilitated diffusion by glucose uniporter (GLUT2) in basolateral membrane

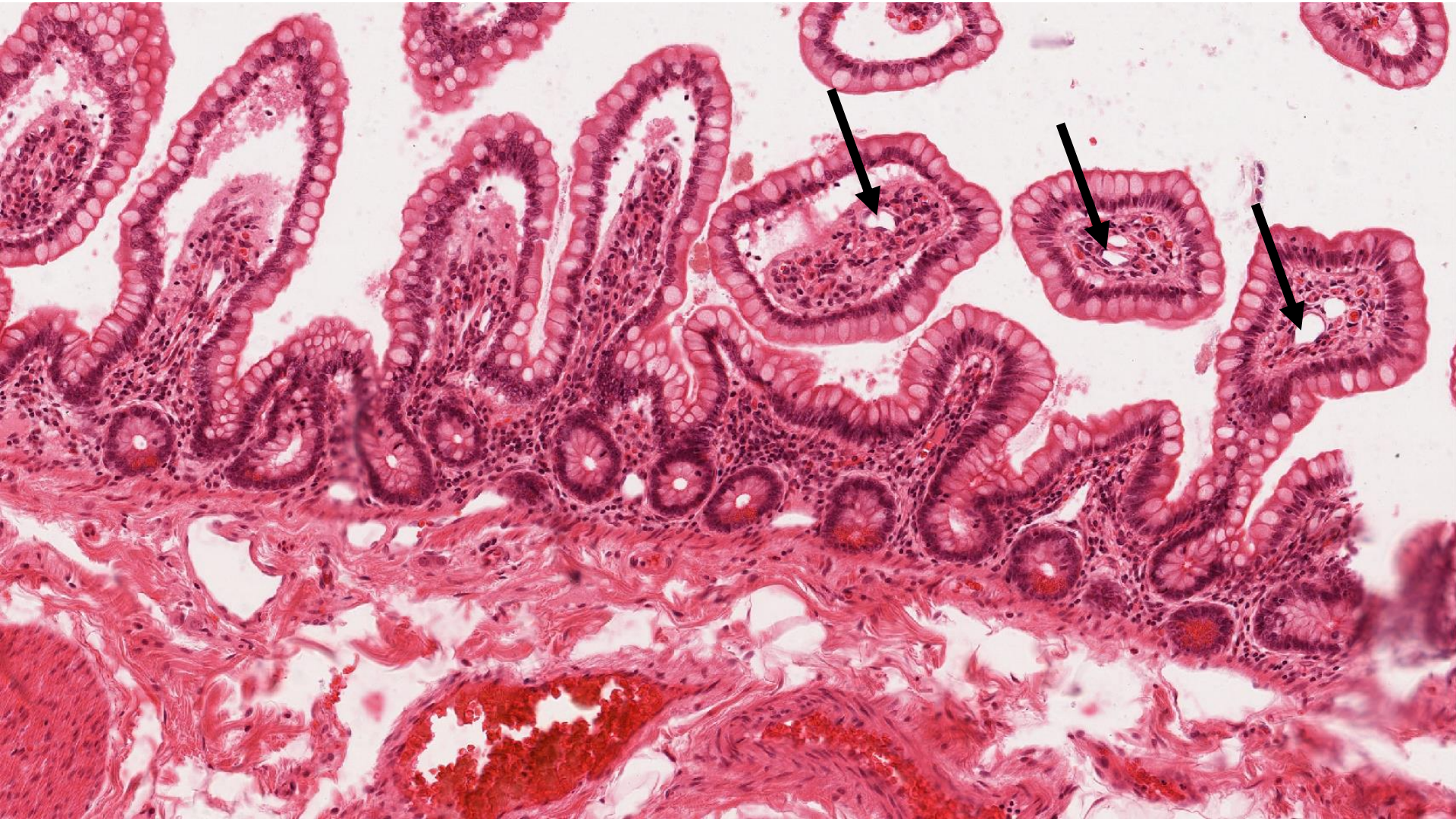
Transport a resorpce - tuky

© 2011 Pearson Education, Inc.

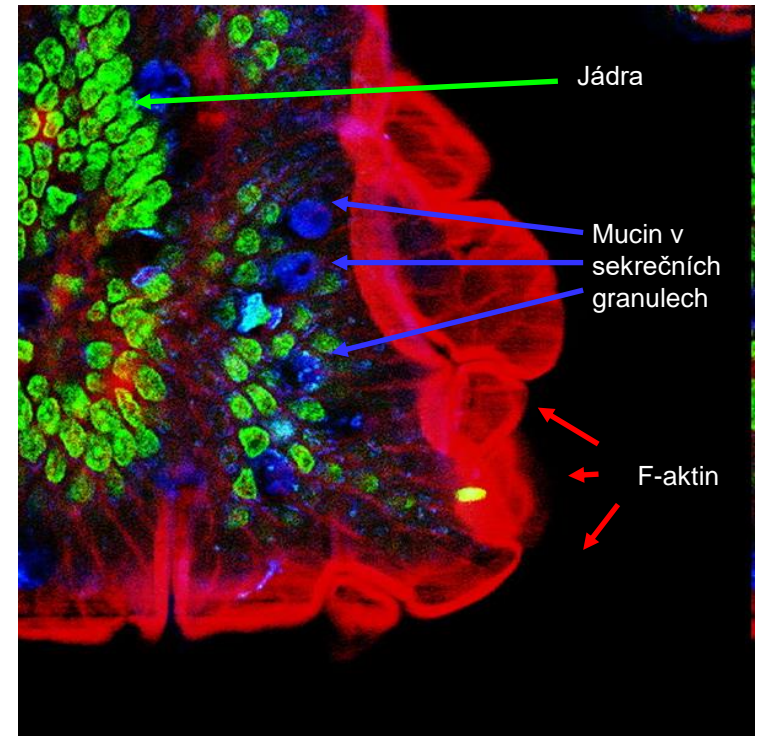
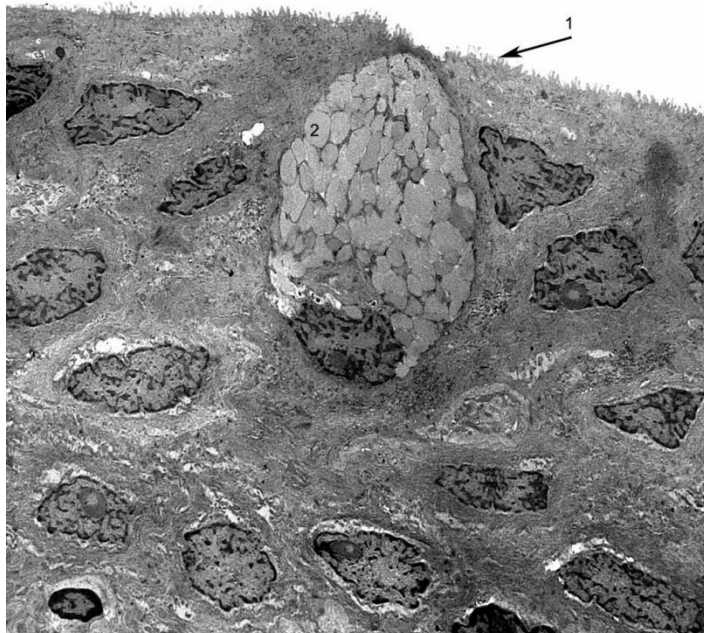
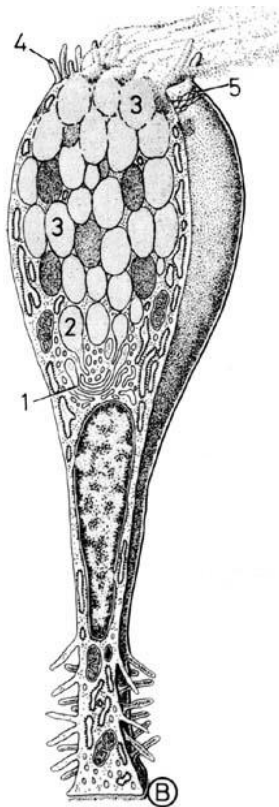
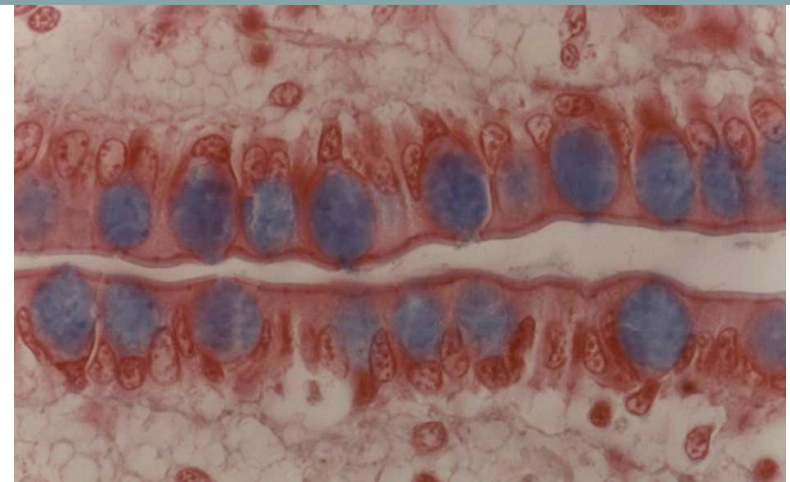
Transport a resorpce - tuky

BUŇKY STŘEVNÍ SLIZNICE

Pohárkové buňky

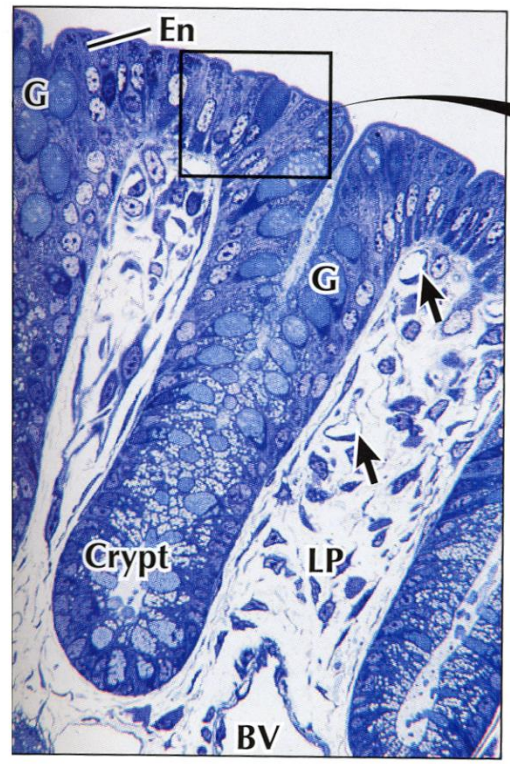
- cylindrické žlázné epiteliální buňky
- respirační systém, střevní sliznice
- apikální povrch - apokrinní/merokrinní sekrece mucinu
- bazální část – RER, GA, jádro, mitochondrie
- mucinogenní zrna

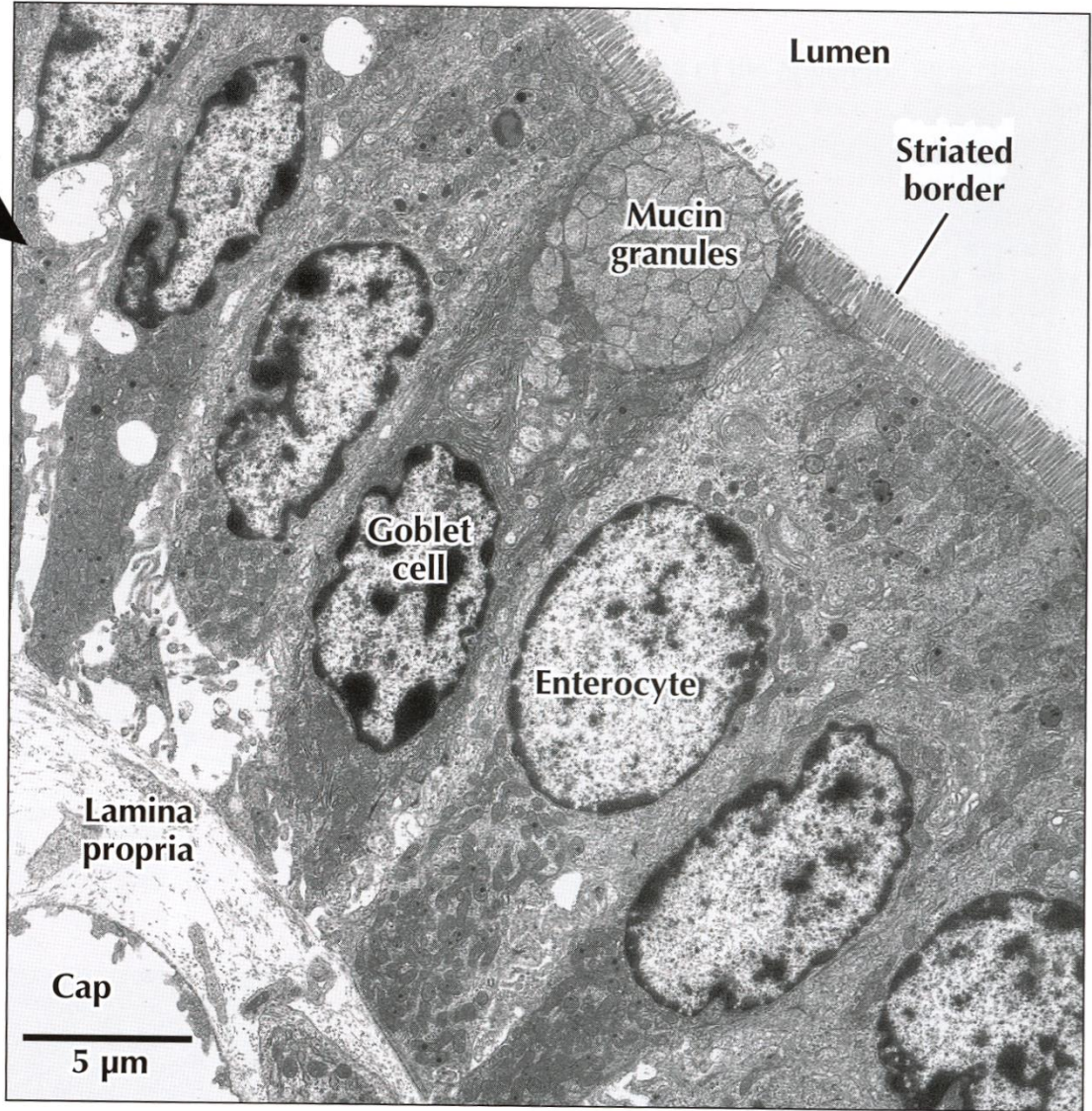
BUŇKY STŘEVNÍ SLIZNICE

Pohárkové buňky

- rozptýlené ve sliznici tenkého a tlustého střeva

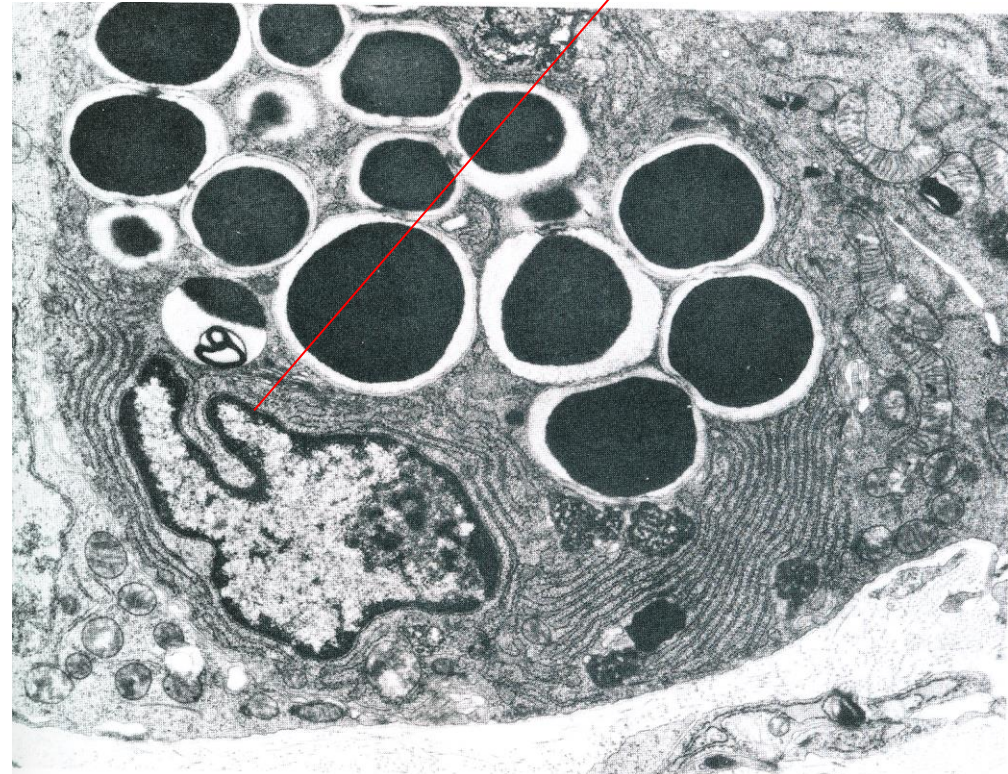
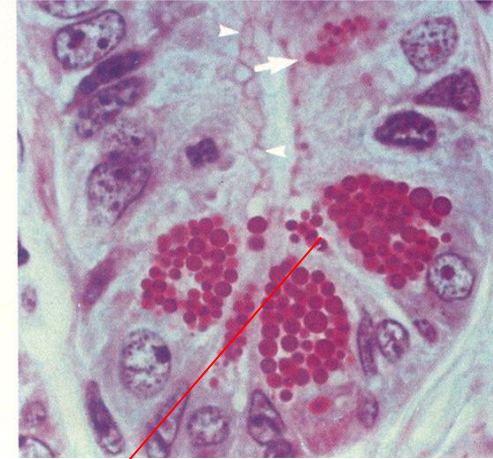
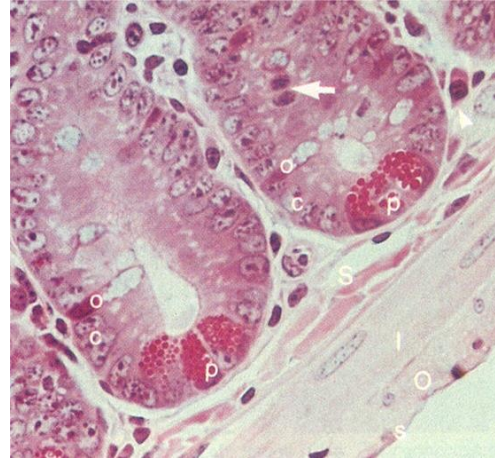
▲ **LM of the colonic mucosa.** Surface epithelium containing goblet cells (**G**) and enterocytes (**En**) invaginates to form an intestinal crypt. The lamina propria (**LP**), with capillaries (**arrows**) and larger blood vessels (**BV**), is richly cellular. 600×. Toluidine blue.

BUŇKY STŘEVNÍ SLIZNICE

Panethovy buňky

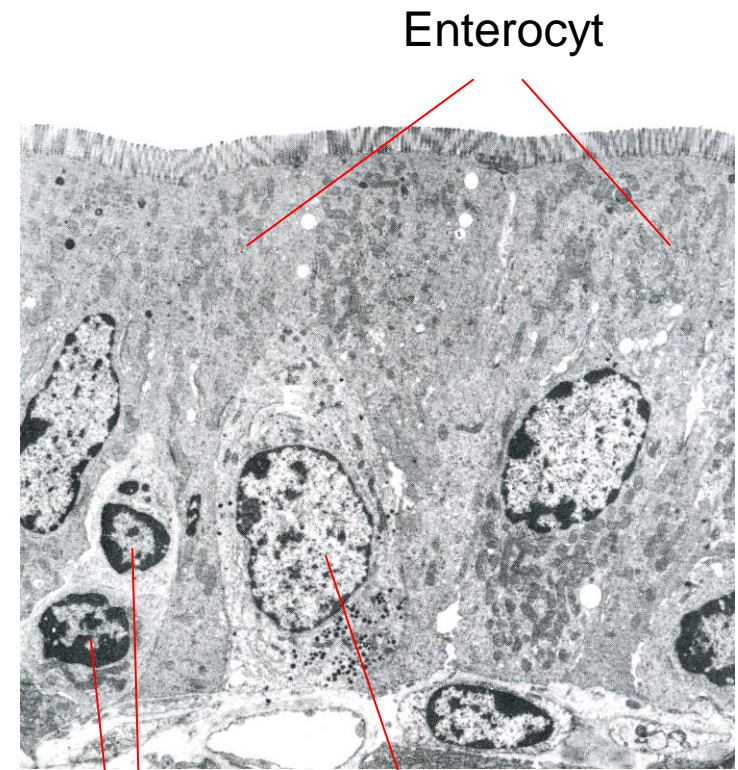
- bazální část Lieberkühnových krypt
- bazofilní cytoplasma
- GA uložené nad jádrem
- intenzivně acidofilní (červená) granula
- role v imunitním systému
- sekreční granula obsahují biologicky účinné látky (lysozym)
- ovlivňují střevní mikroflóru
- podílejí se na definici SC niche

BUŇKY STŘEVNÍ SLIZNICE

Enteroendokrinní buňky

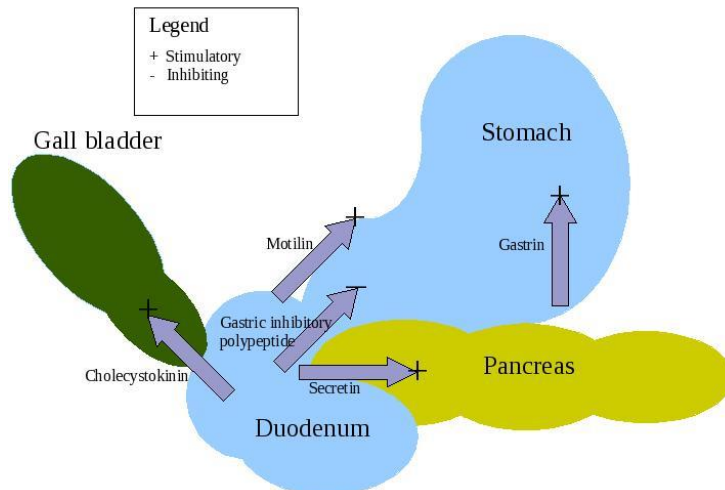
- podobné žaludečním enteroendokrinním buňkám
- regulace pankreatické sekrece
- udržení homeostázy (osa mozek-střevo-tuková tkáň)
- cholecystokinin, sekretin, GIP, motilin, neurokrinní peptidy atd.

Enterocyt

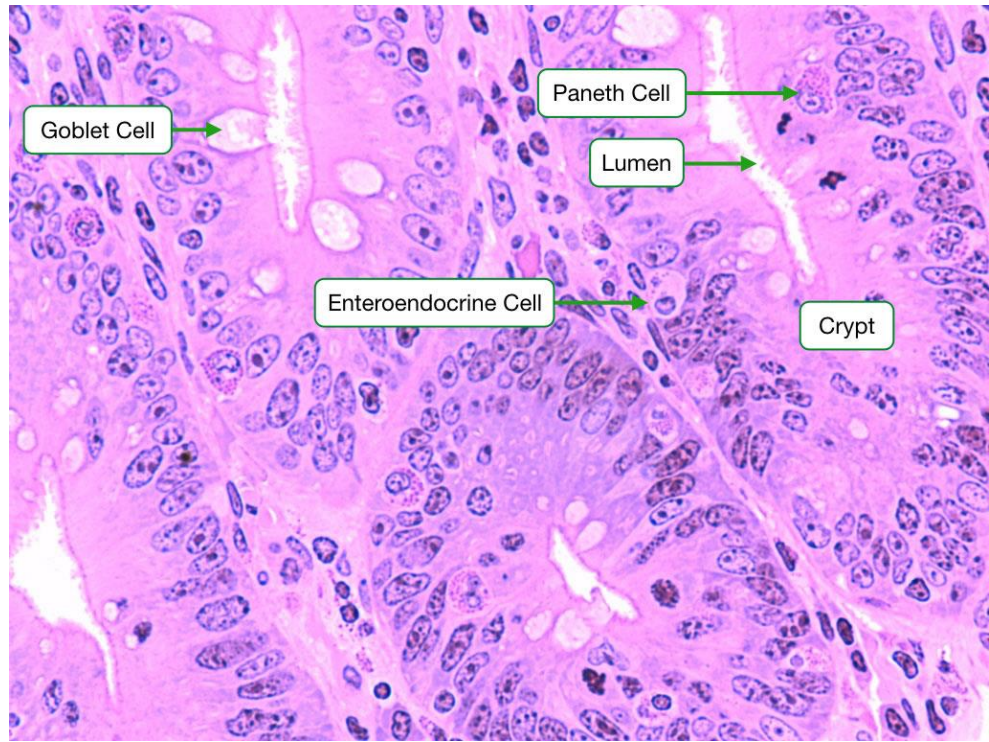
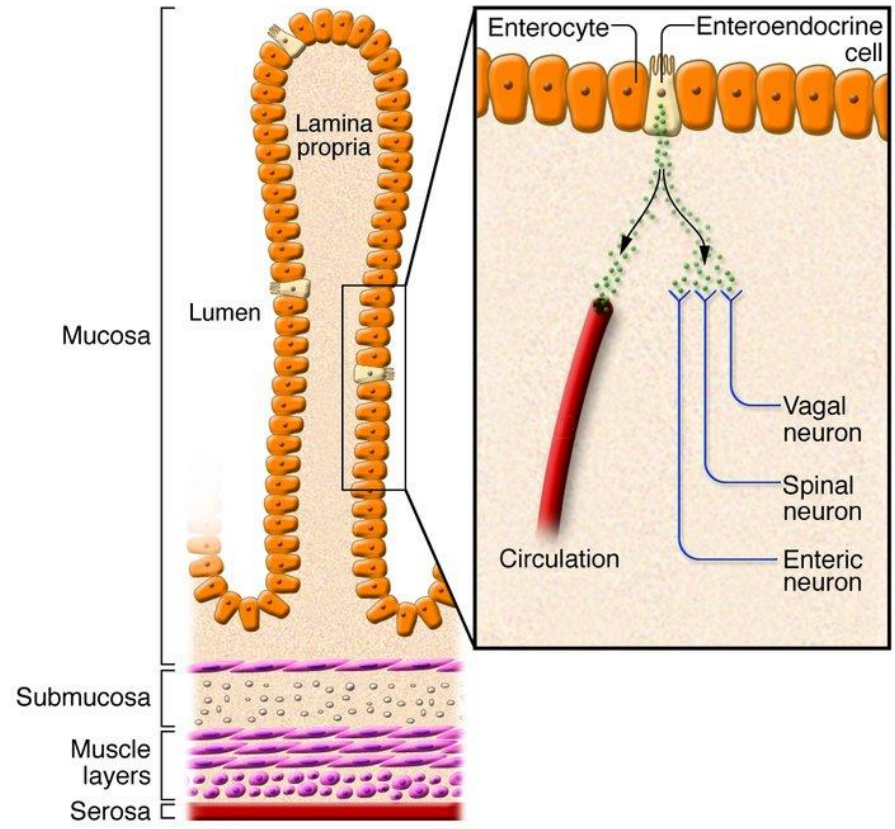
Lymfocyty

Enteroendokrinní buňka

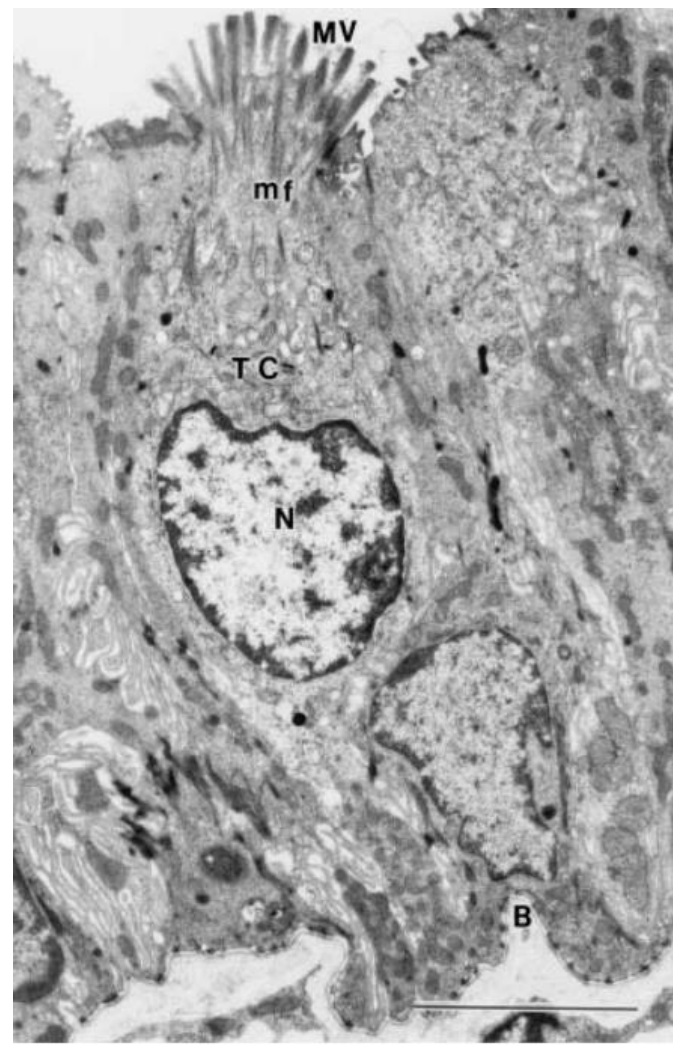
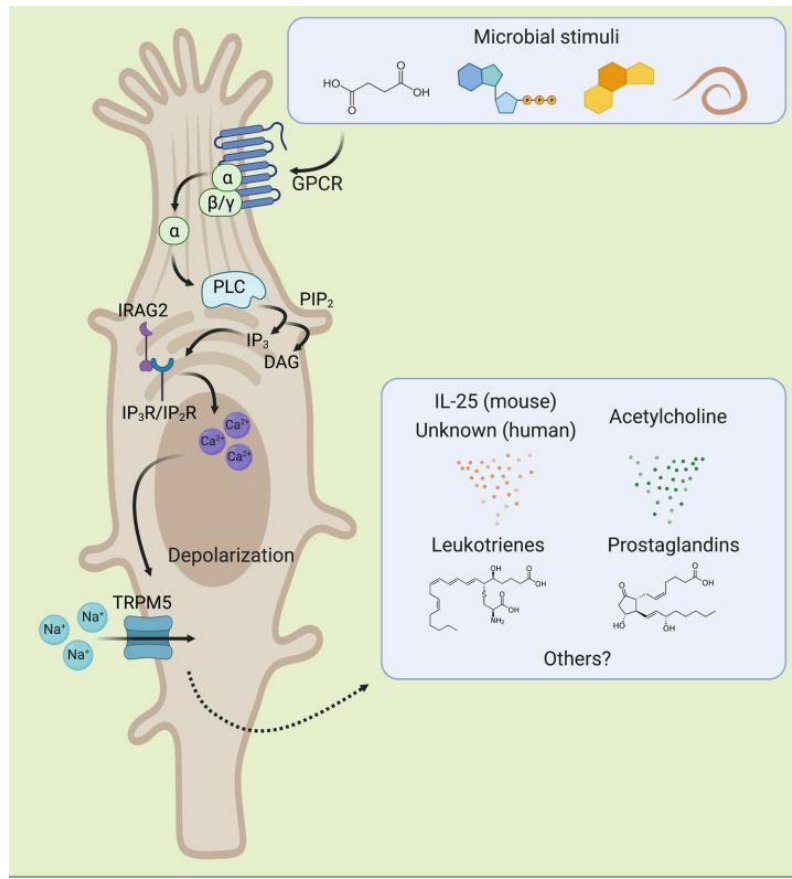
BUŇKY STŘEVNÍ SLIZNICE

Enteroendokrinní buňky

BUŇKY STŘEVNÍ SLIZNICE

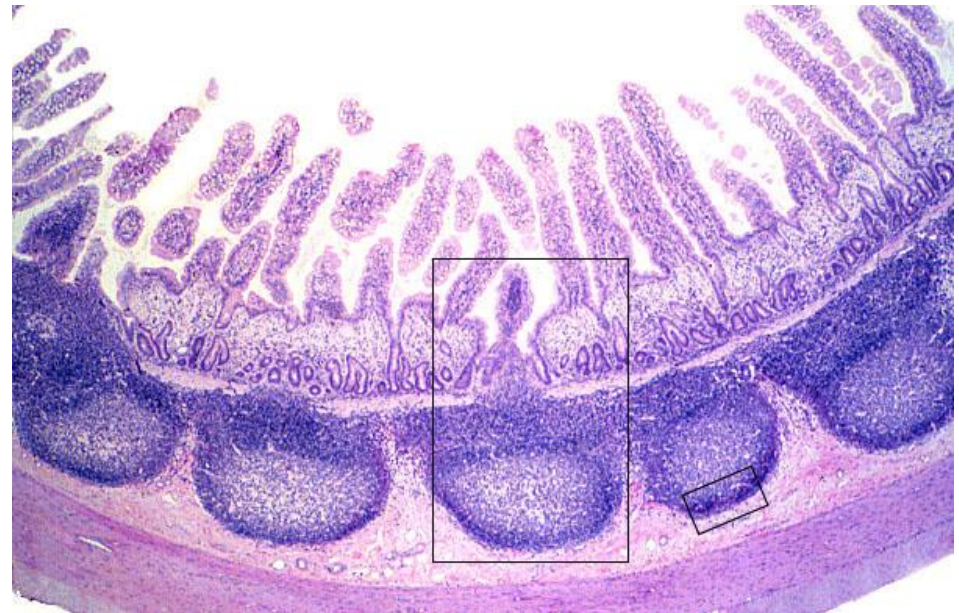
Kartáčkové buňky (tuft cells, Bertovy)

TENKÉ STŘEVO – SLIZNIČNÍ IMUNITNÍ ODPOVĚĎ

Slizniční vazivo – L. propria

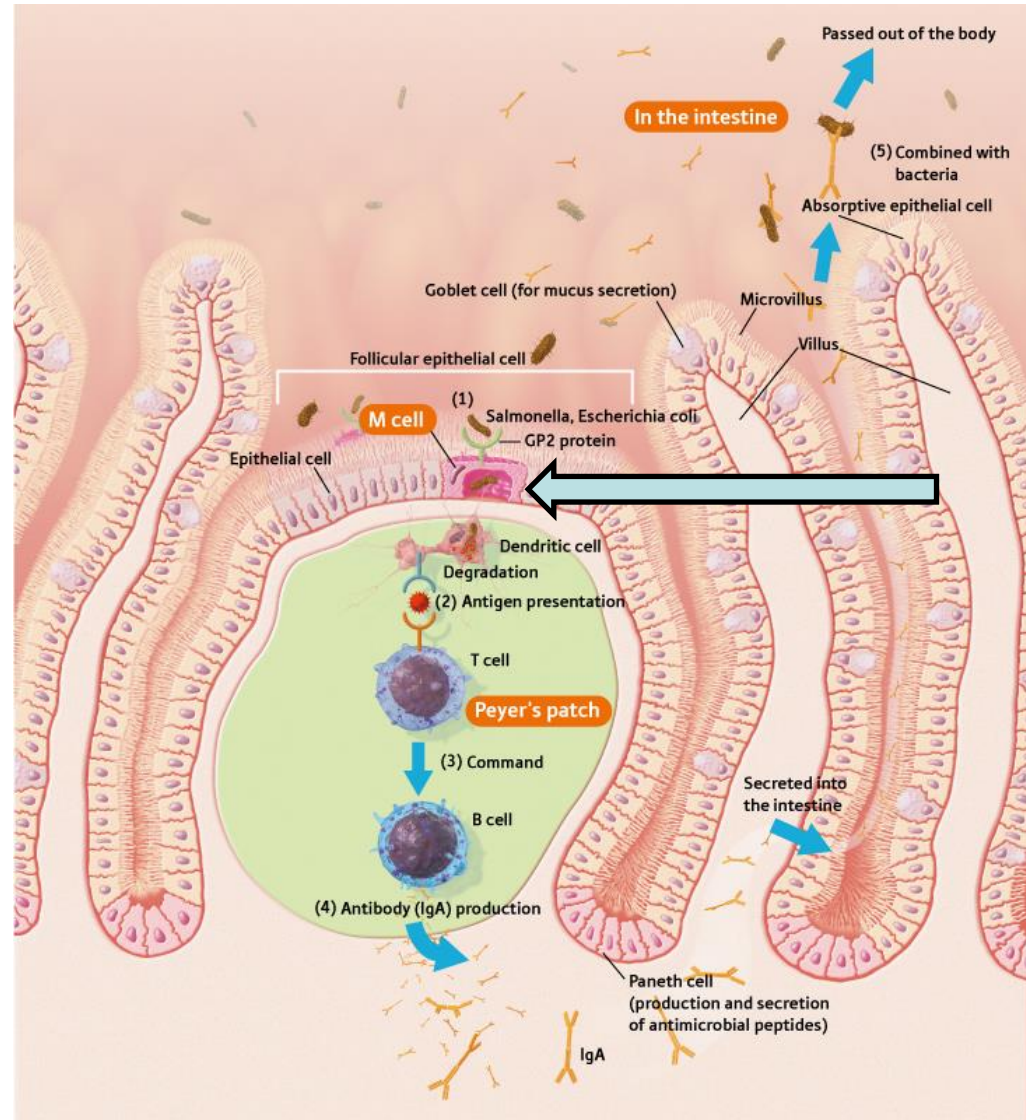
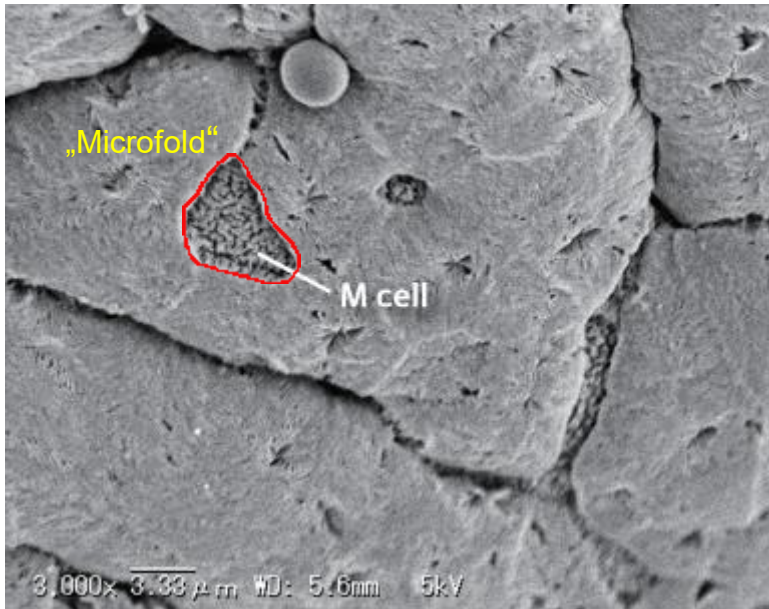
- retikulární vazivo
- složky imunitního systému – GALT
- imunologická bariéra
- Peyeroovy plaky
- 70-100 (až 200) – duodenum < jejunum < ileum
- lymfatické uzlíky s B-lymfocyty, makrofágy a dendritickými buňkami
- interfolikulárně navíc T-lymfocyty
- epitel nad Peyeroovými plaky obsahuje velké množství M-buněk

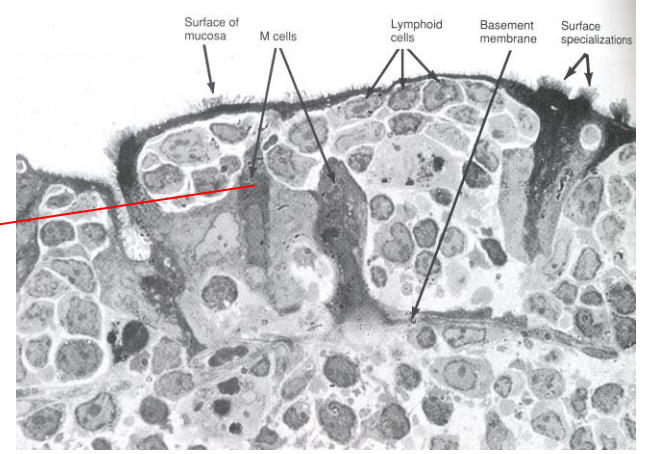
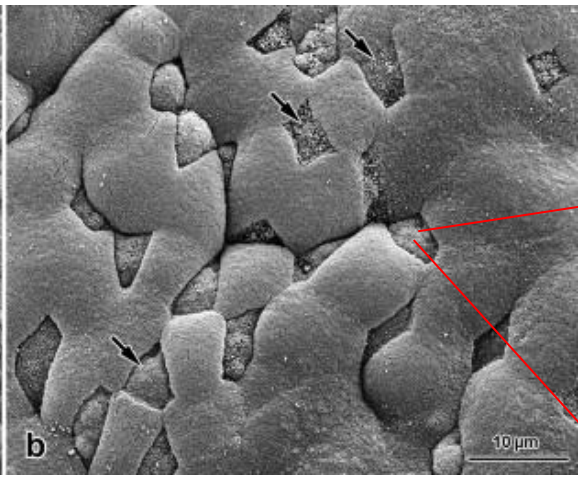
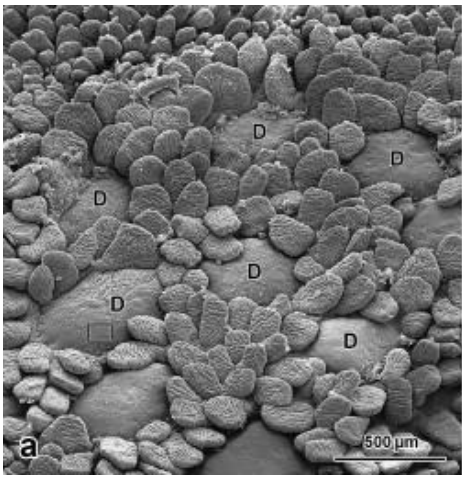
TENKÉ STŘEVO – SLIZNIČNÍ IMUNITNÍ ODPOVĚĎ

M buňky (microfold)

- epiteliální buňky nad Peyeroými plaky a lymfatickými uzlinami
- nemají mikrovilky
- indukují imunitní odpověď
- MHCII
- zprostředkovávají antigenní prezentaci dendritickým buňkám a lymfocytům

TENKÉ STŘEVO – SLIZNIČNÍ IMUNITNÍ ODPOVĚĎ

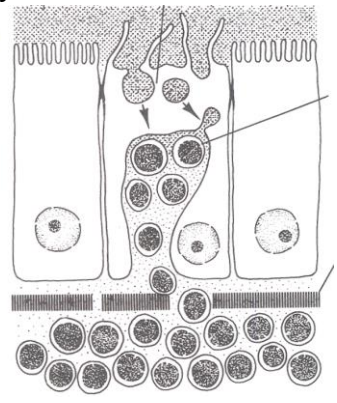
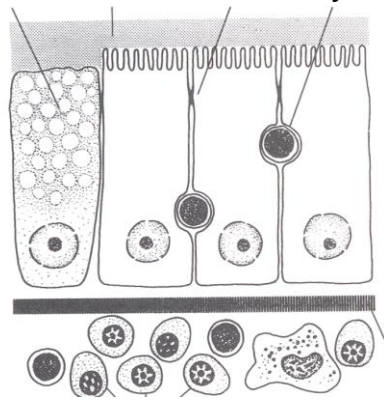
Pohárková buňka

Mukus

ZO

Intraepiteliální lymfocyt

M-buňka

Lymfocyty

Nesouvislá bazální lamina

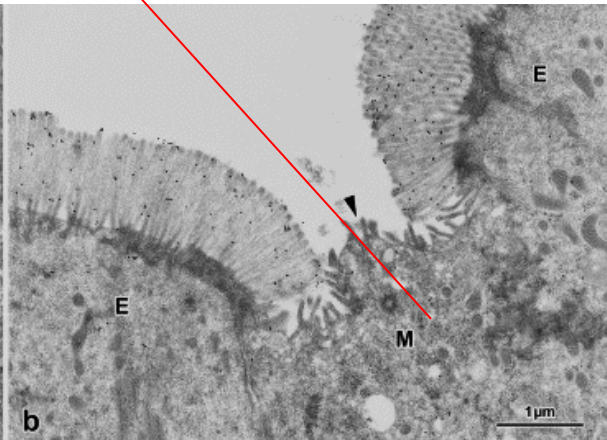
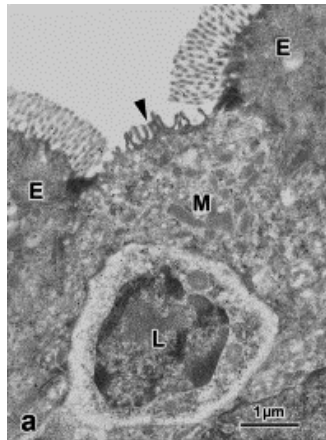
Makrofágy a plazmatické buňky (IgA)

Souvislá bazální lamina

Lymfocyty

Jejunum

Ileum

TENKÉ STŘEVO – PODSLIZNIČNÍ VAZIVO

Brunnerovy žlázy - gl. duodenale Brunneri

duodenum

- drobné rozvětvené tuboalveolární žlázy, tvořené cylindrickými mucinózními buňkami
- vazivo redukováno na tenká septa mezi žlázovými lalůčky
- vývody ústí do Lieberkühnových krypt
- zásaditý sekret pH 8.1-9.3
- neutralizace žaludeční šťávy
- ochrana střevní sliznice, aktivace trávicích enzymů, baktericidní účinky

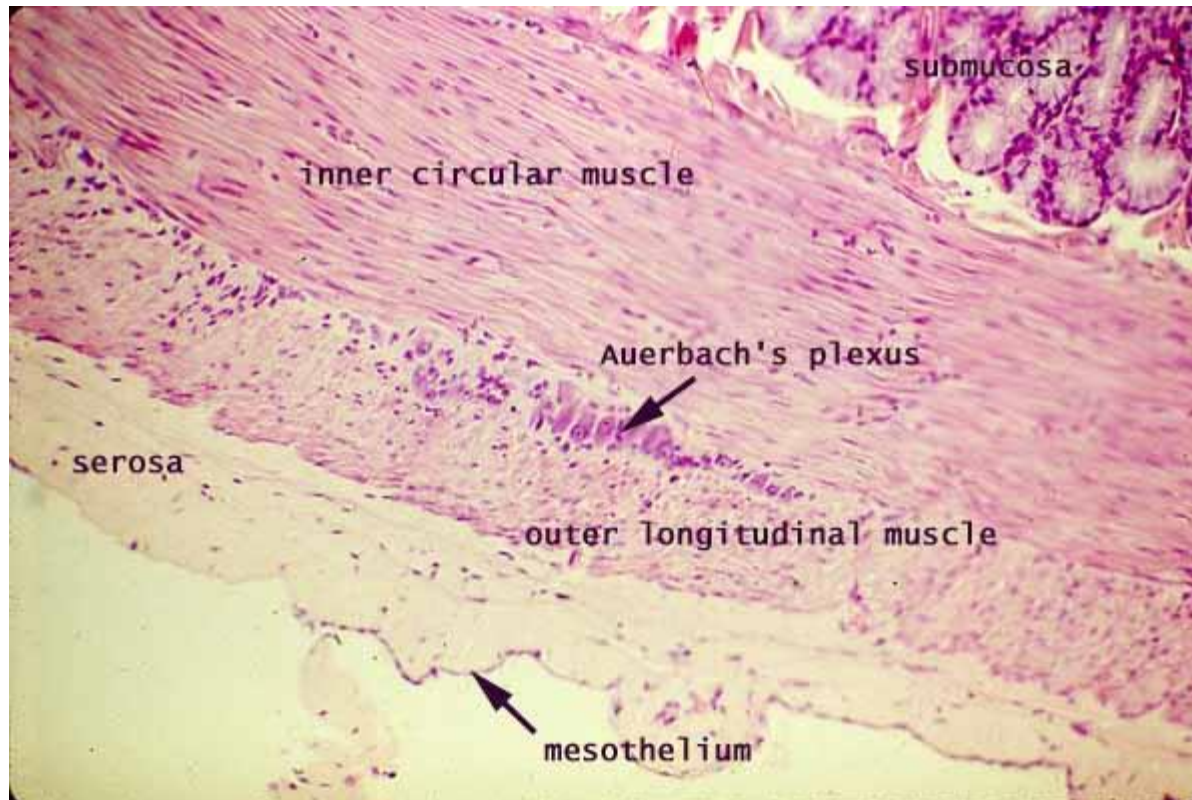

Muscularis externa

- dvě vrstvy hladkého svalstva (vnitřní cirkulární, vnější longitudinální)
- plexus myentericus Auerbachi

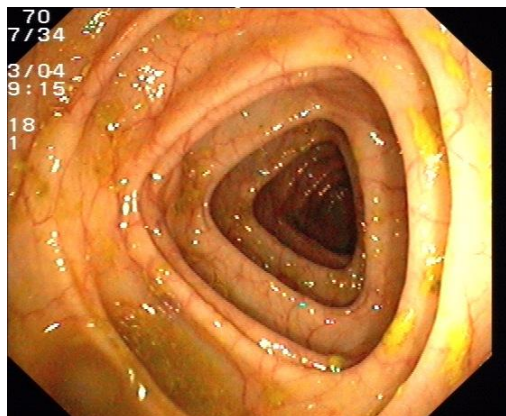
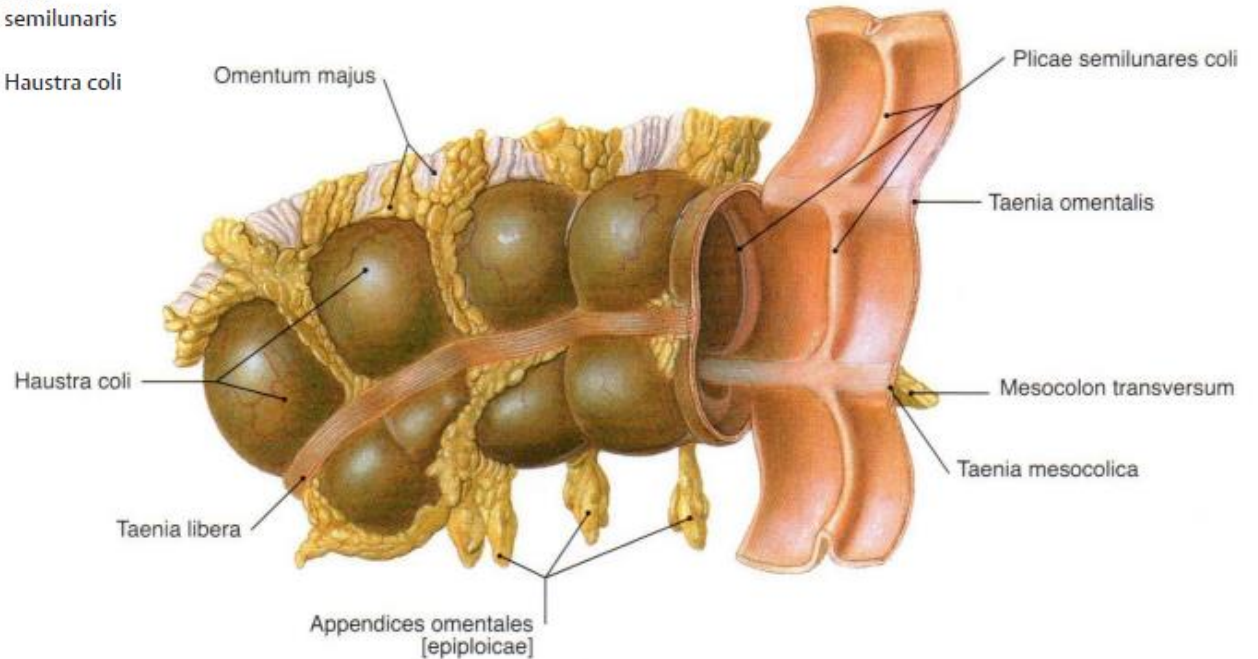
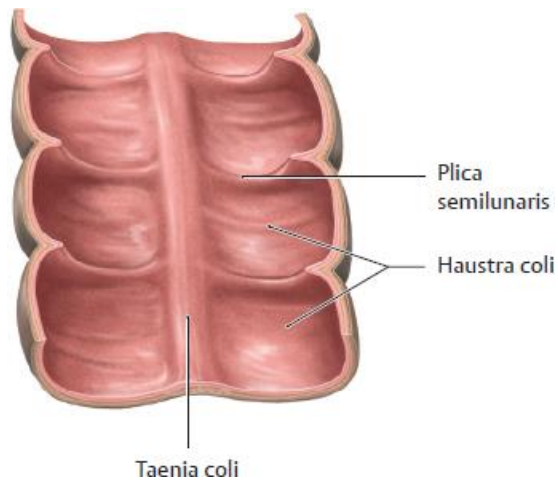
Seróza

- řídké kolagenní vazivo + jednovrstevný dlaždicový epitel (mezotel)

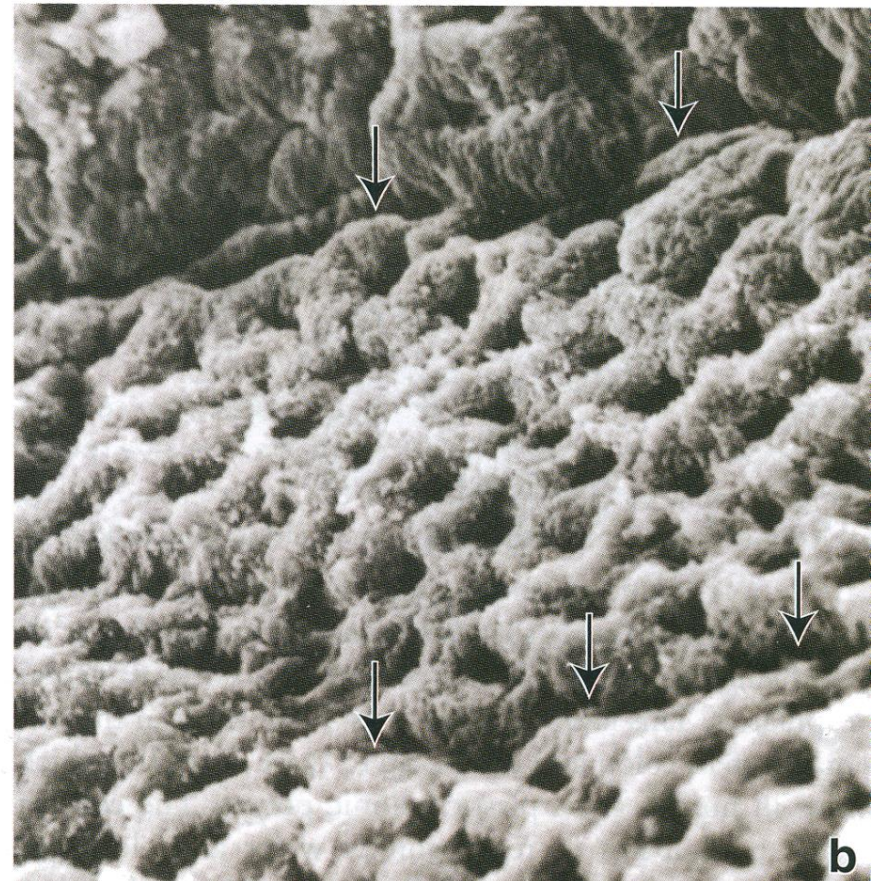
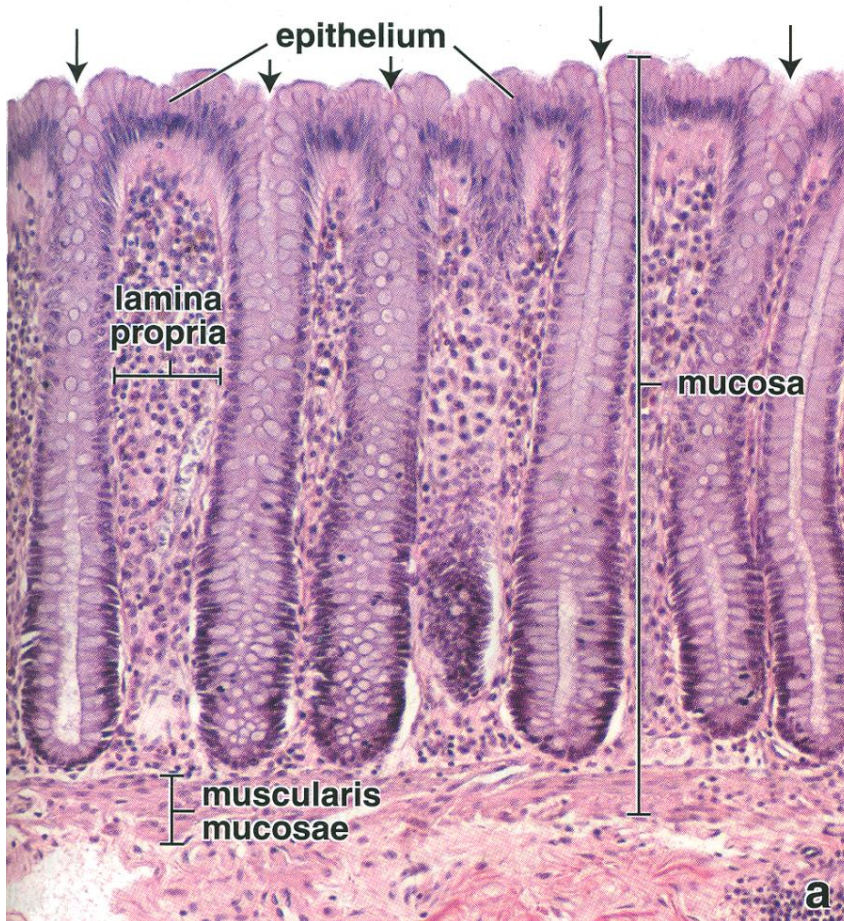
TLUSTÉ STŘEVO

- absence Kerckringových řas, klků
- plicae semilunares
- muscularis externa – longitudinální vrstva tvoří taenie coli
- seróza na povrchu vybíhá v appendices epiploicae (tukové vazivo)

TLUSTÉ STŘEVO – SLIZNICE

- absorpce vody a elektrolytů
- výrazně hlubší Lieberkühnovy krypty bez Panethových buněk
- četné pohárkové buňky
- četné lymfatické folikuly v l. propria (GALT)

TLUSTÉ STŘEVO – SLIZNICE

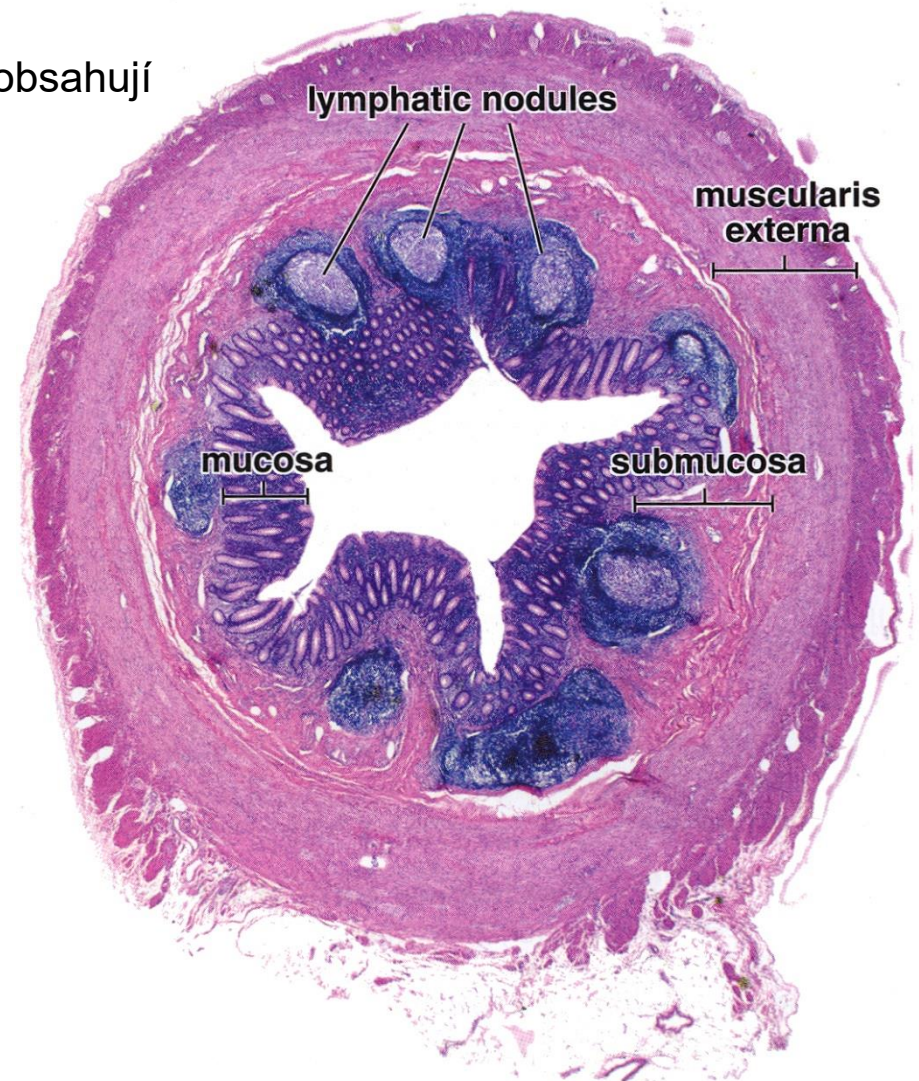

colon

100 μ m

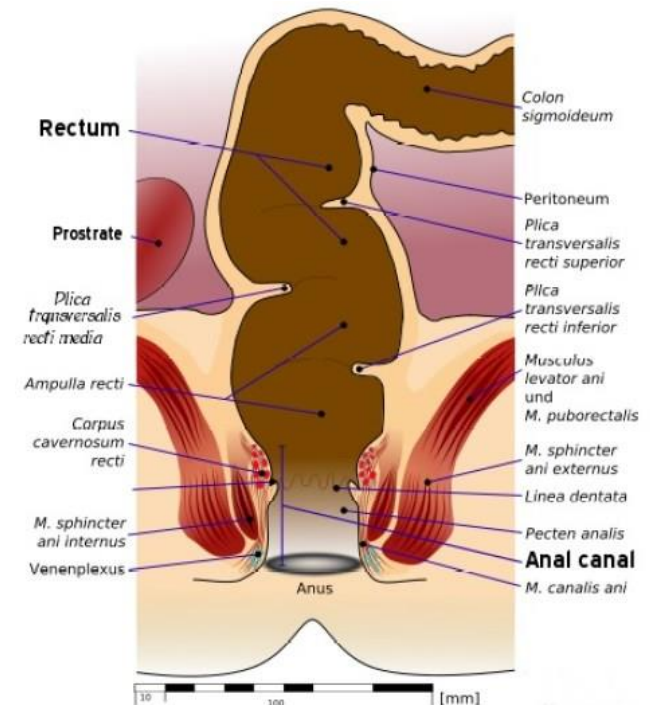
TLUSTÉ STŘEVO - APPENDIX

- červovitý výběžek slepého střeva 8-10 cm (0,5-1cm)
- souvislá longitudinální vrstva m. externa
- velký počet lymfatických uzlíků které zasahují do submukózy
- Lieberkühnovy krypty nepravidelného tvaru, obsahují Panethovy buňky

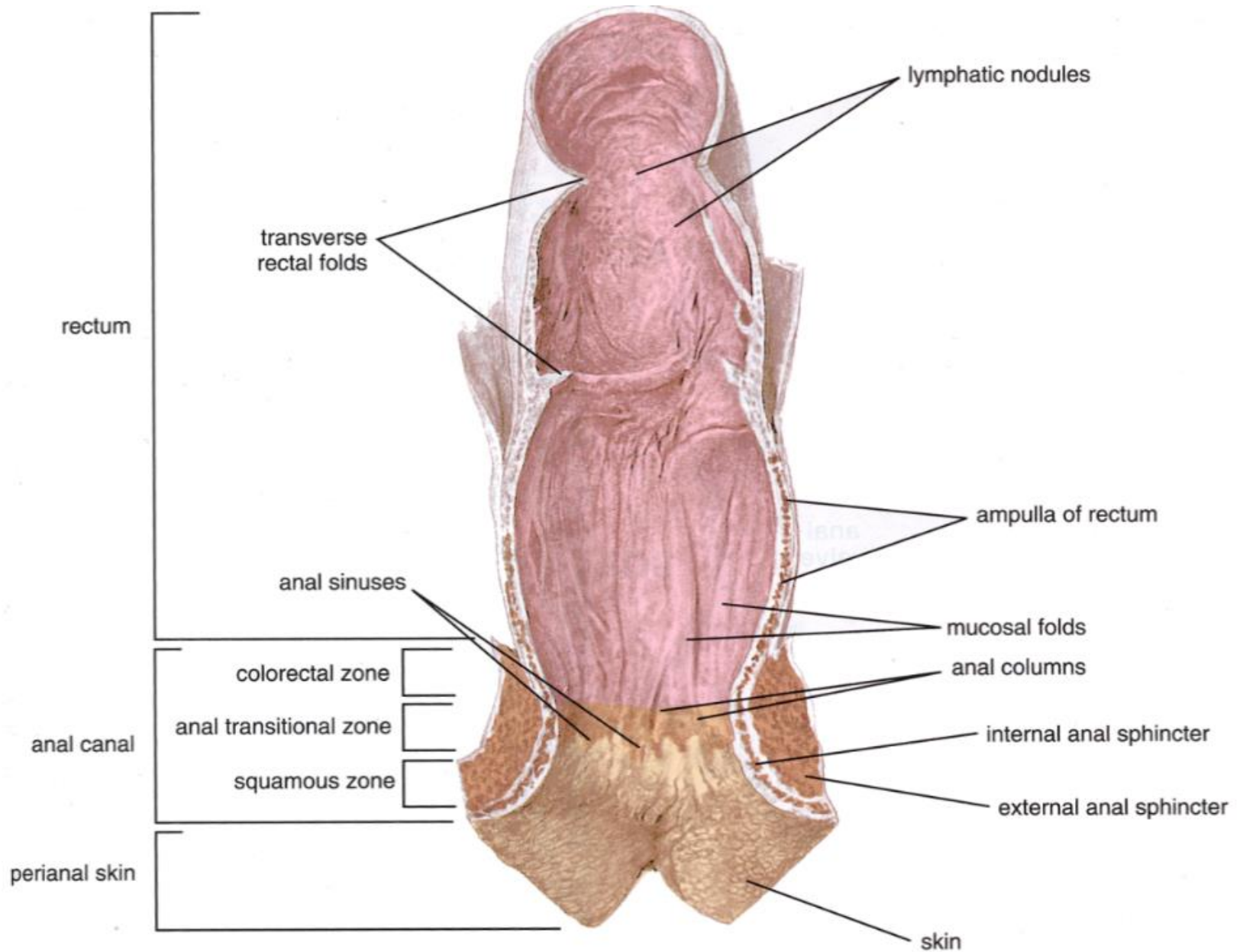

TLUSTÉ STŘEVO - REKTUM

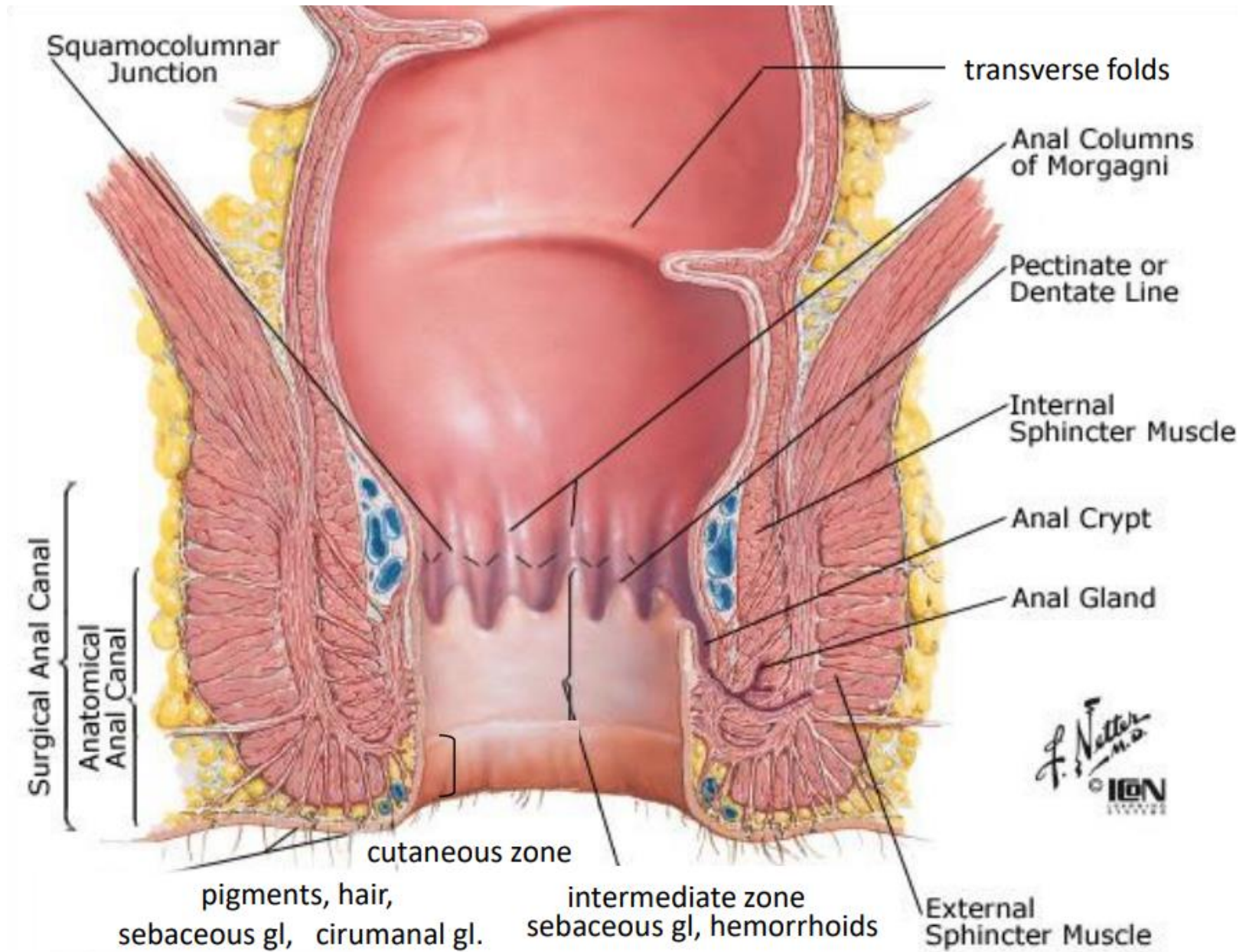
- Poslední úsek tlustého střeva → shodná histologická stavba
- **Pars pelvina** (ampulla recti)
 - histologická stavba shodná se stavbou tlustého střeva
 - (3) *plicae transversae recti* (sup., med., inf.), základem je cirkulární vrstva t. muscularis ext.
- **Anorektální junkce**
- **Canalis analis**
 - *anulus hemorhoidalis* – mizí L. krypty a jednovrstevný cylindrický epitel je postupně nahrazený vrstevnatým dlaždicovým epitelem a epidermis (*linea dentata*)
 - podélné **slizniční řasy** - *columnae anales*, mezi nimi *sinus anales*
 - *valvulae anales* na zakončení sinus anales→ *linea dentata*
 - bohaté žilní pleteně, proktodeální žlázy
 - cirkumanální apokrinní žlázy
 - m. sphincter ani internus (t. muscularis ext.)
 - m. sphincter ani externus (příčně pruhovaná svalovina)
 - vysoká submukóza → prolaps
 - různá terminologie zón canalis analis

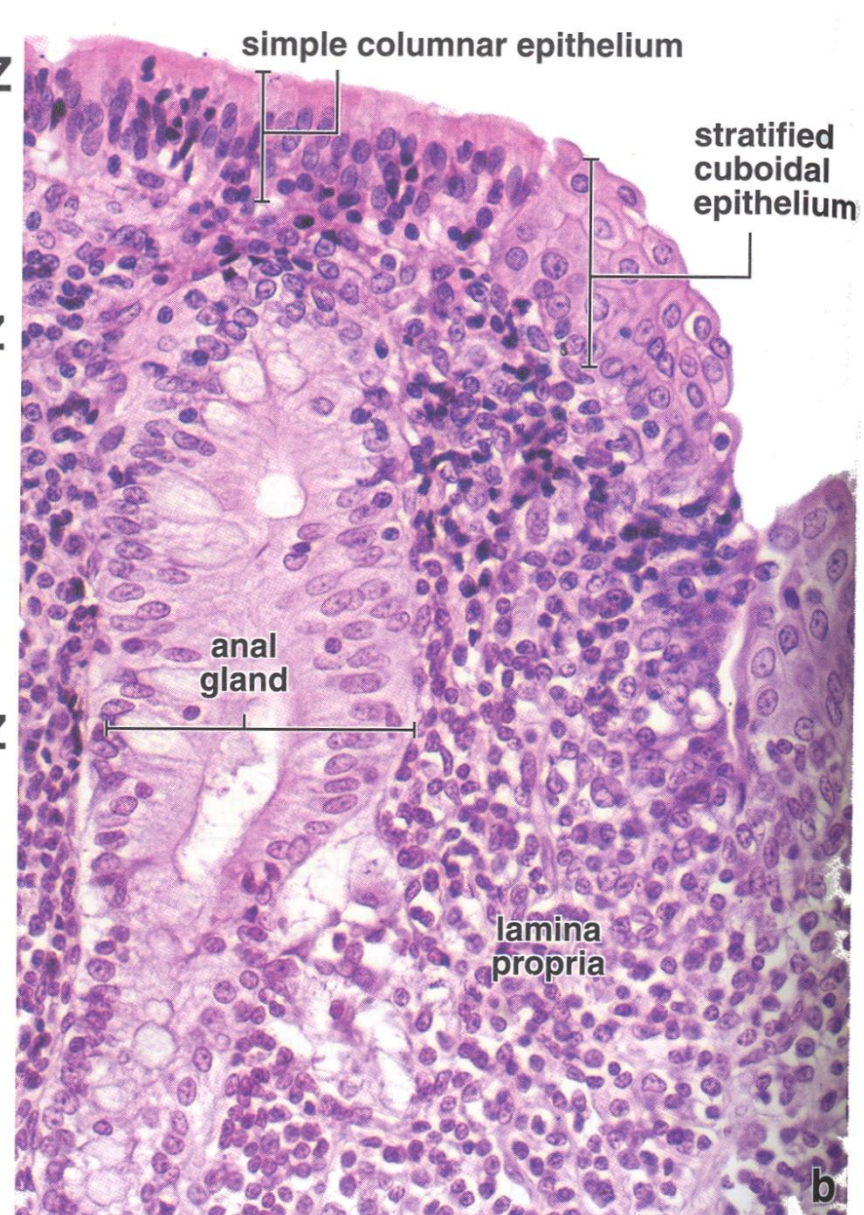
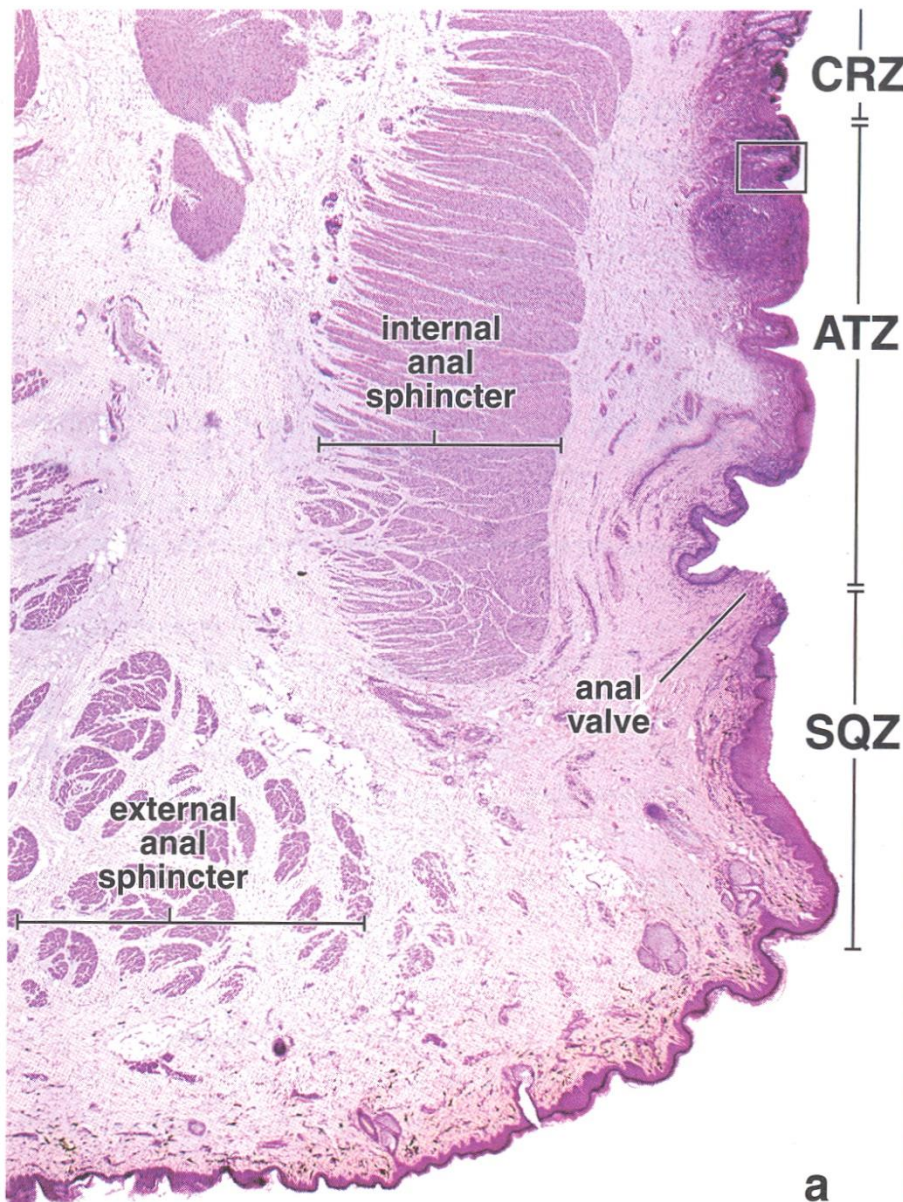
REKTUM A ANÁLNÍ KANÁL

REKTUM A ANÁLNÍ KANÁL

TLUSTÉ STŘEVO – ANOREKTÁLNÍ SPOJENÍ

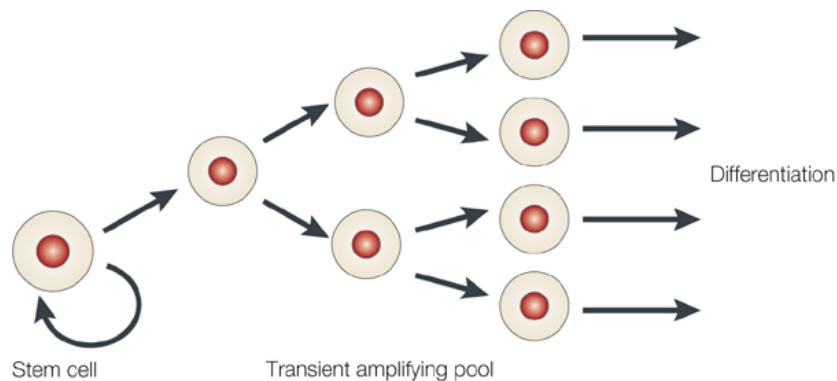
Orgán	Oblast	Mukóza			Submukóza	Muscularis externa	Seróza/ Adventicie
		LEM	LPM	LMM			
Jícen	1/3	vrstevnatý dlaždicový e.	glandulae oesophageae cardiacae	úplná	gll. oesophageales	kosterní	A
	2/3					obě	
	3/3					hladká	S
Žaludek	kardie	jednovrstevný cylindrický e., sekreční	gll. cardiacae	úplná		tři vrstvy šikmá, cirkulární, longitudinální	S
	fundus/ corpus		gll. gastricae propriae				
	pylorus		gll. pyloricae				
Tenké střevo	duoenum	jednovrstevný cylindrický e., enterocyty, pohárkové b., M- buňky a další	L. krypty klky	úplná	gll. duodenales (Brunneri)		A+S
	jejunum		Peyerovy plaky		plicae circulares		S
	ileum						
Colon a rectum	appendix	jednovrstevný cylindrický e., kolonocyty, pohárkové b. a další	lymf. uzlíky	neúplná	lymf. uzlíky	souvislá	S
	caecum		L. krypty, chybí klky	úplná		taenie coli	A+S
	colon						L. krypty, columnae rectales
	rectum		plicae transversae recti	A			
Canalis analis	anorektální/ anokutánní	postupná změna na vrstevnatý nerohovějící dlaždicový e.	žilní pleteň	neúplná - chybí	podélné slizniční řasy	vnitřní anální sfinkter	A
	zona cutanea	vrstevnatý rohovějící	vlasové folikuly, potní žlázy		žilní pleteň		

REGENERACE BUNĚK STŘEVNÍ SLIZNICE

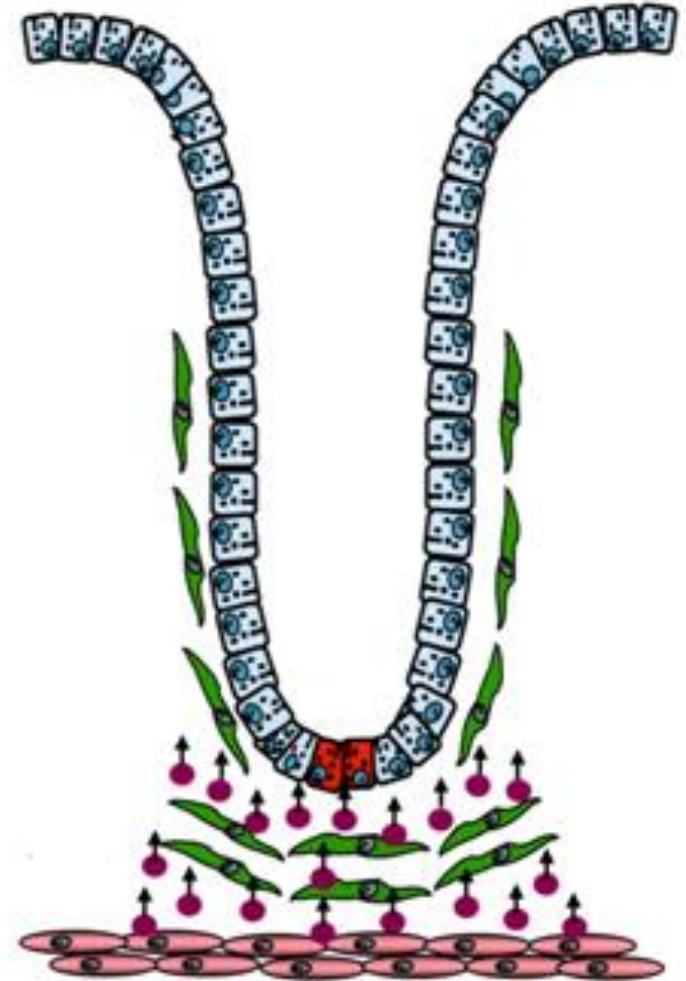
REGENERACE STŘEVNÍ SLIZNICE

Kmenové buňky

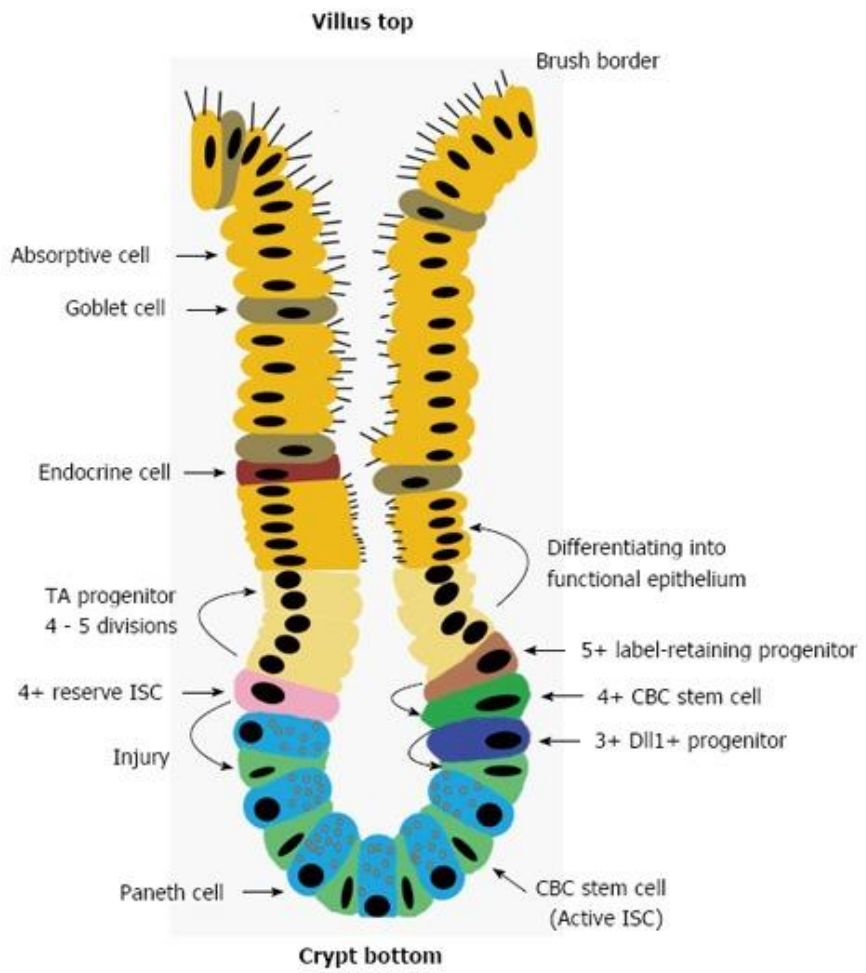
- stem niche uvnitř Lieberkühnovy krypty
- zajišťují obnovu střevního epitelu (4-5 dní)
- morfologicky neodlišitelné, definované na základě „kmenového“ charakteru = schopnost diferenciaci a zároveň vlastní sebeobnovy

Nature Reviews | Molecular Cell Biology

REGENERACE STŘEVNÍ SLIZNICE

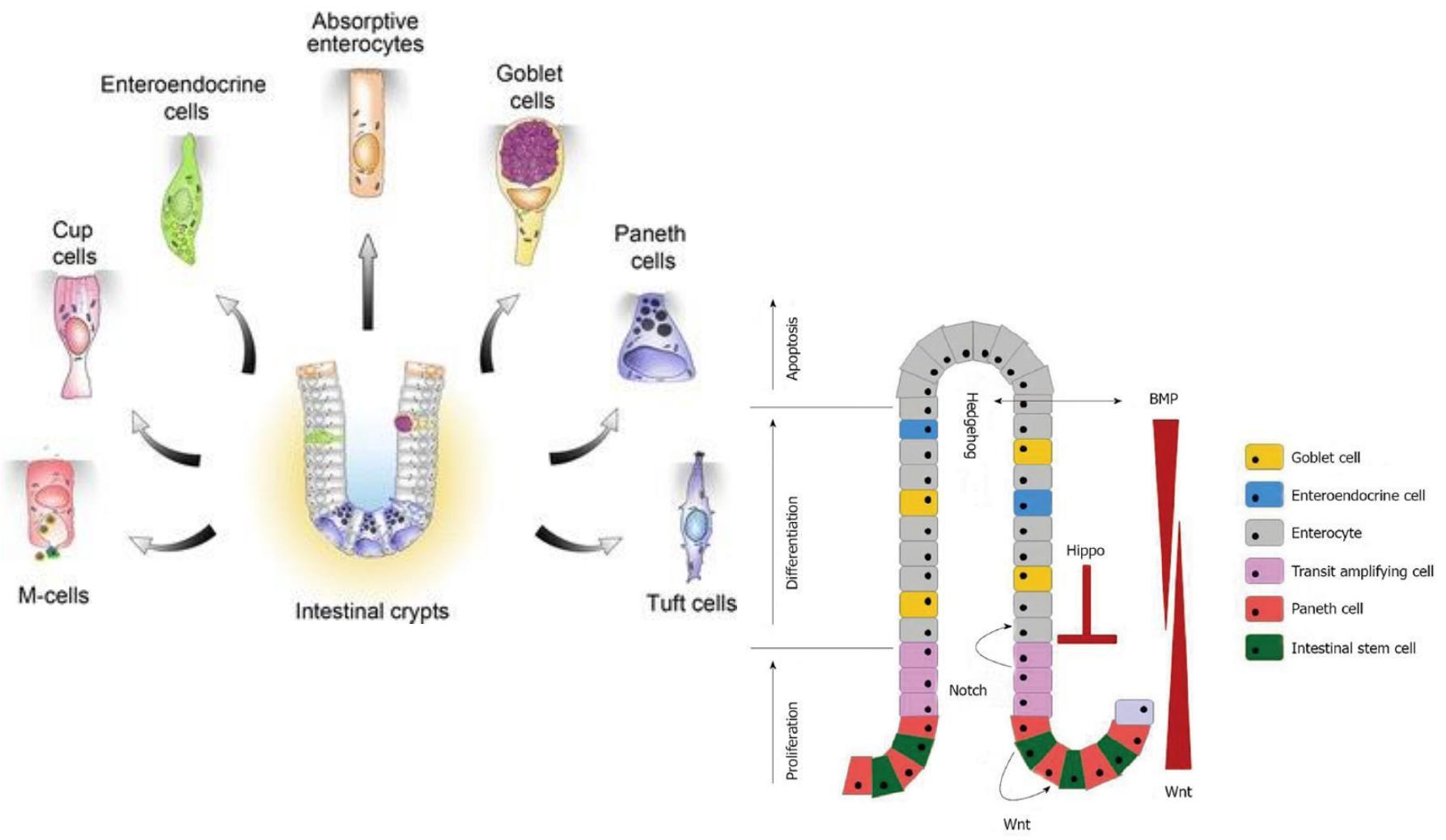

Villus domain

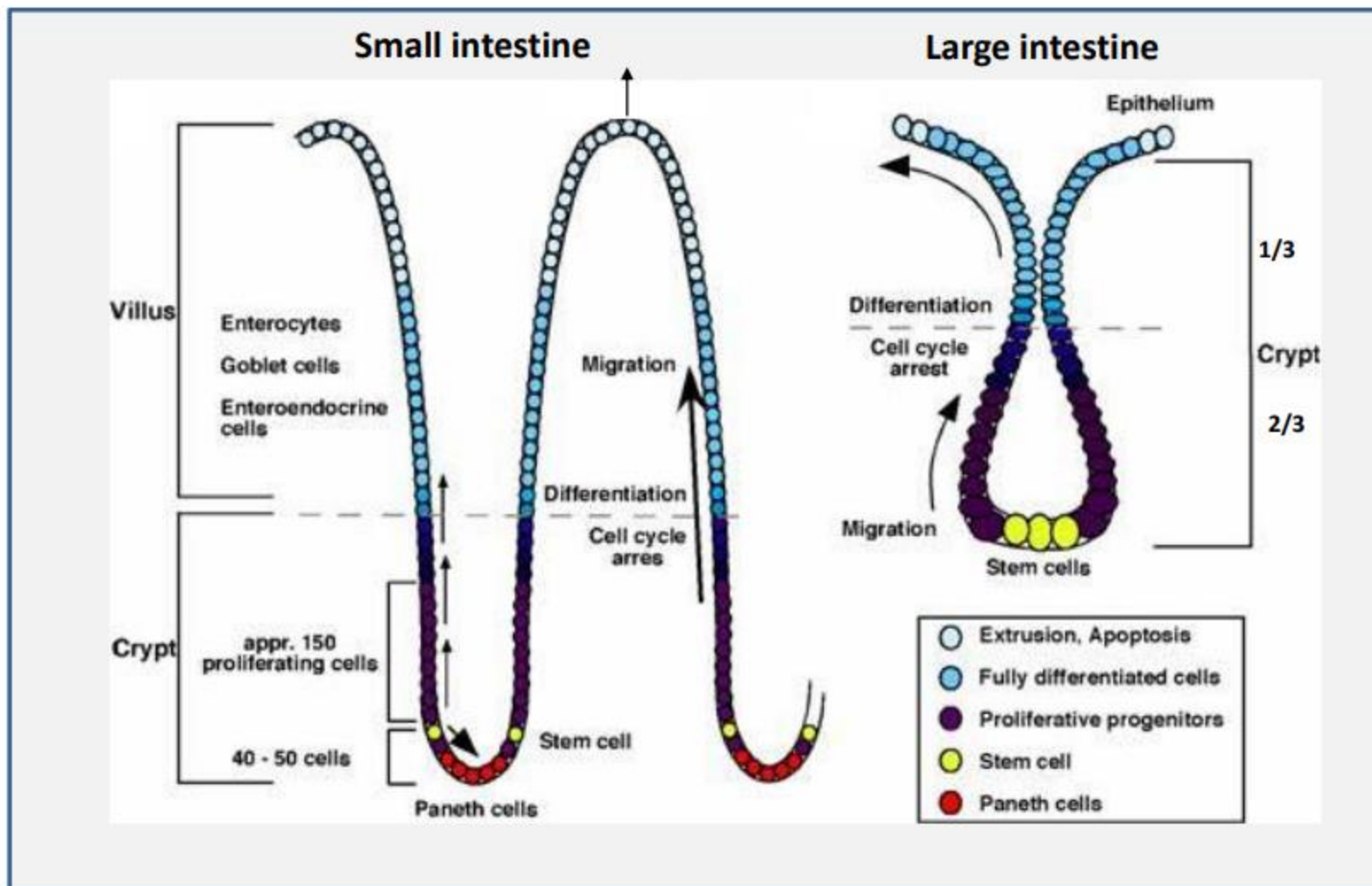
Crypt domain

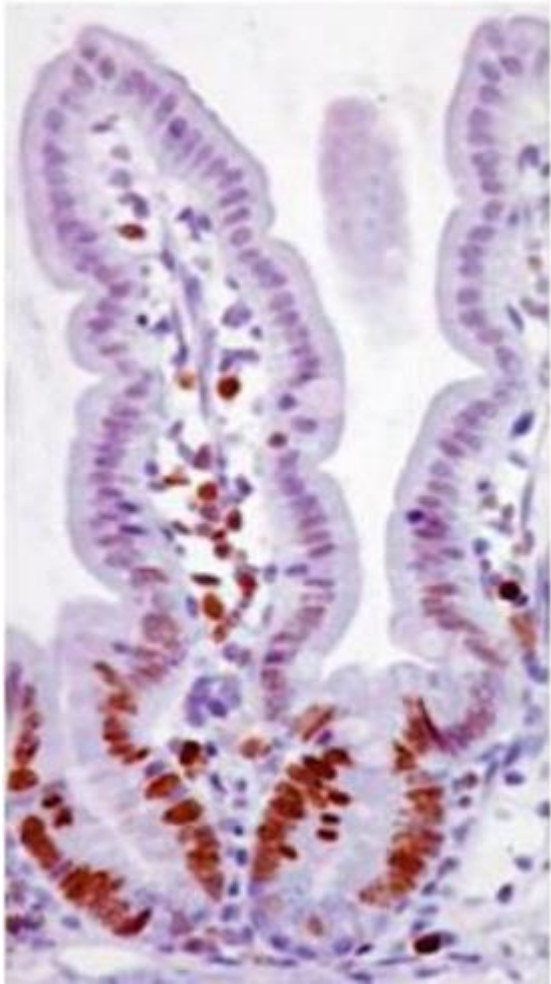
TENKÉ STŘEVO – SLIZNICE

Cell renewal in the crypts

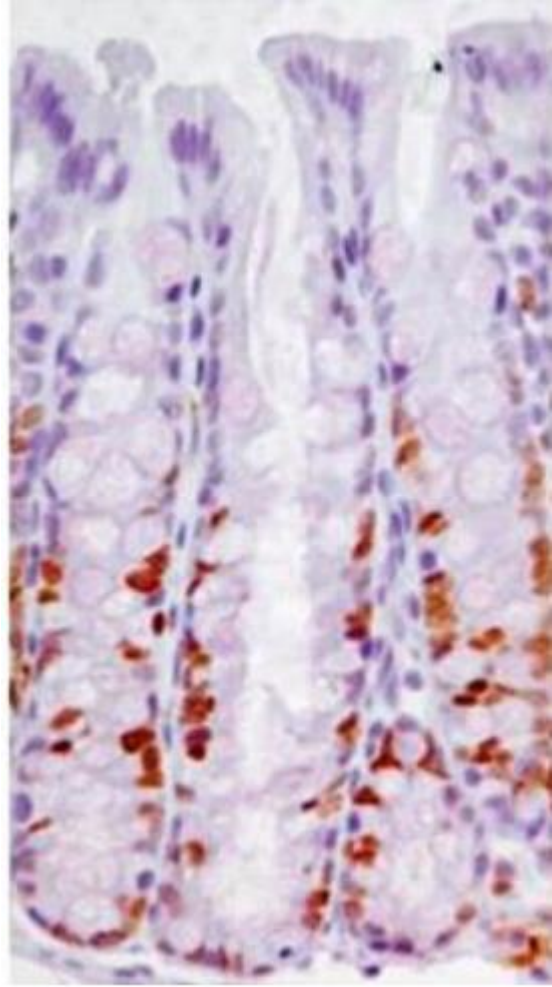
REGENERACE STŘEVNÍ SLIZNICE

Klik

Krypta

Tenké sřevo

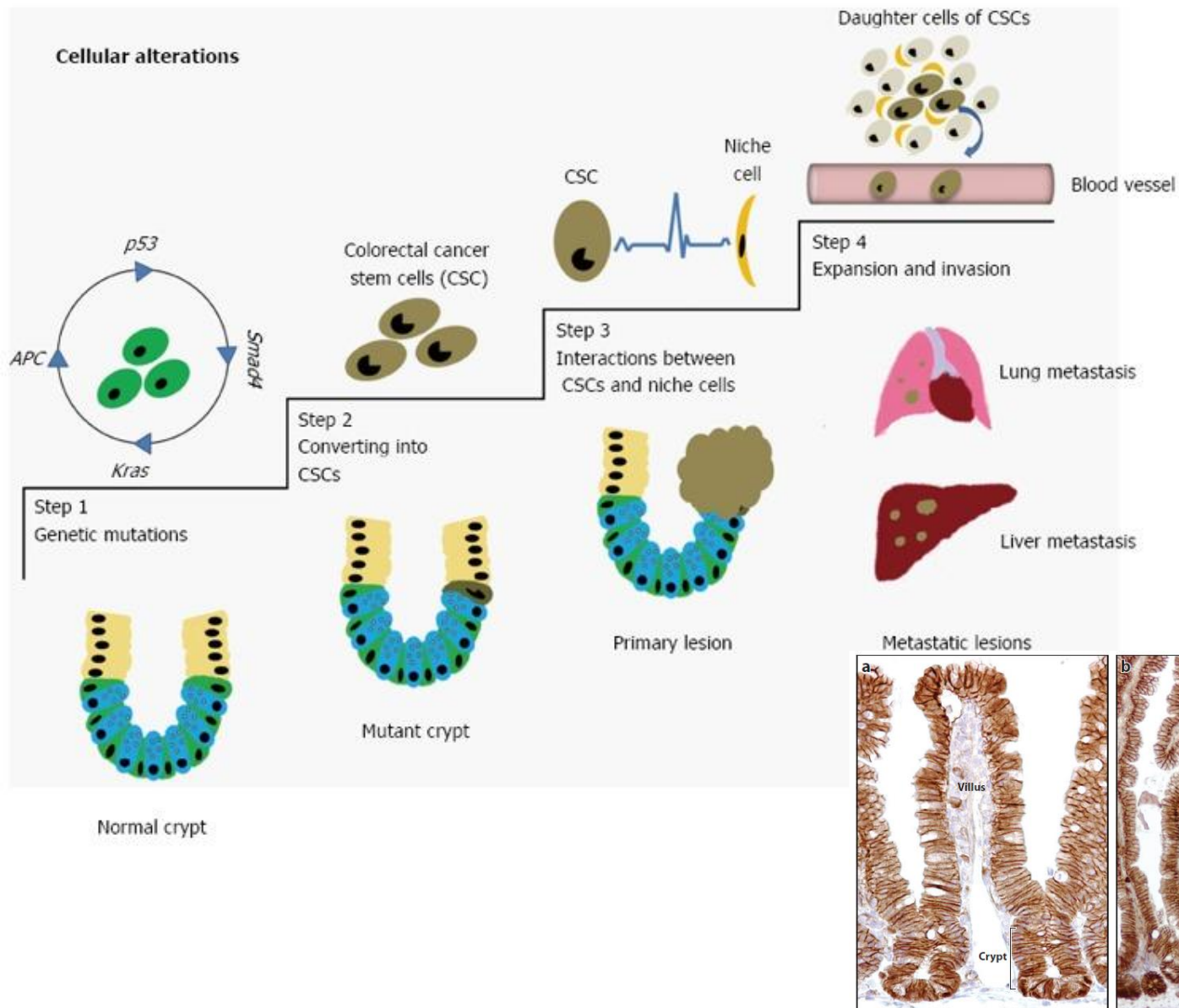
Povrchový epitel

Krypta

Tlusté sřevo

Ki-67

REGENERACE STŘEVNÍ SLIZNICE

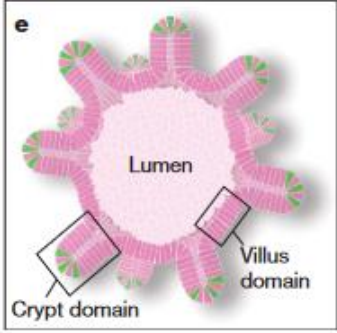
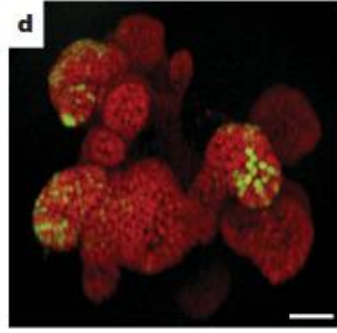
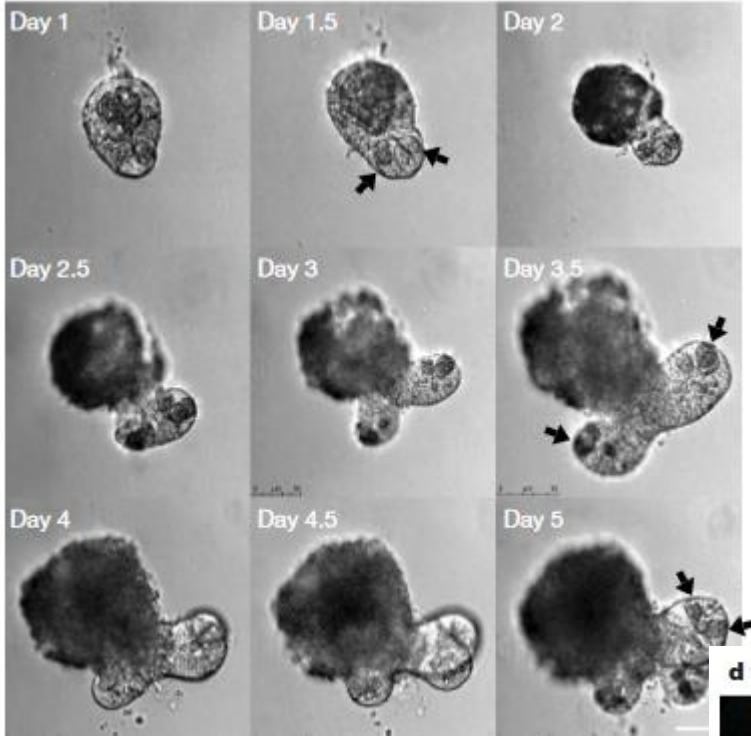
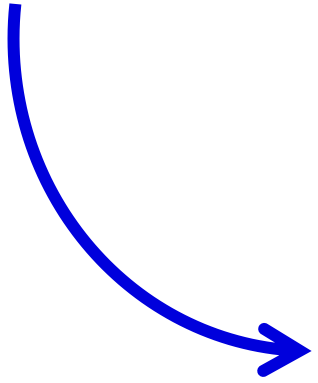

Relationship between intestinal stem cell genetic alterations and colorectal cancer development. Step1: Sequential mutations of *APC*, *p53*, *Smad4* and *Kras* in ISCs; Step2: Normal ISCs are converted into CSCs; Step 3: By using the feeding from niche cells, CSCs expand their numbers along with producing daughter cells to form a solid tumor; Step 4: Upon escaping from their primary sites, some CSCs will systematically migrate into other organs to form metastatic lesions. ISCs: Intestinal stem cells.

STŘEVNÍ ORGANOIDY

Hans Clevers

Organoid: a self-organized 3D tissue that is typically derived from stem cells (pluripotent, fetal or adult)

10.3791/52483

10.1038/nature07935

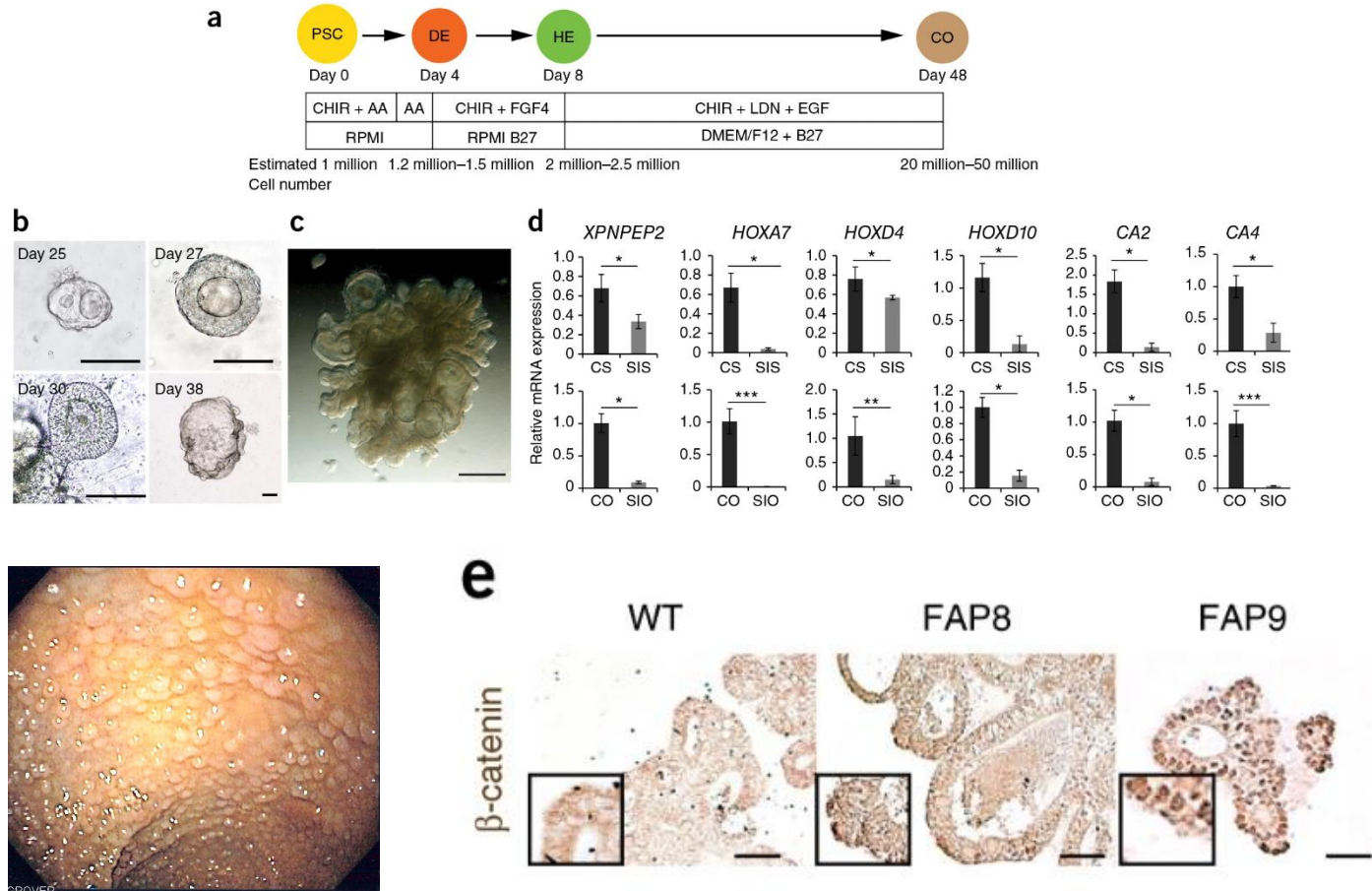
STŘEVNÍ ORGANOIDY

LETTERS

nature
medicine

Colonic organoids derived from human induced pluripotent stem cells for modeling colorectal cancer and drug testing

Miguel Crespo¹, Eduardo Vilar²⁻⁴, Su-Yi Tsai^{1,10}, Kyle Chang², Sadaf Amin^{1,5}, Tara Srinivasan⁶, Tuo Zhang⁷, Nina H Pipalia⁸, Huanhuan Joyce Chen⁹, Mavee Witherspoon⁶, Miriam Gordillo¹, Jenny Zhaoying Xiang⁷, Frederick R Maxfield⁸, Steven Lipkin⁶, Todd Evans¹ & Shuibing Chen^{1,9}

MORFOGENEZE TRÁVICÍ TRUBICE

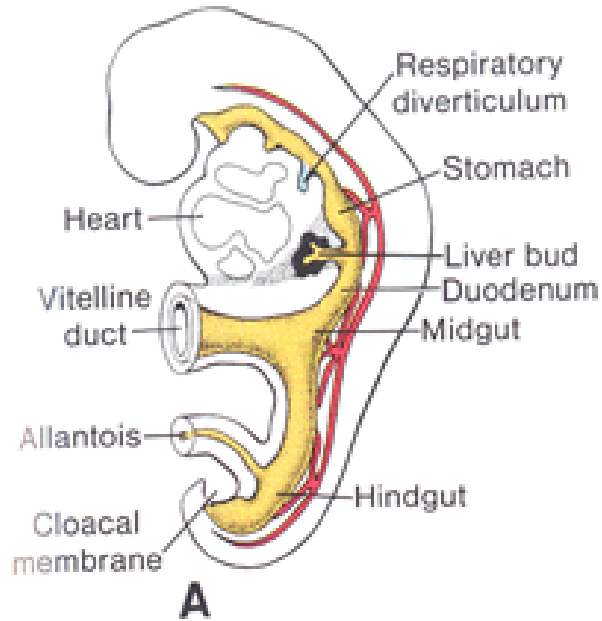
*It is not birth, marriage or death which is the most important time in your life, but **Gastrulation.***

– Lewis Wolpert, 1989

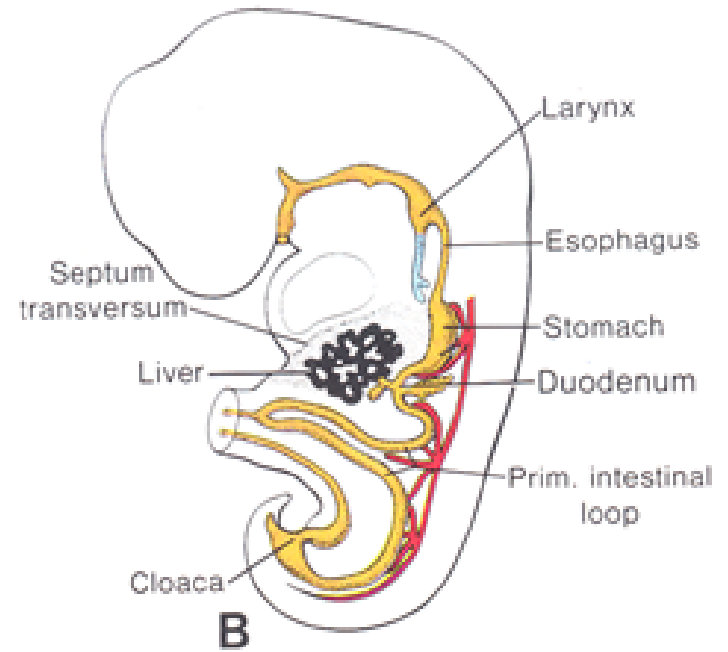
Lewis Wolpert, 1929-2021

TÝDEN cca

4.

5.

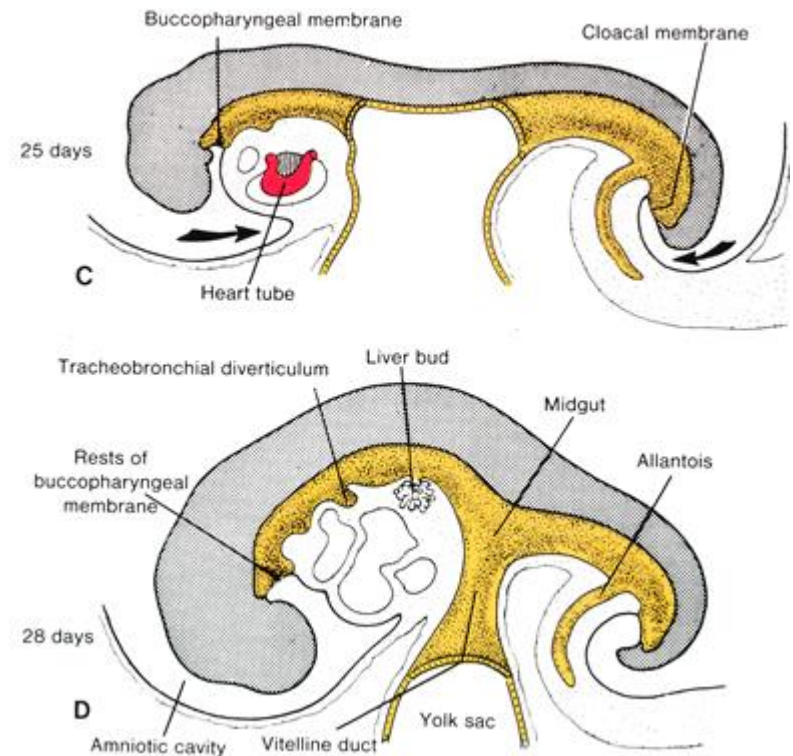
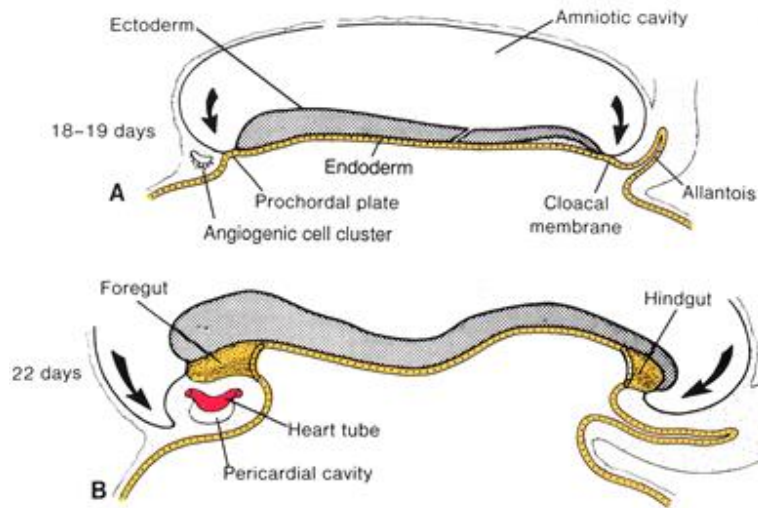

VELIKOST EMBRYA

?

PRIMITIVNÍ STŘEVO

cefalokaudální a laterální flexe embrya

PRIMITIVNÍ STŘEVO

počátek 4. týdne

- orofaryngová (stomodeum) membrána
- kloaková (proktodeum) membrána

Přední střevo

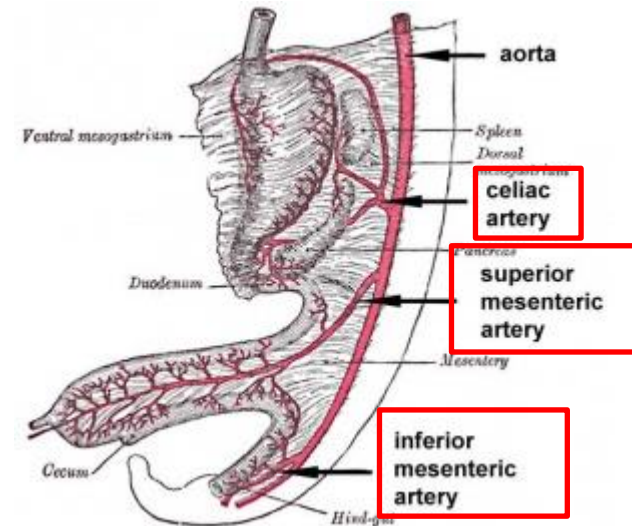
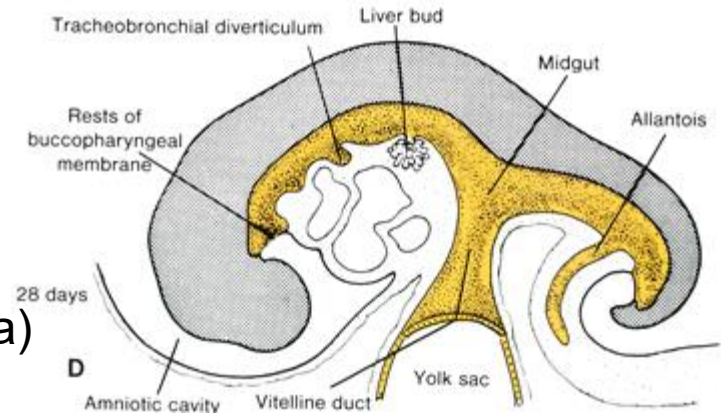
- primitivní farynx (→ a deriváty)
- dolní cesty dýchací (→ laryngotracheální výchlípka)
- jícen a žaludek
- proximální duodenum
- játra a žlučové cesty (→ jaterní divertikulum)
- pankreas (→ pankreatické výchlípky)
- **Truncus coeliacus**

Střední střevo

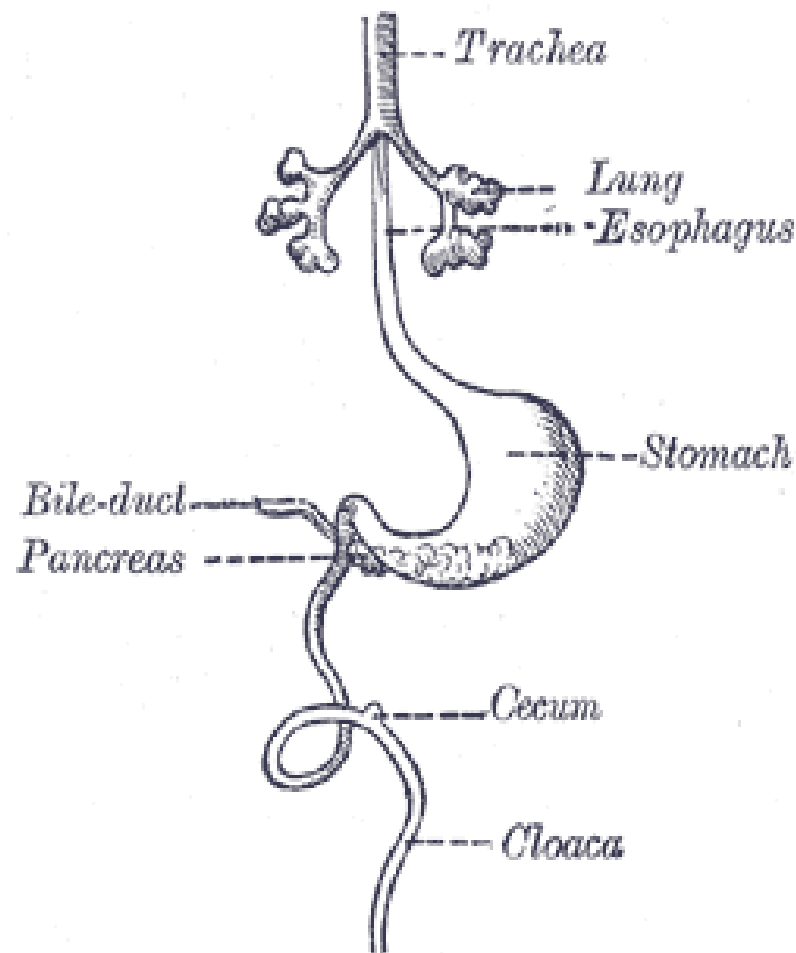
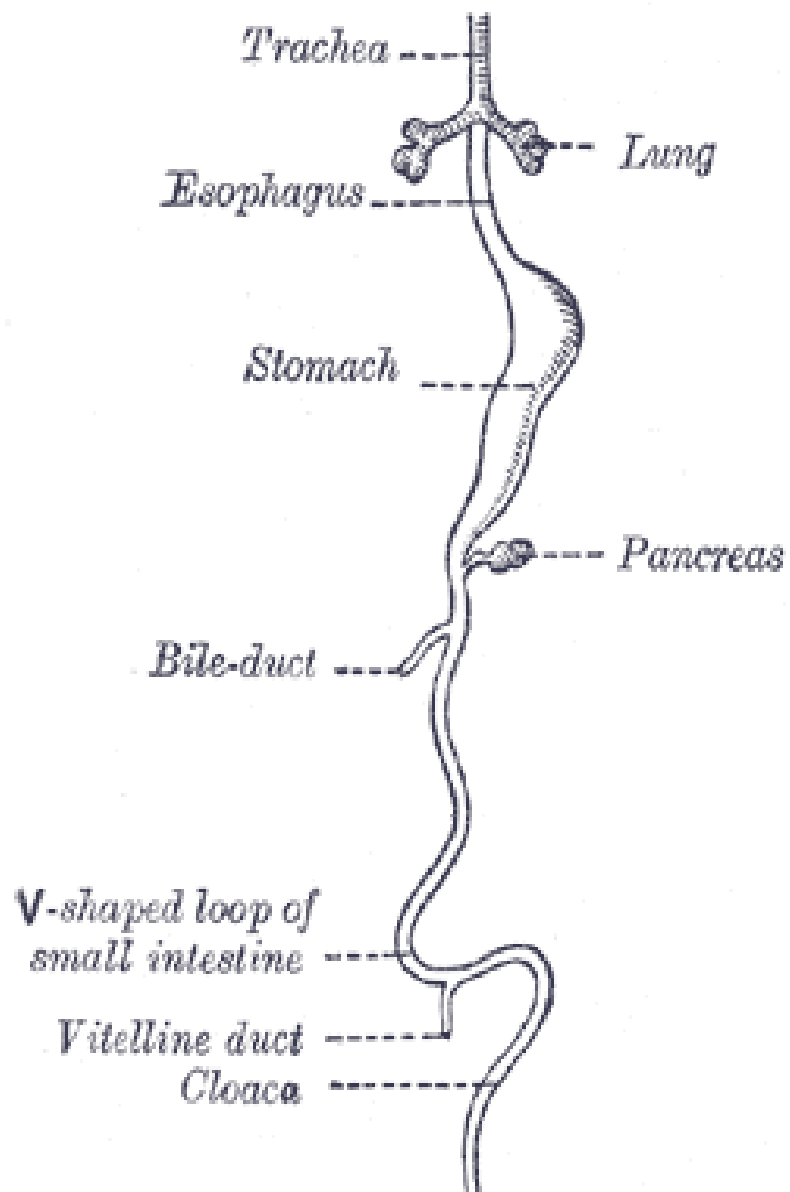
- distální duodenum, ileum, jejunum
- caecum, appendix, colon ascendens, colon transversum (1/2-2/3)
- **A. mesenterica superior**

Zadní střevo

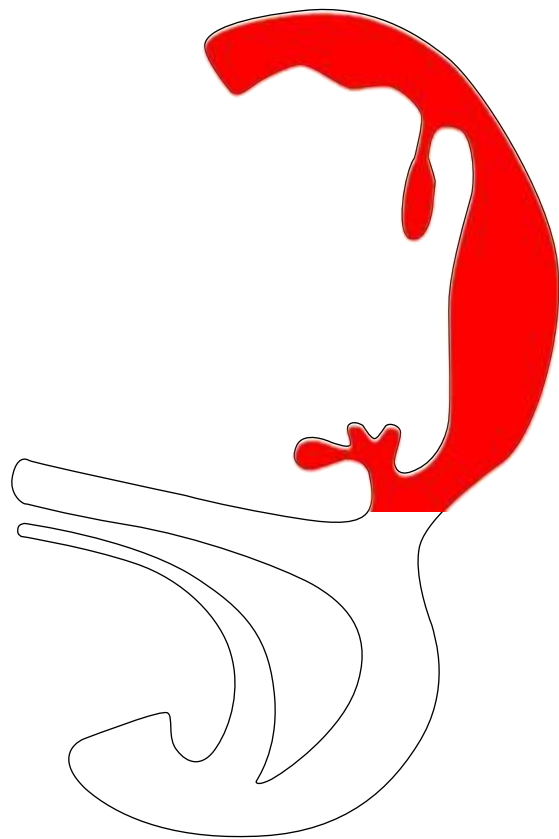
- colon transversum (1/3-1/2), colon descendens, colon sigmoideum
- rectum, anální kanál
- část močového systému (výstelka močového měcháře, uretry)
- **A. mesenterica inferior**

VÝVOJ TRÁVICÍ TRUBICE

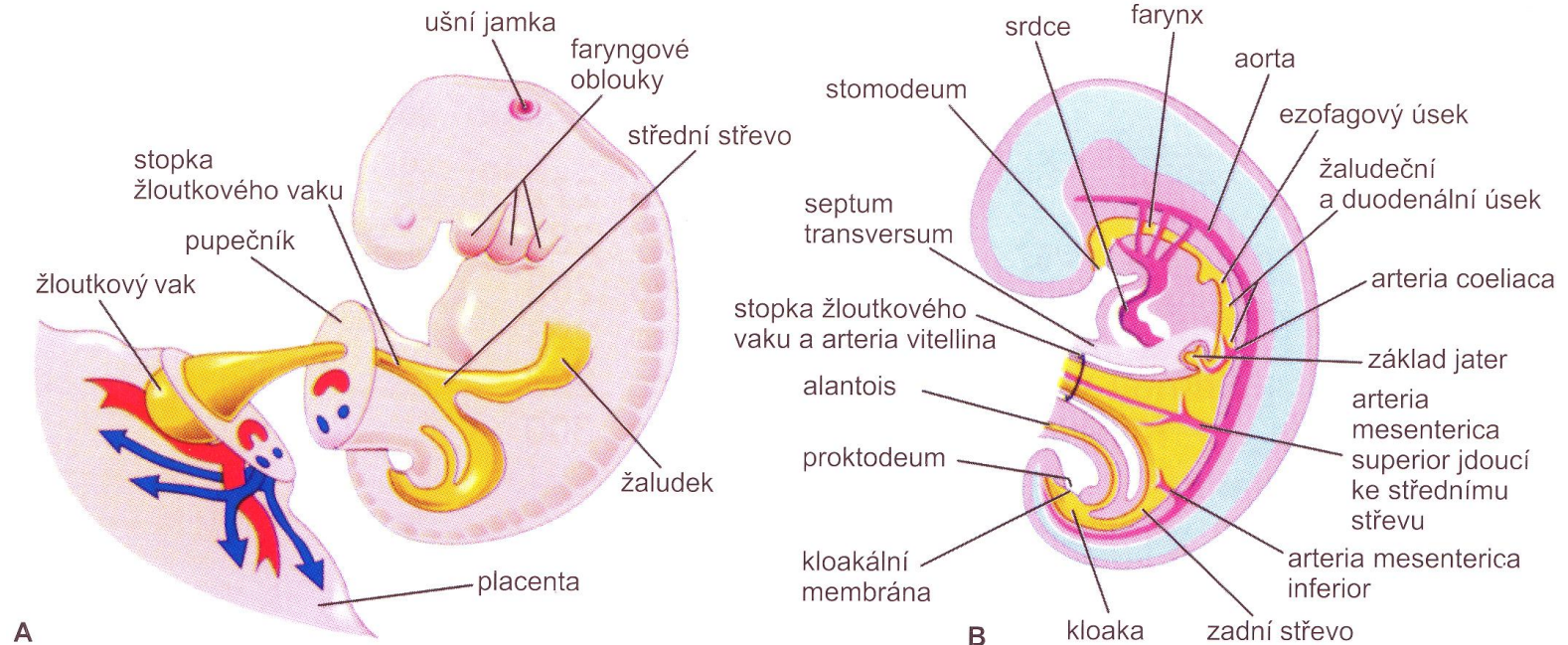
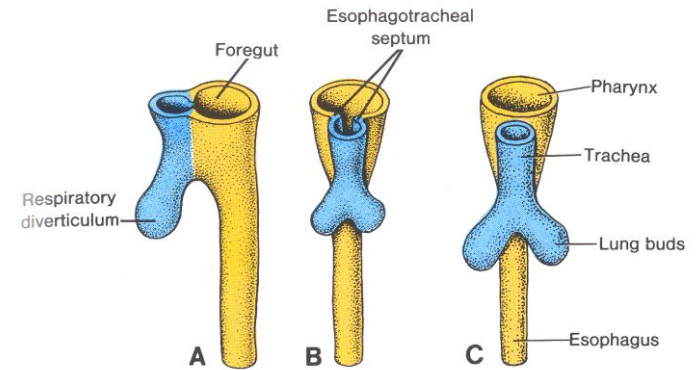

PŘEDNÍ STŘEVO

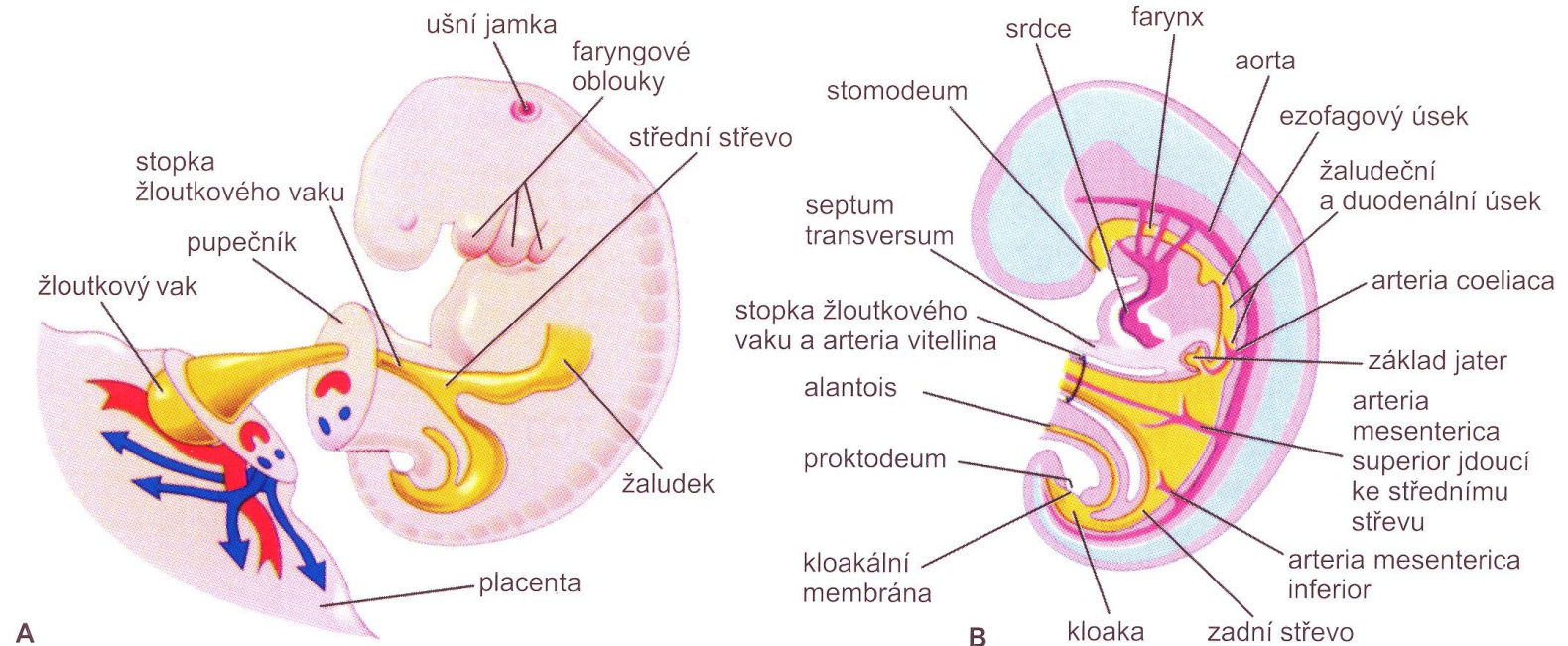
JÍCEN

- derivát předního střeva
- tracheoezofágové septum (4. týden)
- rychlý růst kaudálně díky vývoji srdce a plic (konečná relativní délka 7. týden)
- výstelka endodermového původu
- obliterace → rekanalizace do konce 8. týdne
- svalová vrstva z mezenchymu kaudálních faryngových oblouků nebo splanchnopleury

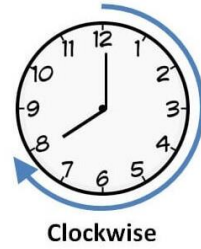
ŽALUDEK

- derivát předního střeva
- fusiformní dilatace (4. týden) v mediální rovině
- podélná a ventrolaterální expanze → vznik velké a malé křivky
- rotace žaludku

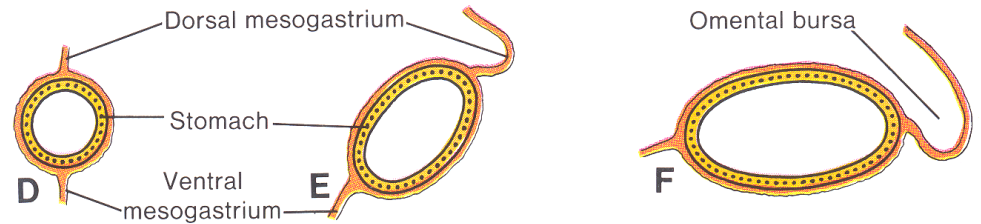
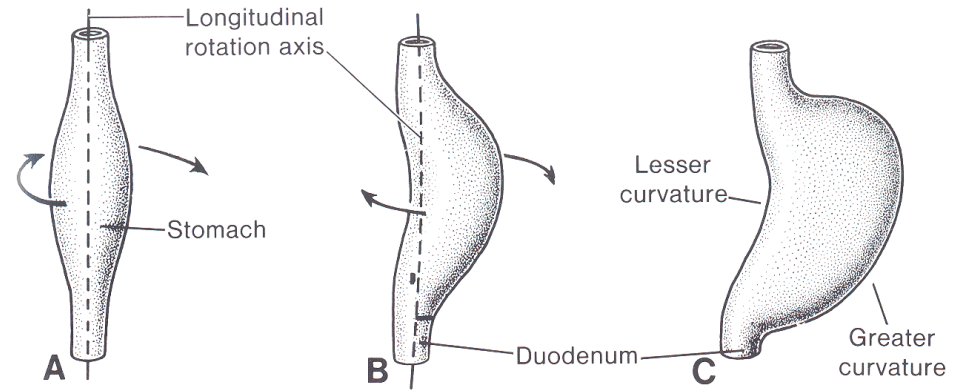
ŽALUDEK

- **rotace žaludku**
- 90°

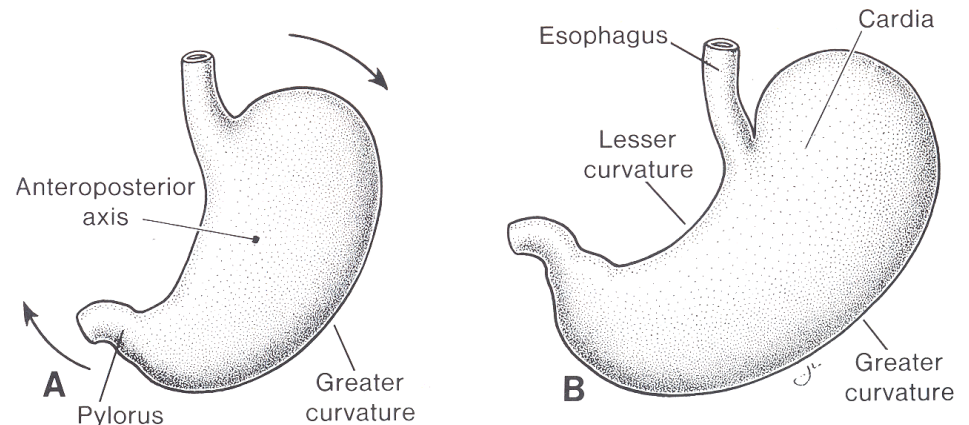
ventrální malá křivatura → doprava
dorsální velká křivatura → doleva
levá strana → ventrálně
pravá strana → dorsálně
kranální část → doleva kaudálně
kaudální část → doprava kranálně

→ výsledná anatomická *nervus vagus*

mezenteria žaludku

- mezogastrium dorsale (zadní)
→ bursa omentalis a omentum majus
- mezogastrium ventrale (přední)
→ fixace žaludku a duodena

DUODENUM

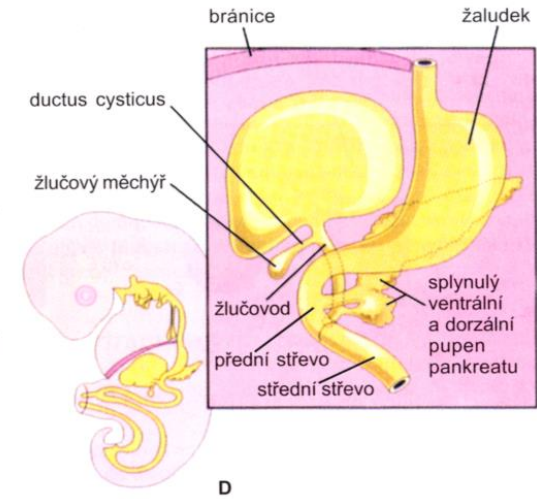
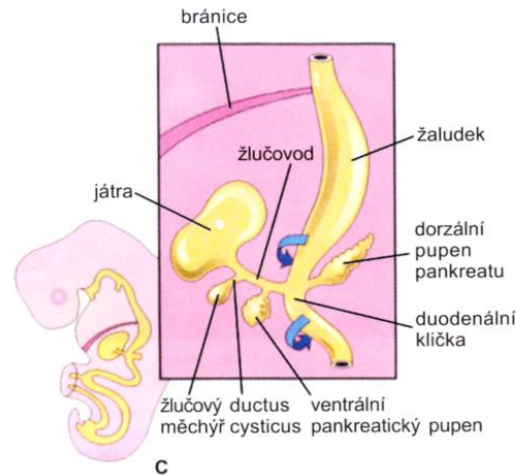
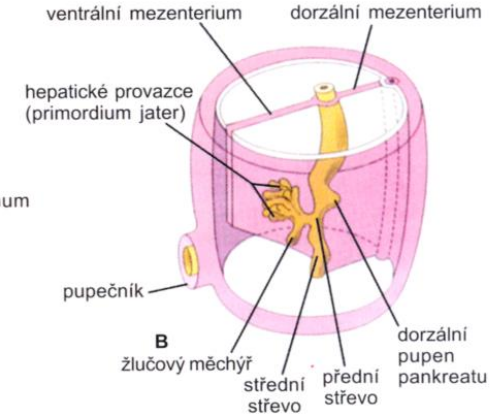
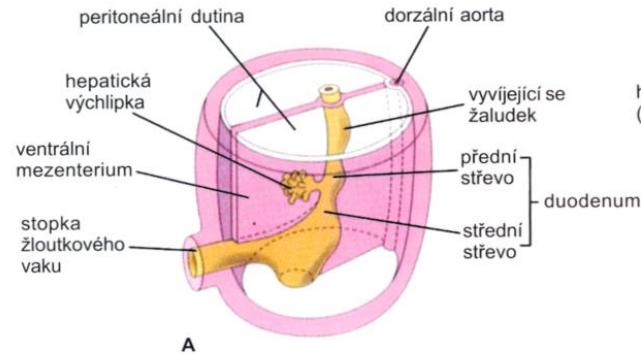
- z kaudálního předního a kraniálního středního střeva

- **duodenální klička**

- 5.a 6. týden: obliterace v důsledku proliferace endodermu → rekanalizace a postupný vývoj definitivní výstelky: 8. týden

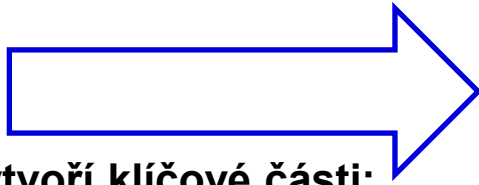
- **úzký vztah s vývojem jater a pankreatu**

- důsledek rotace žaludku a duodena: **retroperitoneální poloha duodena a pankreatu**

- **Výchlípka ventrální stěny embryonálního duodena** = jaterní divertikulum

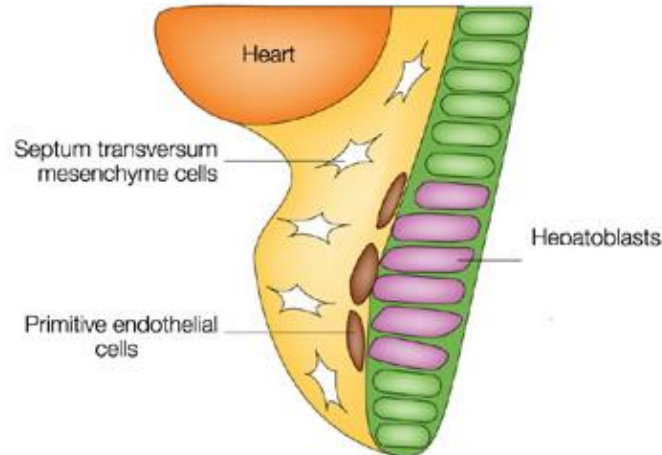
rychle proliferující buňky divertikula pronikají do *septum transversum* (= mesodermální ploténka mezi perikardiální dutinou a žloutkovým vakem) a vrůstají do ventrálního mesenteria

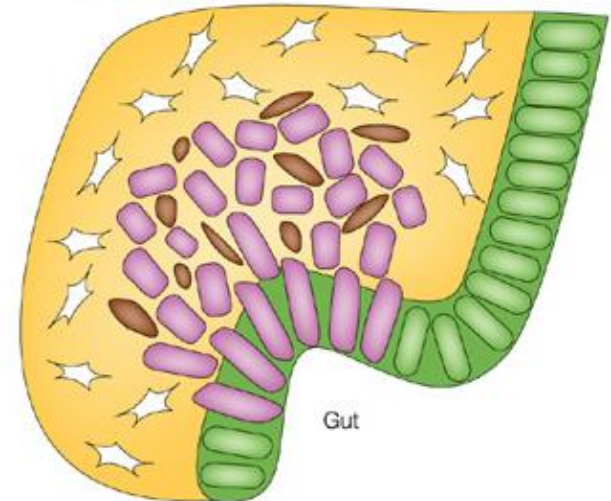
- **Výchlípka vytvoří klíčové části:**

1. *pars hepatica* (jaterní parenchym + *ductus hepaticus*)
2. *pars cystica* (*ductus cysticus*: žlučník + vytváří d. *choledochus*)

a Post-specification
11-13-somite stage

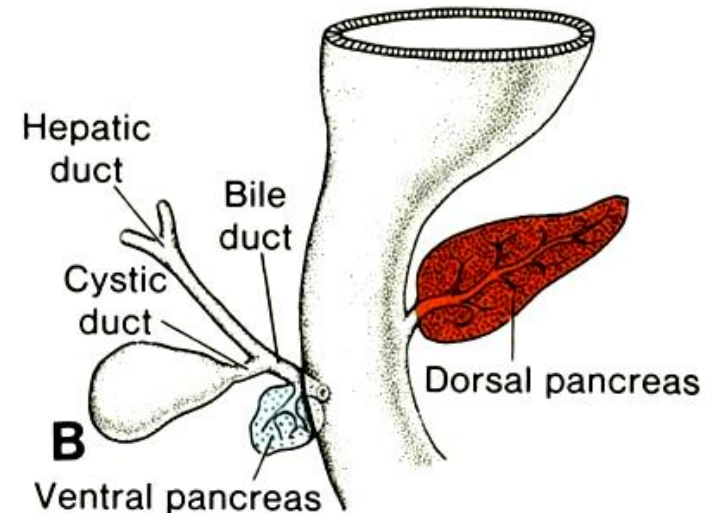
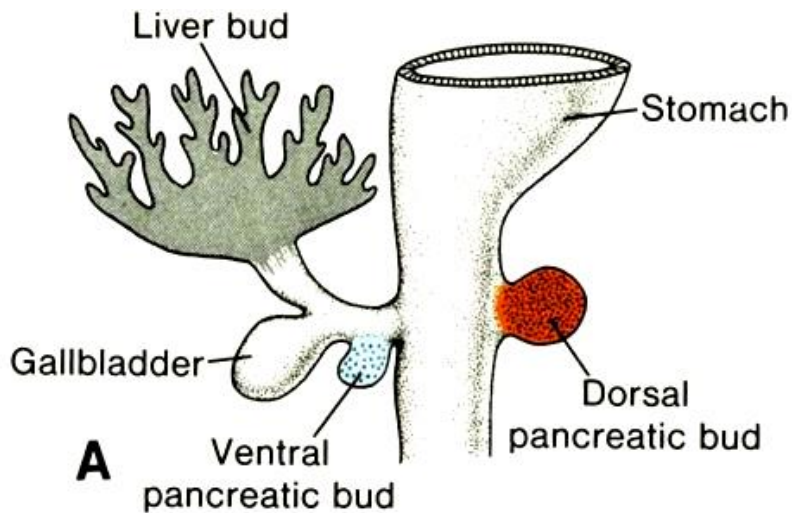

b Liver-bud stage
18-25-somite stage

JÁTRA

- Jaterní trámce → parenchym
 - Interakce mezi buňkami jaterních trámců a vv. *omphalomesentericae* indukují vznik **jaterních sinusoid**
 - Vazivo a Kupfferovy buňky (makrofágy) z mesodermu septum transversum
 - Hematopoetické buňky – kolonizace z AGM
 - Mesoderm na povrchu diferencuje ve viscerální peritoneum
- 10. týden
 - 10% těla
 - hematopoeze
 - 12. týden
 - produkce žluči

PANKREAS

- 6. týden vývoje

- **dvě endodermální divertikula**

- dorsální a ventrální výchlipka duodena (= *pancreas dorsale et ventrale*)

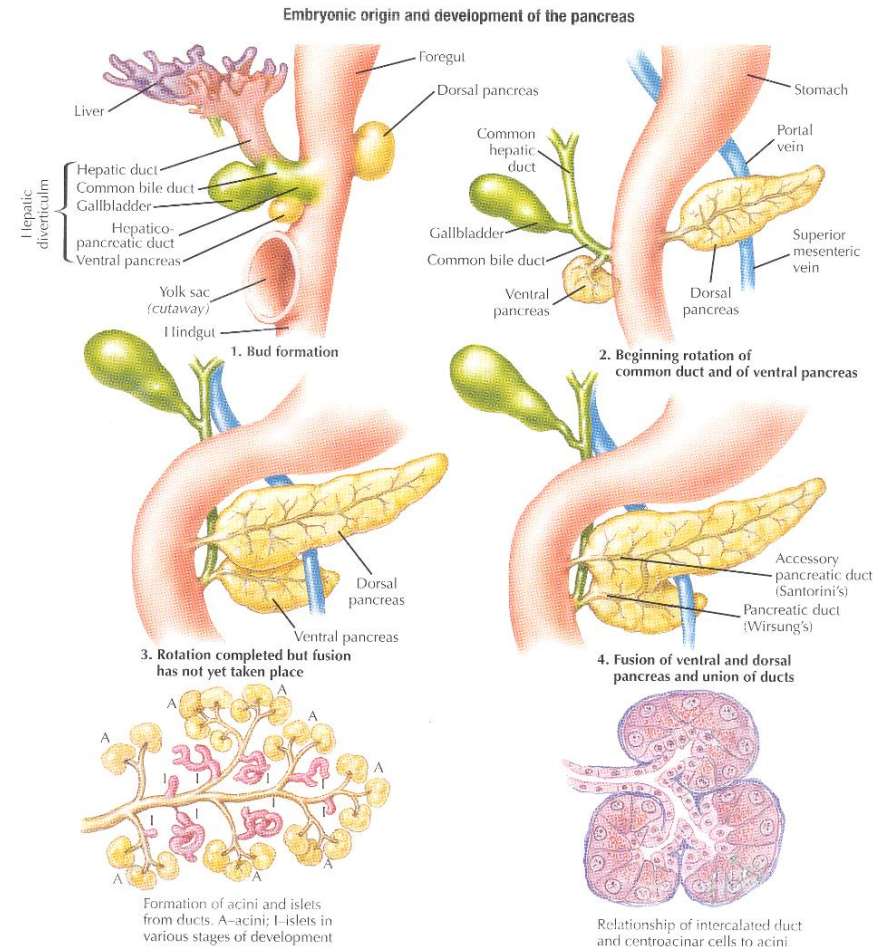
- po rotaci duodenální kličky obě divertikula splývají
→ vývody zůstávají (ventrální - hlavní and dorsální - vedlejší)

- nejprve duktální systém

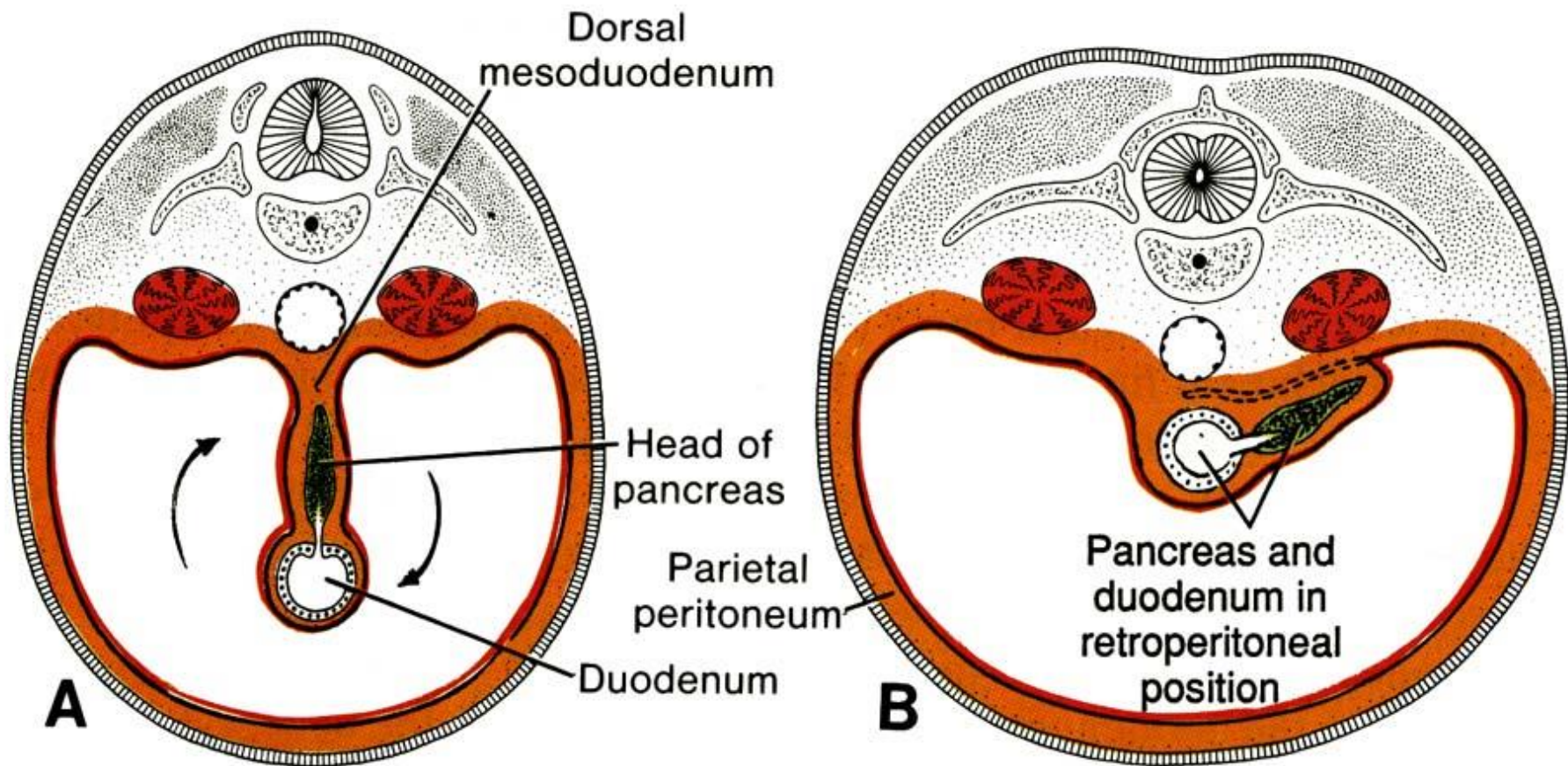
- následně vývoj sekrečních acinů

- buňky, které nejsou součástí duktů, vytváří izolované skupiny a diferencují do buněk Langerhansových ostrůvků

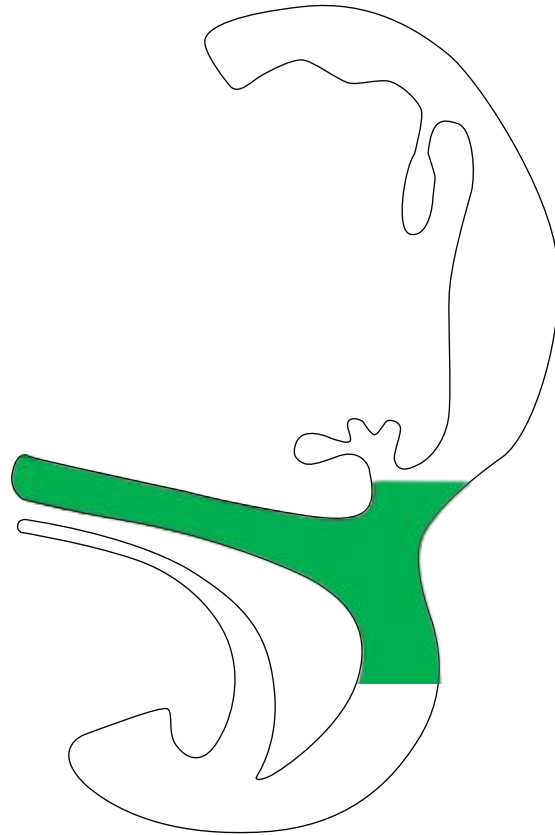
- od 4. měsíce vývoje i.u. – sekreční aktivita

PANKREAS – SEKUNDÁRNĚ RETROPERITONEÁLNÍ

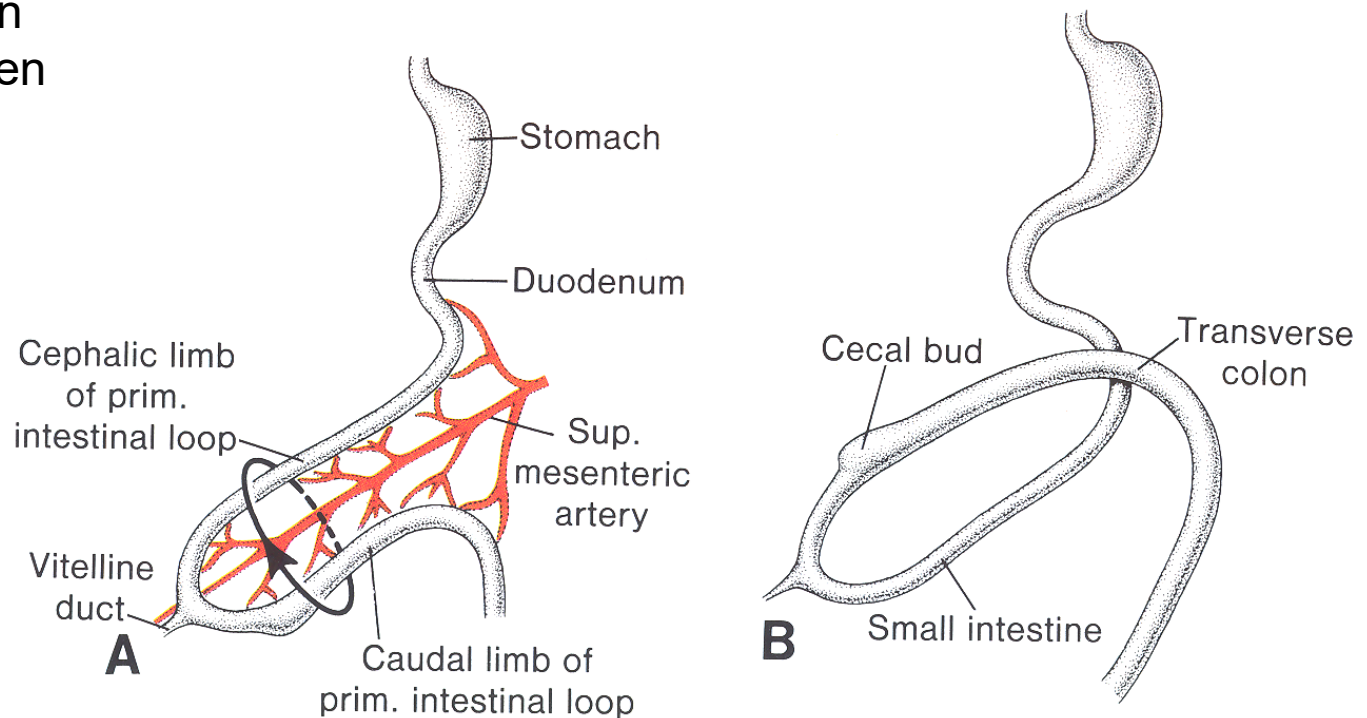

STŘEDNÍ STŘEVO

STŘEDNÍ STŘEVO A JEHO DERIVÁTY

- distální duodenum, ileum, jejunum, caecum, appendix, colon ascendens, colon transversum (1/2-2/3)
- *a. mesenterica superior*
- **pupeční klička** se dvěma raménky komunikuje se žloutkovým vakem
- komunikace s extraembryonálním coelomem – **fyziologická pupeční hernie** – 6. týden
- repozice 10. týden

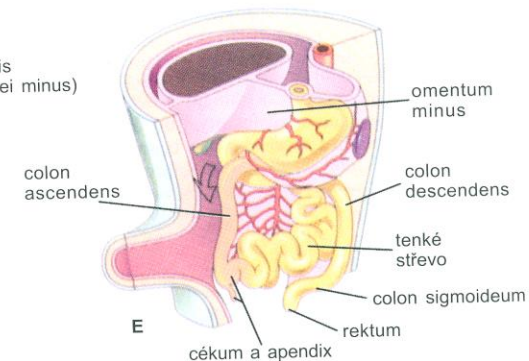
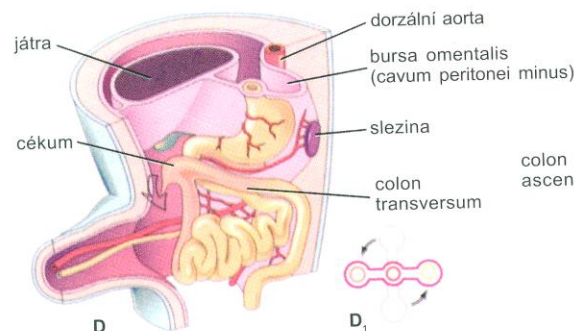
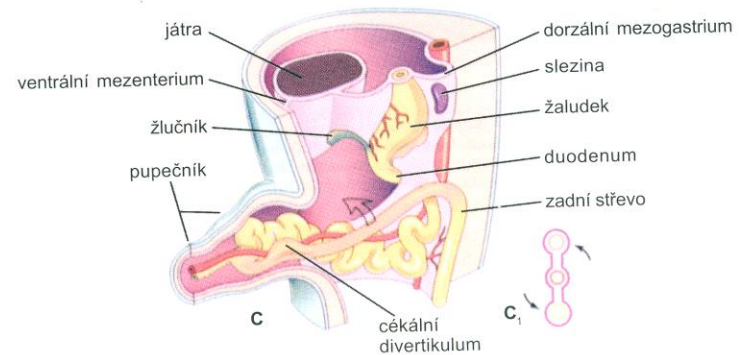
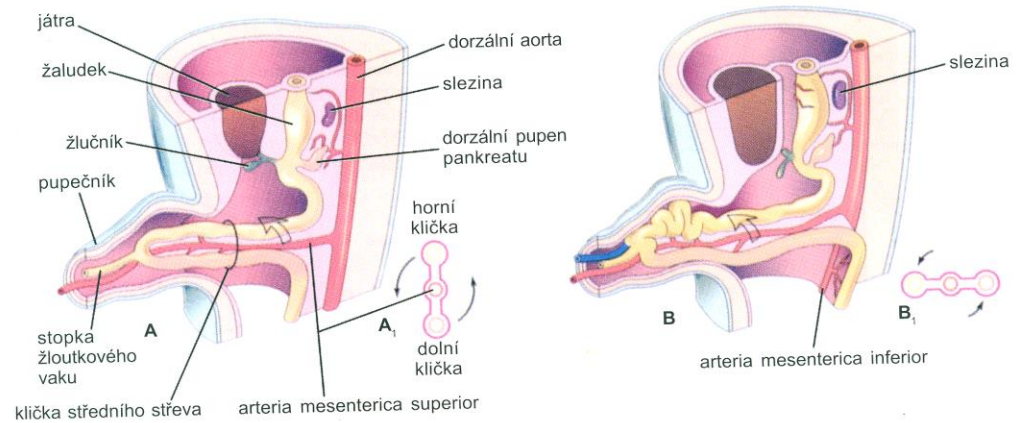

STŘEDNÍ STŘEVO – ROTACE

- v pupečníku rotace o 90°
- po repozici rotace o dalších 180°

Anti-Clockwise

STŘEDNÍ STŘEVO – FYZIOLOGICKÁ UMBILIKÁLNÍ HERNIE

Human Fetus (10 week)

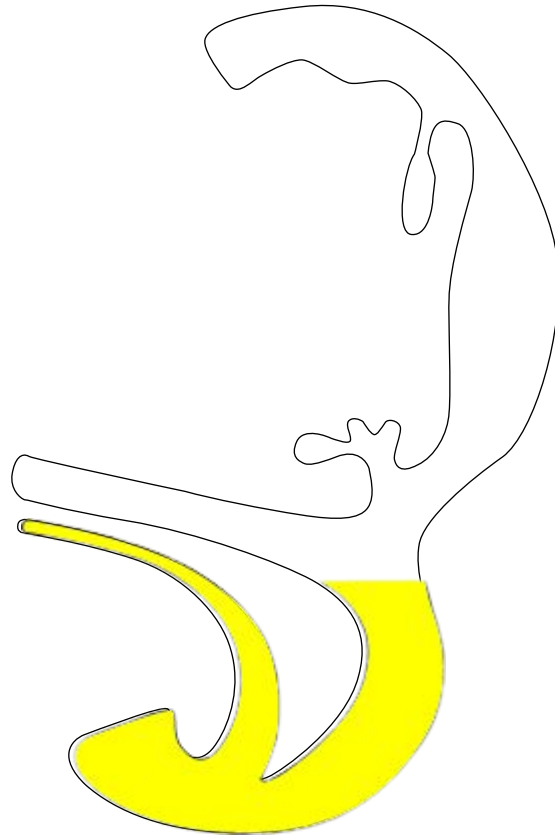

A 3D grayscale model of a developing midgut, showing its characteristic S-shaped rotation. The model is centered against a black background. The text "Embryological Rotation of the Midgut" is overlaid in white serif font across the middle of the model.

Embryological Rotation of the Midgut

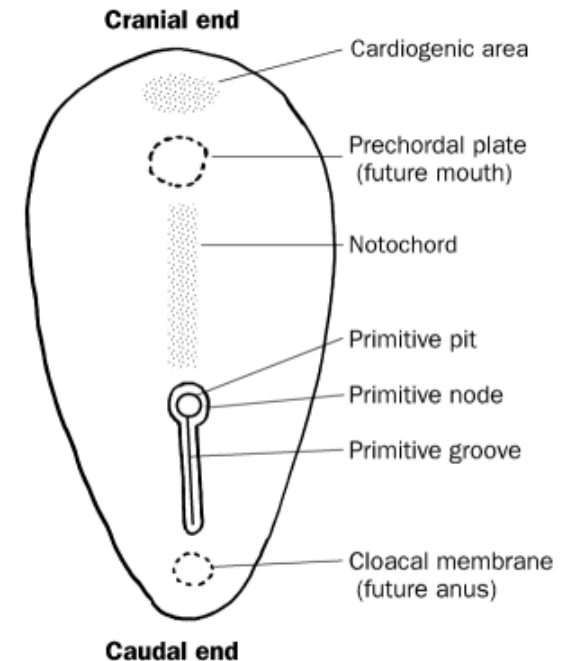
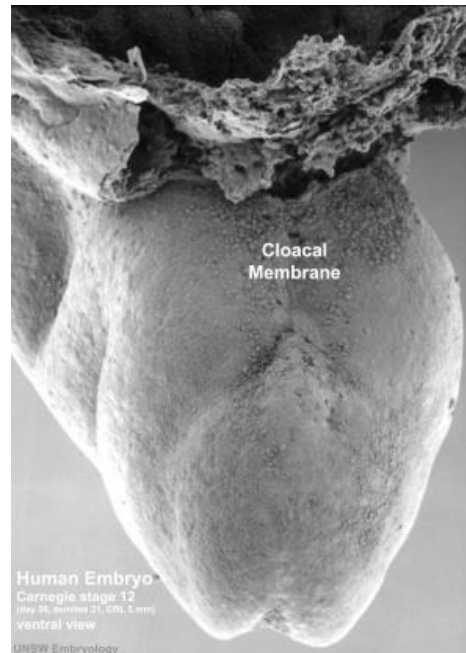
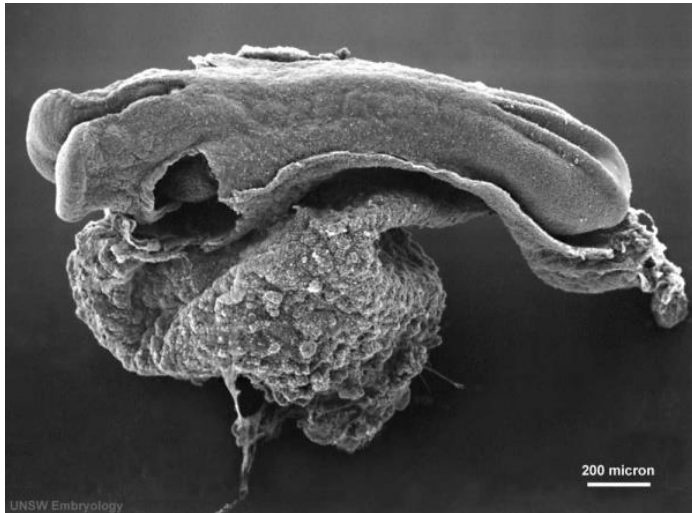
<https://www.youtube.com/watch?v=vJA1A0v6Aa4>

ZADNÍ STŘEVO

ZADNÍ STŘEVO A KLOAKA

- **colon transversum (1/3-1/2), colon descendens, colon sigmoideum**
 - rectum, anální kanál
 - část močového systému
 - a. mesenterica inferior
-
- **kloaka**
 - společné přechodné vyústění urogenitálního a trávicího systému
 - kloaková membrána - entoderm kloaky a ektoderm proktodea

ZADNÍ STŘEVO A KLOAKA

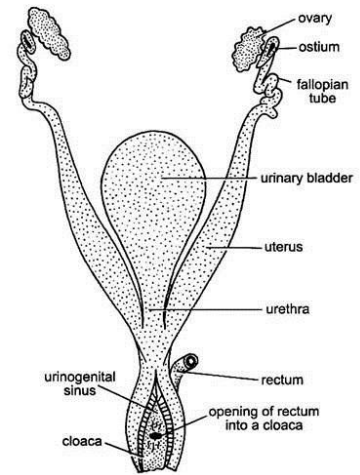

Fig. 31.6. Female reproductive system of platypus (Diagrammatic).

KLOAKA A JEJÍ DERIVÁTY

- kloaka
- kloaková membrána - entoderm kloaky a ektoderm proktodea

- urorektální septum dělí kloaku na dorsální **anorektální kanál** a ventrální **sinus urogenitalis**

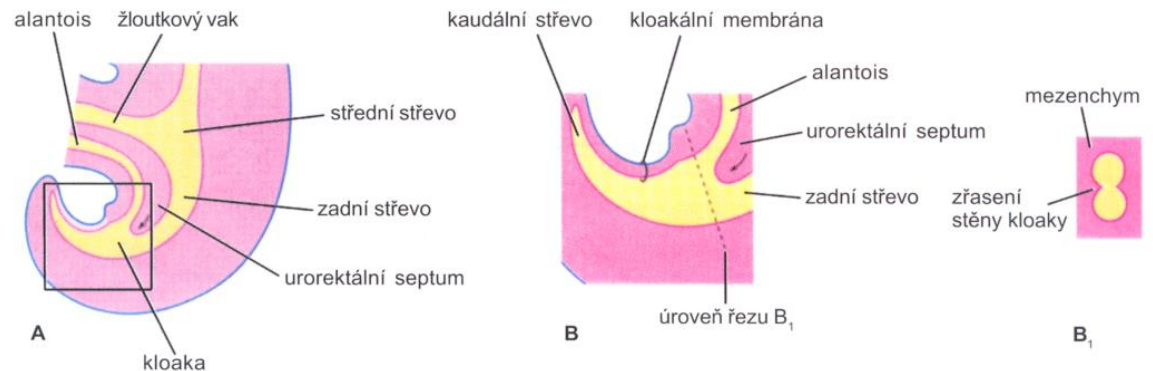

rektum

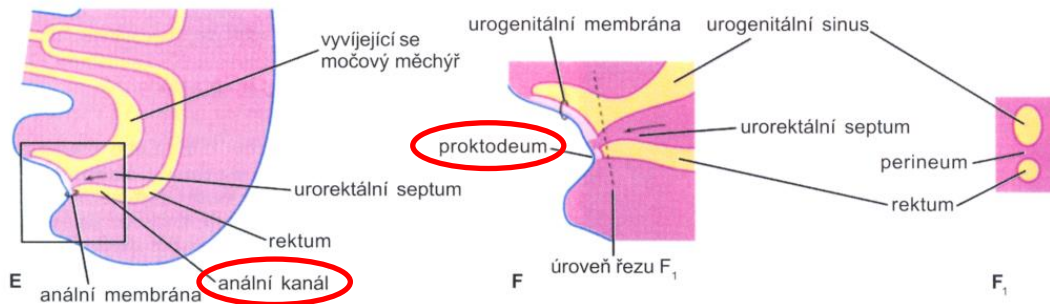
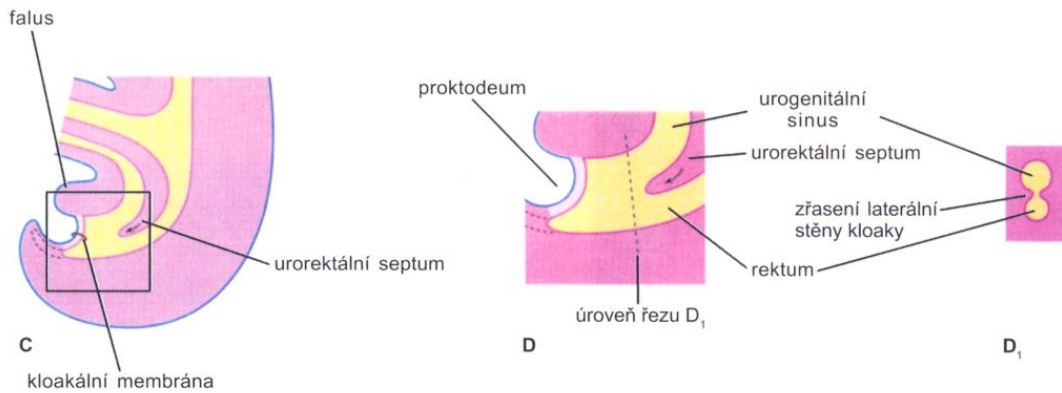
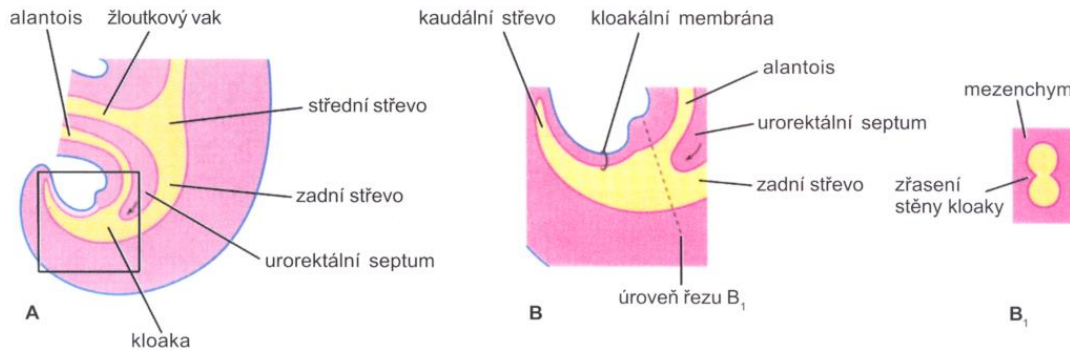
**horní část
análního kanálu**

**močový měchýř
urethra feminina
horní část urethra masculina
vestibulum vaginae**

- srůstem s kloakovou membránou vznikne membrana analis a membrana urogenitalis
- **perineum**
- 8. týden – perforace anální membrány

ZADNÍ STŘEVO – RECTUM A ANUS

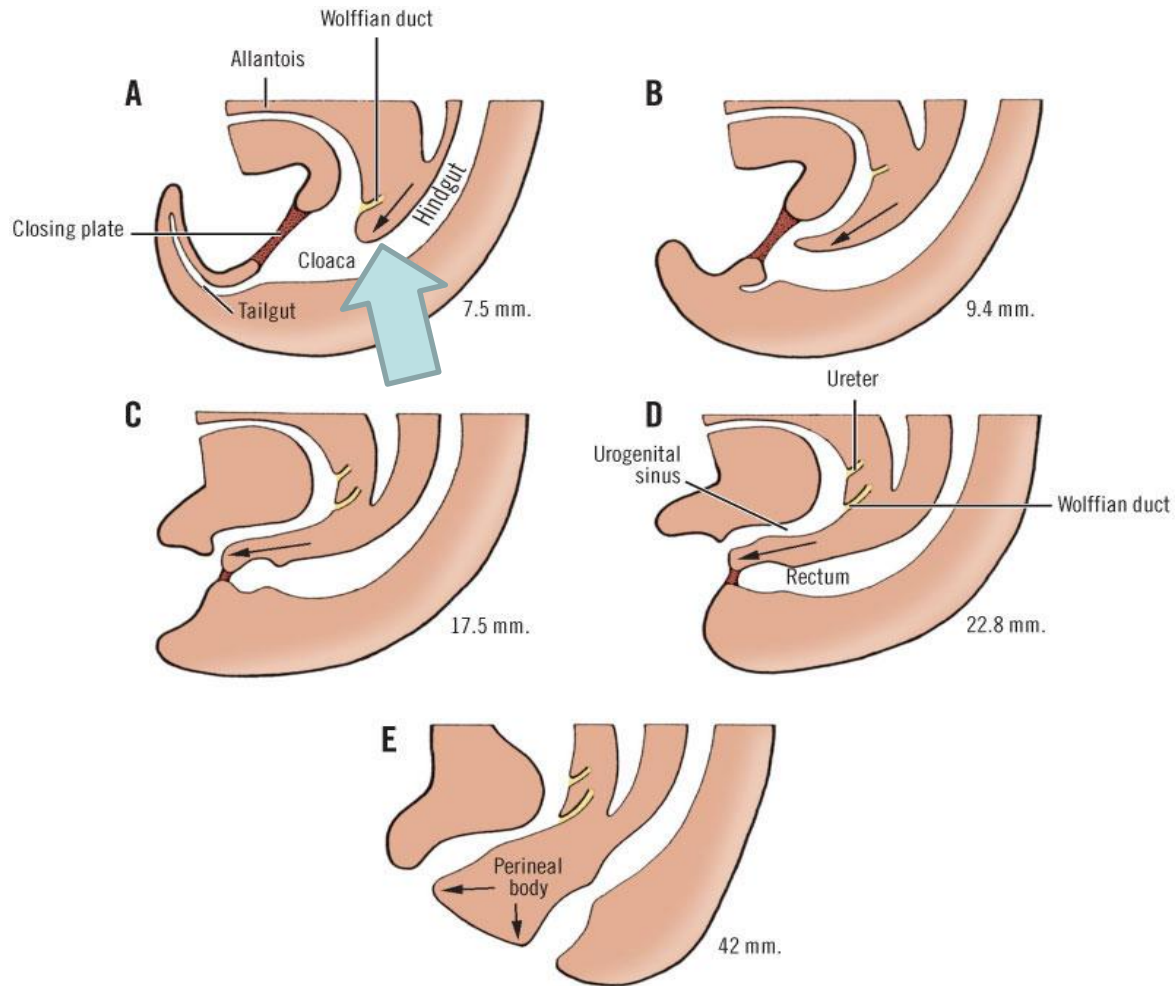

- **anální kanál**
2/3 ze **zadního střeva**,
1/3 z **proktodea**

linea pectinata – původní poloha anální membrány

anokutánní linie – změna epitelu

VÝVOJ TRÁVICÍ TRUBICE

VÝVOJ TRÁVICÍ TRUBICE

- *M. sphincter cloacae* je rozdělený urorektálním septem na dvě části:

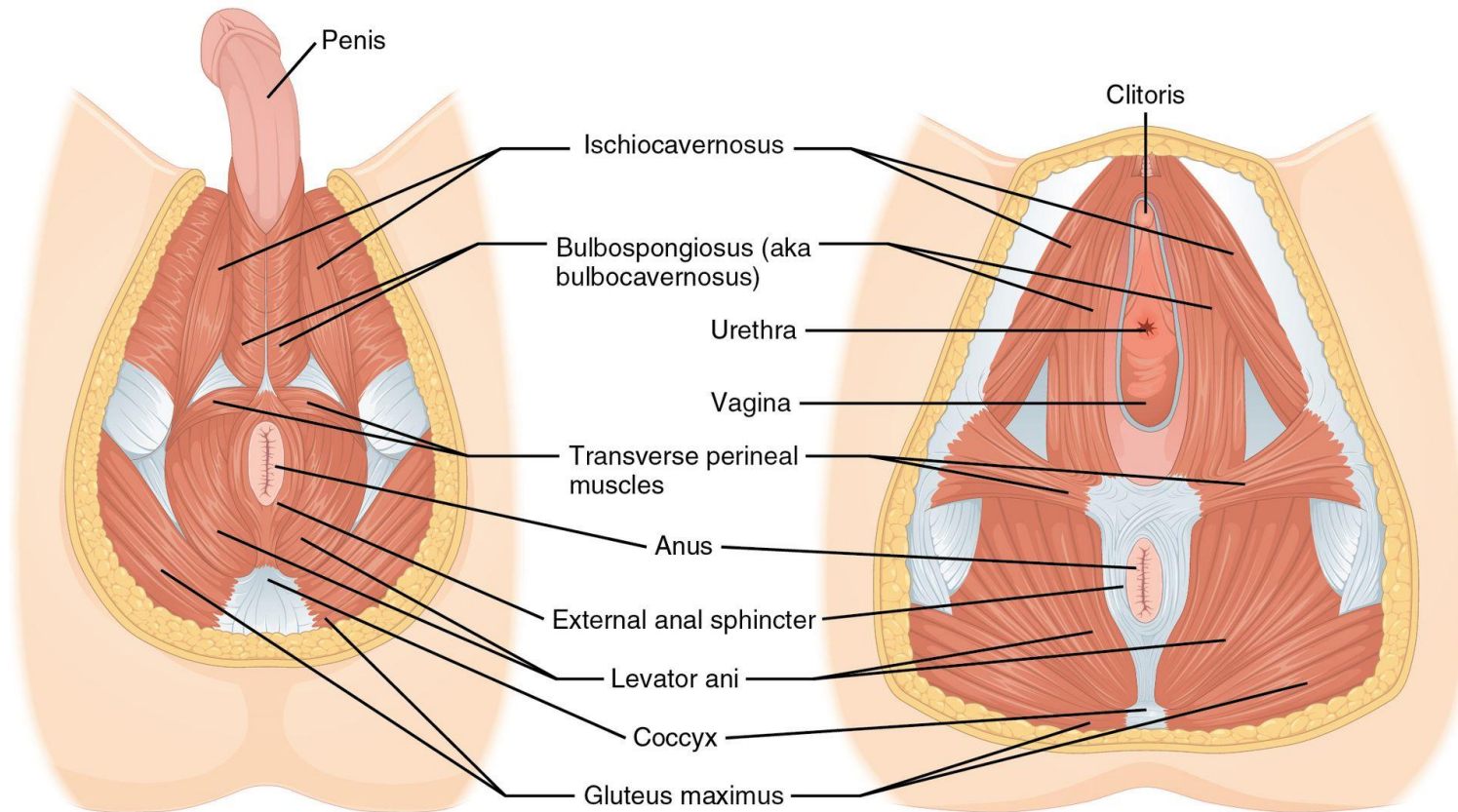
→ m. sphincter ani externus

n. pudendus

nn. rectales inferiores

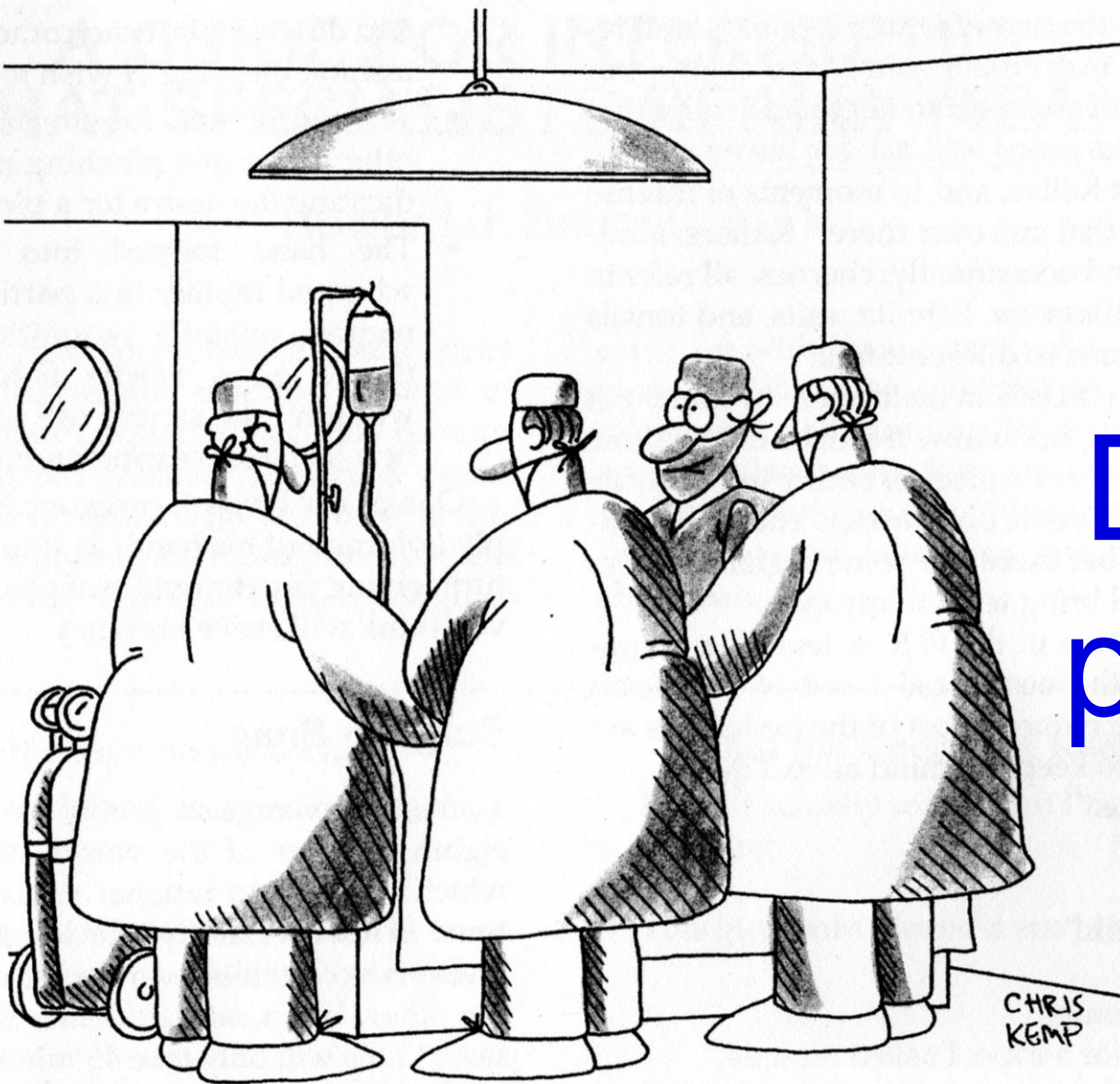
→ m. transversus perinei superficialis
m. bulbocavernosus
m. ischiocavernosus

nn. perineales

Male perineal muscles: inferior view

Female perineal muscles: inferior view

Děkuji za pozornost

pvanhara@med.muni.cz
<http://www.histology.med.muni.cz/>

*With the chest cavity open and the heart fully exposed,
Dr. Robbyn suddenly regretted cutting class to go pub crawling
that crisp fall day four years ago.*